

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы**

**Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина**

**Тұңғыш Президент күніне арналған рухани жаңғырудың негізгі
бағыттарын түсіндіру сабағын өткізу бойынша әдістемелік
ұсынымдамалар**

**Методические рекомендации
по проведению урока, посвященного Дню Первого Президента,
по разъяснению основных направлений модернизации
общественного сознания**

Астана
2017

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2017 жылғы 15 қарашадағы № 11 хаттамасы)

Рекомендовано к изданию ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 11 от 15 ноября 2017 года)

Тұңғыш Президент күніне арналған рухани жаңғырудың негізгі бағыттарын түсіндіру сабағын өткізу бойынша әдістемелік ұсынымдамалар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2017. – 64 б.

Методические рекомендации по проведению урока, посвященного Дню Первого Президента, по разъяснению основных направлений модернизации общественного сознания. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2017. – 64 с.

© Ы.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2017
©Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2017.

Кіріспе

Қазақстан Парламенті 1 желтоқсан - Қазақстанның Тұңғыш Президенті күні мемлекеттік мерекесін белгілейтін заң қабылдады.

Өйткені дәл осы күні Нұрсұлтан Назарбаев алғашқы бүкілхалықтық сайлау нәтижесінде Қазақстанның Тұңғыш Президенті болып сайланды.

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты 2011 жылғы 10 желтоқсанда: 1 желтоқсанды Тұңғыш Президент күні деп санау туралы заңға тиісті түзетулерді қабылдады. Дәл осы күні Қазақстан Республикасындағы Президенттік институт қалыптасты.

Қазақстандағы 1991 жылғы 1 желтоқсандағы алғашқы президенттік сайлауда сол кездегі Қазақ КСР-нің президенті Нұрсұлтан Назарбаев келесі бес жыл мерзімге президент болып сайланды. 15 күн өткеннен кейін – 1991 жылғы 16 желтоқсанда Қазақстан егеменді тәуелсіз мемлекет болды.

Нұрсұлтан Назарбаев үшін сайлаушылардың 98,7 пайызы дауыс берді. Содан бері Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстанның тұрақты президенті болды.

Қазақстан Республикасының Президенті – ең жоғарғы лауазымды тұлға және бас қолбасшы.

Оның өкілеттіктері Қазақстан Республикасы Конституциясының арнайы бөлімімен анықталады.

Қазақстан Республикасының Президенті - мемлекеттің басшысы, мемлекеттің ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыттарын айқындайтын, ел ішінде және халықаралық қатынастарда Қазақстанның атынан өкілдік ететін ең жоғары лауазымды тұлға.

Республиканың Тұңғыш Президенті - Елбасы Н.Ә. Назарбаев жас мемлекеттің басты міндеттерінің бірі - этносаралық қатынастар саласында тұрақты және көп қырлы саясатты таңдады және белсенді түрде жүргізуде.

Мемлекеттік органдардағы этникалық топтардың мүдделеріне байланысты ізденіс Республиканың Тұңғыш Президенті Ұлт Көшбасшысы - Н.Ә. Назарбаевтың басшылығымен 1995 жылы Қазақстан халқының Ассамблеясын (2007 жылғы 21 мамырдан бастап - Қазақстан халқы Ассамблеясы) құрумен аяқталды.

Республика Президентінің Актісімен *Қазақстанның жаңа астанасы – Астана* өмірге келді. Астананы көшіру туралы ел тағдыры үшін өзінің маңыздылығы жағынан тарихи бастама Республиканың Тұңғыш Президенті Ұлт Басшысы - Н.Ә. Назарбаевқа тиесілі. «Астана – Қазақстанның жаңаруының белгісі, оның көпұлтты халқының сарқылмас жасампаз қуатының нышаны. Бұл қиын-қыстау кезеңде өз күштерімен жаңа астананы салуға кіріскен халықтың сенімінің белгісі. Бұл өзінің ұрпағының болашағына, өзінің өркендеген

болашағына деген ұлттардың үміті мен сенімділігінің нышаны» – деп жазады Н.Ә. Назарбаев.

Қазақстан халқы үшін маңызды оқиға ол бүкіл Қазақстанның даму жолын анықтайтын Елбасының сөйлеген сөздері болып табылады.

Стратегиялық бастамалар – «Қазақстан 2030», «Қазақстан 2050» даму стратегиялық бағдарламалары, «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам», «Мәңгілік Ел» Патриоттық актісі, «Әлем. ХХІ ғасыр» манифесі және тағы басқалар, сонымен қатар Қазақстанның тәуілсіздігін жариялау, астананы Астана қаласына көшіруге байланысты сөздері, мемлекет басшысының ұлықтау кезіндегі сөйлеген сөздері, әлемдік деңгейдегі форумдар мен конференциялардағы сөйлеген сөздері – қазақстандық қоғам дамуының басты бағыты.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың соңғы бағдарламалық мақалаларының бірі «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» болып табылады.

Мақаланы жоғары сынып оқушылары мен колледж және жоо студенттеріне түсіндіру үшін – 2017 жылғы 1 желтоқсанда Тұңғыш Президент күнінде сынып сағатын өткізу ұсынылуда.

Осы құрал жоғары сыныптың сынып жетекшілері мен колледж және жоо студент топтарының тәлімгерлеріне Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласы материалдарын түсіндіруде көмек көрсету үшін әзірленді.

Педагогтер назарына ұсынылады:

1. Тұңғыш Президент күніне арналған интерактивті сабақ тұжырымдамасы.

2. Рухани жаңғырудың негізгі бағыттарына түсініктеме.

3. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласына арналған интерактивті сабақты өткізу бойынша әдістемелік ұсынымдамалар.

1. Тұңғыш Президент күніне арналған интерактивті сабақ тұжырымдамасы

Сабақтың тақырыбы: Туған жер – Туған ел.

Сабақтың идеясы (педагогикалық мақсат): рухани жаңғыру құндылықтарын дамыту.

Сабақтың мақсаты: әрбір қазақстандықтың тұлғалық дамуы үшін үшінші жаңғыру мүмкіндіктерін талқылау.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев үшінші жаңғыруды болашаққа «Қазақстан-2050» стратегиясы мақсаттарына бастайтын сенімді көпір деп атады. Ол «100 нақты қадам» Ұлт Жоспары негізінде жүргізілетінін атап көрсетті.

Қазақстанның бірінші жаңғыруы нәтижесінде жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу жүзеге асырылды. Бұл қиын кезеңде кеңес Одағының күйреуі, азаматтық соғыстар мен экономикалық құлдырау кезеңінде басталды. Бірақ дәл сол кезде әлем картасында болмаған және сол кезеңнен ең төмен шығындармен және бірқатар табыспен шыққан жаңа мемлекет өмірге келді.

2030-стратегиясын қабылдаумен басталған екінші жаңғыру нәтижесі- бұл жаңа астана-Астананың өмірге келуі және Қазақстанның әлемнің бәсекеге қабілетті 50 елдердің қатарына кіруі.

Егер Қазақстанның алғашқы екі жаңғыруы жас мемлекеттің саяси және экономикалық құрылуымен байланысты болса, үшіншісі өзінің көлемі мен идеясы бойынша қазақстандық қоғам дамуының біршама күрделі векторын көрсетеді. Ол елдің ең жас азаматын қоса алғанда әрбір қазақстандыққа тікелей байланысты. Бұл ұлттың рухани жаңғыруы туралы.

Сабақтың күтілетін нәтижесі: үшінші жаңғыру контекстінде тұлғалық даму идеялары мен жобаларын жасау.

Сабақтың негізгі принципі: бұл сабақ фестиваль сабағымен аяқталатын жоғары сынып оқушылары мен студенттердің оқу жылы бойына тұлғалық өсуінің жоспарларын (жобаларын) жасаудың бастамасы болып табылады, немесе әрбір жоғары мектеп оқушысының / студенттің тұлғалық даму жоспарын (жобасын) орындау бойынша шығармашылық есеп беруінің басқа түрі, немесе симпозиум, қоғамдық жалпы шолу сабағы.

Сабақтың құрылымы:

I. Бейнефильм көру (15 мин).

II. Бейнефильм идеясы мен сюжетін талқылау(микротоптарда 10 мин)

III. Топта/сыныпта талқылау нәтижелерін презентация түрінде ұсыну (20 мин)

I- бөлім. Бейнефильм көру (15 мин)

Бейнефильм композициясы: үш бөлімнен тұрады (кіріспе бөлім, негізгі бөлім, эпилог).

Кіріспе бөлім.

Бейнеқатар: «Сұлтан Бейбарыс» фильмінен үзінді – Отанына оралуы, жусан иісі.

Фильмді режиссер Б.Мансұров Морис Симашконың «Емшан» романы негізінде құрған. Белгілі қазақ ақыны Олжас Сүлейменов өзінің «Аз және Я» кітабында Морис Симашконың «мамлюк» тақырыбын өзінің кеңесімен қолға алғанын атап көрсеткен. «Емшан» Морис Симашконың құл- мамлюктің ұлы сұлтан деңгейіне дейін көтерілу тарихы, билік иесі, адам тұлғасы алдыңғы қатарда көрсетілген шығармаларының алғашқысы болды

Симашкода билік адамның нашар қасеттерін өзгертпейді - оның кейіпкері еріксіз барактан және кеме түрмелерінен таққа дейін көтеріледі және өзімен бірге құлдықта пайда болған дүниетанымы мен әдеттерін ала келеді.

Фильм XIII ғасырдағы кресшілердің жаулап алу және Таяу Шығысқа моңғол- татарлардың басып кіру оқиғаларына арналған.

Бейбарс – шынайы тұлға. Ол – қыпшақтан шыққан Египет сұлтаны, құл бола тұра, билік биіктеріне жетіп, өзінің бүкіл өмір жолын есіне алды.

Тек қазір, өз даңқы асып тұрған кезінде, ол билік қаншалықты ұлы болмасын, тез бұзылатындығын түсінеді.

Тақтан бас тарта отырып, сұлтан өз Отанына оралады, және тек дала шөбі жусанның иісі ғана оған «көке» сөзінің мағынасын түсінуге көмектеседі. Ол әкесін балалық шағында осылай атаған еді.

Фильмнің осы үзіндісі сабақтың негізгі идеясын анық жеткізеді: Отан туралы жоғары түсінік әрқашанда түсінікті және түсінуге болатын, бірақ адамның рухани өмірін таңқаларлықтай түрде сипаттайтын адамның сезімі мен әрекетінен көрінеді.

Бұл бейнелер талантты актер Н.Жантөриннің басты рөлінің арқасында фильмде керемет көрініс тапты

Негізгі бөлім

Алты сюжеттік желі:

1. Бәсекелік қабілет
2. Прагматизм
3. Ұлттық бірегейлікті сақтау
4. Білімнің салтанат құруы
5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы
6. Сананың ашықтығы

Эпилог

Бейнеқатар: «Балалық шағымның аспаны» фильмінен үзінді – көктен әуе кемесі ұшып өтеді, бала оны көзімен шығарып салады

Режиссер Рүстем Абдрашевтің «Балалық шағымның аспаны» – фильмі Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың балалық шағы туралы, оның «Оңсыз және солсыз», «Әлемнің эпицентрі», «Еуразияның жүрегінде» әдеби естеліктері желісінде түсірілген.

Бұл үзінді адам көкке қаншалықты жоғары көтерілгенімен, армандауын тоқтатпайтынын көрсетеді. К.Паустовскийдің айтуынша: «Егер адам армандайтын қабілетінен айрылса, онда мәдениет, өнер, ғылым және керемет болашақ үшін күресуді қалайтын күшті ынталандырушы факторлардың бірі жоғалады». Сонымен қатар, фильмнің көрермендері- білім алушылар мен мұғалімдерге Роберт Киосакидің: «Табысты адам мен өте табысты адамның арасындағы айырмашылық оның арманының өлшемі» сөздерінің шынайылығын түсіну және қабылдау маңызды.

Бейнефильмге эпизод ретінде алынған осы үзінді әрбір оқушы мен мұғалімнің тұлғалық өсуіне арналған жоспарларды жасаудың бастапқы нүктесі болуы мүмкін. Бұл ұсынылатын интерактивті сабақтың басты мақсаты және күтілетін нәтижесі.

Бейнеқатар: кинофильм үзінділері инфографикамен, бейнетүсіріліммен ауыстырылады

Дыбысқатары: кадр сыртындағы дауыс фильм кейіпкерлерінің тірі дауысымен ауыстырылады

Алты негізгі сюжеттік желіні сипаттау.

Бүкіл фильм мәтінмен сүйелемденеді. Сонымен әр сюжеттік желі мәтінінің мазмұны көрермендерге тікелей бағытталған ойландыратын сұрақтармен қорытындыланады. Бұл сұрақтар бүкіл фильмді көргеннен кейін талқылануы керек.

1-сюжеттік желі. Зияткерлік өнімді аймақтық және жаһандық нарықта ұсыну: әрбір қазақстандықтың білімділік көрсеткішінен бәскеге қабілеттіліктің жаһандық индексіне

Бейнеқатар: инфографика (БЖИ, TIMS, PIZA, ҰБТ, мектептік және студенттік олимпиадалар, зияткерлік конкурстары)

Талқылауға арналған сұрақтар:

XXI ғасырда бәскеге қабілетті болу үшін маған қандай қасиеттер қажет?

2- сюжеттік желі. Адам өміріндегі, отбасындағы, қауымдастықтағы экология: ысырапшылдықтан ұқыптылыққа, өркениет пен мәдениетті сақтау

Бейнеқатар: инфографика: Қазақстан картасы; Ұлы Даланың экологиялық дәстүрін сақтау; Жасыл экономика (қалдықсыз өндіріс, қалдықтарды қайта өңдеу, жасыл дағдылар және т.б.), Жасыл көпір (Астана бастамасы); Болашақ энергиясы; Тұрақты даму тұжырымдамасы

Талқылауға арналған сұрақтар:

«Бәрі сияқты» немесе «басқалардан кем емес» стереотипі және шығынды іс-шараларға сенің көзқарасың (бітіру кештері, қонақ күту, үйлену тойлар және т.б.)

3- сюжеттік желі . Өткеннің, қазіргінің және болашақтың бірлігі

Бейнеқатар

А) ірі жоспар: жинақтама бейнелердің алмасуы

- Бесіктегі нәресте – анасы бесік жырын, әжесі ертегі айтады
- Бірінші сынып оқушысы – мұражайда сақ жауынгерін → “Алтын адам” суретін салады
- Ортаңғы сынып оқушысы– «Жеті ата» отбасы шежіресін тарқатады, мұғалім Қазақ хандығы туралы баяндайды
- Жоғары сынып оқушысы – ҰОС тарихын, Қазақстанға халықтардың қоныс аударуын, Тың игеруді зерделейді
- Студент – Елбасының Қазақстанның тәуелсіздігі, азаматтық бірегейлік туралы дәрісін тыңдайды

Б) орта жоспар: кинофильмдер-эпопеялардан үзінділердің алмасуы – Қазақстан тарихының негізгі дәуірлері (сақтар, Түрік қағандығы, Қазақ хандығы, Кеңестік Қазақстан, Тәуелсіз Қазақстан, Ғаламдық Қазақстан).

Талқылауға арналған сұрақтар:

- 1) ХХІ ғасырда табысты ілгерілеу үшін менің халқымның мәдениетінде нені сақтау және дамыту керек?
- 2) Сіздер ұлттық бірегейлікті қалай түсінесіздер? (студенттер үшін қосымша)

4- сюжеттік желі . Өмір бойы оқу – зияткер ұлт.

Бейнеқатар

А) ірі жоспар: әрі қарай білім алу және мамандықты өзгерту мүмкіндіктері тақырыбында жоғары сынып оқушылары, студенттер және аға буынмен(оның ішінде үшінші жастағы) сұхбат үзінділері

Б) орта жоспар: “Олар әлемді өзгертті” тақырыбында үзінділер: Әбу Әли ибн-Сина, әл-Фараби, Коперник, Эйнштейн, Менделеев, Циолковский, Стив Джобс және т.б.

Талқылауға арналған сұрақтар

Мен үшін не маңызды – диплом немесе білім?

Менің білімім менің еліме қалай көмегін тигізеді?

5- сюжеттік желі . XX ғасырдың ащы сабақтарынан («Кіші Қазан». Ұжымдастыру. Аштық. Саяси қуғын-сүргін. Семей ядролық полигоны. Арал тағдыры. Тың игеру) тұрақты дамуға (Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына кіруі)

Бейнеқатар: деректі фильмдерден үзінді: (Қазақстандағы аштық, ядролық сынақ, экологиялық апат; «Мәңгілік Ел» Патриоттық Актісін қабылдау туралы Қазақстан халықтарының Ассамблеясының 25 сессиясы, 2050 Стратегиясы, «Нұрлы жол» Бағдарламасы

Талдауға арналған сұрақтар:

1) Қазақстан территориясында болған жаһандық экологиялық апатты атаңыз. Себептері мен салдары.

2) Қазақстанды дамыған «30»елдің қатарына енгізу үшін менің қосқан үлесім.

6. Сюжеттік желі. Әлемдегі өзгерістерді қабылдауға бейімділік пен ашықтық . Өзгелердің тәжірибесін сыни қабылдау

Бейнеқатар: деректі фильмдерден үзінді: Ұлы Жібек жолы, Қазақстан халықтарының Ассамблеясы, «Болашақ» Бағдарламасы, әлемдік дін басыларының съезі, Азиада, Универсиада, БҰҰ қатысушы елдердің Саммиті, ЭКСПО-2017 және т.б..

Талдауға арналған сұрақтар:

1) Шетелдік құрдасыңа қандай сұрақ қояр едің?

2) Қазақстанда мерекелер неге ауысып отырады?(мысалы, антифашисттер күні, пионерлер күні, қасиетті Валентина күні, хэллоуин)?

II-бөлім. Бейнефильм идеясы мен сюжетін талқылау (10 мин)

Шағын топтарда (шағын топтарда 6-8 адамнан) талдау үшін бір немесе екі сұраққа таңдау жасау.

III- бөлім. Идея, жобалар презентациясы (20 мин)

Осы сабақтың логикалық жалғасы болып табылатын студенттер мен жоғары сынып оқушыларының бастамаларымен, идеяларымен, жобаларымен танысу

Талдау қорытындысын шығару

Ескерту: осы сабақты өткізетін сынып жетекшілері мен тәлімгерлерге қажетті әдістемелік ұсынымдамалар ұсынылған.

2. Рухани жаңғырудың негізгі бағыттарына түсініктеме

1. Бәсекелік қабілет

25 жыл бұрын Қазақстан жаһандық қауымдастыққа өз тәуелсіздігін жариялады. Қазақстан 25 жыл тәуелсіз даму барысында 2030 стратегиясын уақытынан бұрын жүзеге асырып, дамыған 50 ел қатарына кіріп, 2050 стратегиясын, «100 нақты қадам: баршаға арналған қазіргі заманғы мемлекет» ұлт жоспарын іске асыруды бастады.

Қазіргі таңда Қазақстанның алдында 30 бәсекеге қабілетті елдер қатарына кіру бойынша жаңа мақсат тұр. Бұл ретте, Қазақстанның барлық мүмкіндіктері: үлкен аумақ, ресурстар, инвесторларды **тартатын** пайдалы қазбалар, Қазақстандағы бизнес субъектілерінің құқығы мен еркіндігін және шетелдік қаражат **мүддесін** қамтамасыз ететін заң бар.

Елбасының 2006 жылғы «Қазақстанның бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» жолдауында ең алғаш рет аталған мақсатты индикаторларды қолданған болатын.

Әлем елдерінің бәсекеге қабілеттілігін бағалаумен көптеген жылдар бойы Дүниежүзілік экономикалық форум (WIF/ДЭФ), Менеджментті дамытудың халықаралық институты (IMD), Дүниежүзілік банк (World Bank).

Әлем елдерінің алдыңғы қатарлы бәсекеге қабілетті рейтингі болып, ДЭФ жыл сайынғы «Жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі» есебі табылады.

Дүниежүзілік экономикалық форум 35 жыл көлемінде, жаһандық бәсекеге қабілеттілік есебінде көрініс табатын, елдердің бәсекеге қабілеттілік рейтингін жасайды.

Дүниежүзілік экономикалық форумның жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі (ДЭФ ЖБИ) беделді халықаралық рейтинг және оған қатысу маңызды болып табылады, себебі, аталған рейтингте әлем елдерінің экономикалық дамуының тәуелсіз бағалануы көрініс табады.

Елдер санының жылдан жылға өзгеріс тауып жатқанын атап өткен жөн. Осы ретте, ЖБИ-де 2016-2017 жылдары бағаланушы елдер санының 138 (өткен жылғы рейтингте 140 ел) құрағанын атап өткен жөн [1]. Рейтингке қатысудың критерийі сауалнама мәліметтерінің нәтижесі және олардың көрнекілігі болып табылады, сонымен қатар, жеке сектор мүддесіне өкілдік ететін респонденттердің қатысуы маңызды фактор ретінде қарастырылады.

Бәсекеге қабілетті экономикасы бар 10 ел [1].

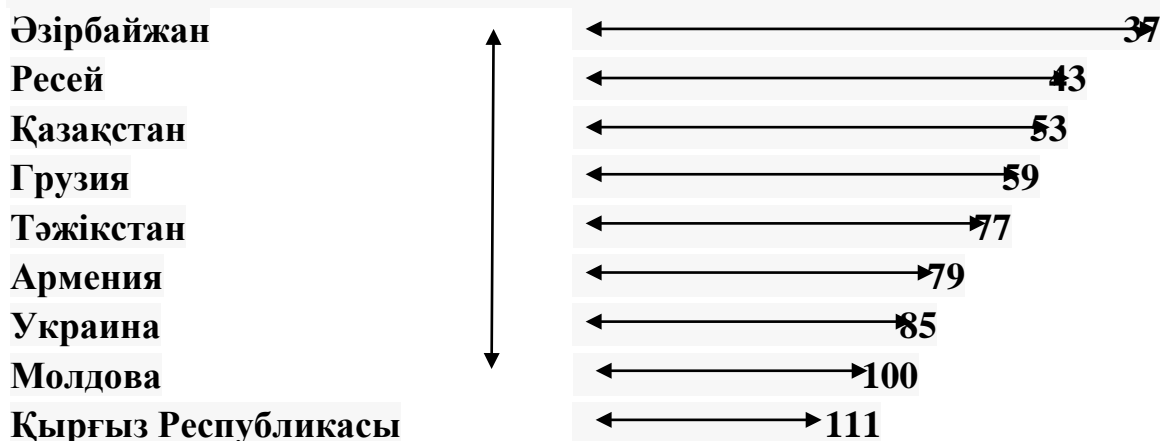
ЖБИ 2016-2017	Елдер/экономикалар	ЖБИ 2015-2016	Мағынасы
1	Швейцария	1	>
2	Сингапур	2	>
3	АҚШ	3	>
4	Нидерланды	5	>
5	Германия	4	∨
6	Швеция	9	∧
7	Ұлыбритания	10	∧
8	Жапония	6	∨
9	Гонконг	7	∨
10	Финляндия	8	∨

Қазақстан ДЭФ ЖБИ рейтингіне 2006 жылдан бері қатысуда. Соңғы бес жылда ДЭФ рейтингіндегі елдің ең әлсіз көрсеткіштері 72 орын- 2010, 2011 жылдары байқалған. Кейінгі үш жылда Қазақстан көрсеткіші алға жылжып, 50 орын деңгейінде орналасқан. Рейтингтің 2015 жылғы қорытындысы бойынша Қазақстан, 2014 жылмен салыстырғанда 8 пунктке алға жылжып, 42 орынға орналасты.

Бірақ, 2016 жылдың 28 қыркүйегінде 2016-2017 жылға арналған жаһандық бәсекеге қабілеттіліктің кезекті жыл сайынға есебі жарияланған болатын, бұл ДЭФ ЖБИ 2016-2017 рейтингісінің қорытындысы бойынша Қазақстан 11 пунктке төмендеп, 53 орынға жайғасқан.

Осы ретте, Қазақстан ТМД мемлекеттері арасында Әзірбайжан (37 орын) және Ресей (43 орын) елдерінен кейін үшінші орынға орналасқан. Өзге де елдер келесідей ретте орналасқан:

Еуразия елдері арасындағы ЖБИ рейтингі

Соңғы үш жыл көлемінде Қазақстанның ДЭФ ЖБИ рейтингісіндегі көрсеткіші тұрақты болған жоқ:

- 2014 жылы-50 орын;
- 2015 жылы-42 орын (8 орынға алға жылжыған);
- 2016 жылы-53 орын (11 орынға төмен сырғыған) [2].

Осы ретте, 2016 жылы Қазақстанда бәсекелестіктің 12 факторының 5 бойынша алға жылжу, ал 7 бойынша төмендеу байқалып отыр. Соңғы 8 жыл бойы тұрақты көрсеткішке ие Швейцария, 2016 жылы тағы да көш бастаған. Бастапқы көшбасшы үштікте, сонымен қатар, Сингапур және АҚШ орналасқан.

ЖБИ 114 көрсеткіш бойынша есептелінеді, оның ішінде, 34-і (1/3) статистикалық мәліметтер негізінде, қалған (2/3) – шағын және ірі кәсіпорындар басшыларының бағалаулары бойынша [2].

Қазақстан бойынша ДЭФ жаһандық бәсекеге қабілеттілік есебін талдау, жасалынып жатқан іс-шаралардың, Дүниежүзілік экономикалық форум тарапынан оң бағаланып жатқандығын көрсетеді.

Қазіргі таңда 2015-2020 жылдарға арналған «Ұлт жоспары: 100 нақты қадам: баршаға арналған қазіргі заманғы мемлекет» және инфрақұрылымдық дамудың мемлекеттік бағдарламасы «Нұрлы Жол» жүзеге асыру бойынша жұмыстар жалғасуда. Сонымен қатар, экономиканы, бизнес пен кәсіби бастаманы дамыту үшін қолайлы жағдаймен қамтамасыз етуге көңіл бөлінуде. Үкіметпен заманауи инфрақұрылымды дамытуға, елдегі жемқорлық деңгейін төмендетуге, сот және заң жүйесін жетілдіруге, білім мазмұнын жанартуға, сонымен қатар, мемлекеттік басқару тиімділігін арттыруға бағытталған мүмкін іс-шаралар қабылдануда.

Нәтижесінде, Қазақстан әлемде инвестиция мен инвесторлар тартуға қолайлы жағдай жасалынушы, қарқынды дамушы экономикасы бар ел ретінде қарастырылады.

Бұл жағдайда рейтингтегі орынның артуына байланысты, бәсекелестер деңгейінің арта түсетінін есепке ала отырып, Қазақстанның ДЭФ ЖБИ рейтингісіндегі ендігі қозғалысы баяу болатынын айта кеткен жөн.

Бұл сандар алыс, түсініксіз болып көрінуі мүмкін. Бірақ, бұл көрсеткіштер барша қазақстандықтардың білімділігі мен бәсекеге қабілеттілігіне байланысты. Бұл ұлттың табыстылық факторы.

Барлық қазақстандықтар, жалпы ұлт ретінде, ХХІ ғасырға лайықты сапалық қасиеттерге ие болу қажет. Сол себепті, «Сандық Қазақстан», үштілділік, мәдени және конфессиялық келісім бағдарламалары – бұл, ұлтты (барлық қазақстандықтарды) ХХІ ғасырда өмір сүруге даярлаудың бір бөлігі. Бұл біздің бәсекеге қабілеттілігіміздің бір бөлігі.

2. Прагматизм

Қазіргі қоғамда жас адам тұлғасының өзін-өзі анықтауы мен қалыптасуы, мемлекет алдында тұрған ең өзекті және басым міндет болып табылады. Қазақстан жастарына өздерінің зияткерлік және инновациялық әлеуетін жұмсау үшін кеңістікті нақты белгілеуге көмек беру қажет. Қазақстан Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жаңа онжылдық - жаңа экономикалық өрлеу - Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» жолдауында «жастар-болашақтың негізі, өз келешегін жасауға жаңа мүмкіндіктер алады» деп анықталған [3].

Қазіргі таңда адамға қаражат салу, адами капиталды инвестициялау кеңеюде. Адами капитал, білім беру, адамның әлеуметтік ресурсы, оның мәдени әлеуетімен анықталады. Қарыштап өзгеруші әлемде басымдық, адами капиталды тиімді жинақтайтын және продуктивті пайдаланатын, сонымен қатар, жастардың басты мүмкіндігі болып табылатын дамудың инновациялық әлеуеті болып табылады.

Жастар, білім, қабілеттілік, ынта және оқу, өзін-өзі оқыту, тәжірибелік қызмет үрдісі барысындағы ақпаратты қабылдау және тарату дағдылары сынды құнды ресурстар жүзеге асырылған жиынтық ретінде қарастырылады.

Жаһанданушы әлемдегі заманауи болмыстың іргетасы гуманистік-бағдарлық мәдениет болып табылады. Қазақстан жастары қазіргі заманғы жағдайда өзінің даралығымен, ізденісімен, құндылықтар әлеміне деген қарым-қатынасындағы үлкен ұтқырлығымен және таңдауымен ерекшеленеді. Заманауи құндылықтар ауқымды таңдау арқылы күрделене түседі, құндылық бағдарлар жүйесінде жастардың жағдайлық және ұзақ мерзімді көзқарастары байқалады. Жастар алғашқы орынға әлеуметтік табыстылықтың өмірлік жоспар танымалдылығын қою арқылы, нарық құндылығын қабылдады: жастардың мақсат қоюшы (анықтаушы) құндылықтарының арасында иерархияның жоғарғы сатыларында орналасқан білім беру, сонымен қатар, адаммен жеке өмірін жоспарлау принципі, жеке бастама, тұлға тәуелсіздігінің құндылығы, оның бостандығы, еркін бәсекелестік, плюрализм, таныстар мен ықпалды достардың маңыздылығы, «қажетті» адамдардың көмегі, прагматизм, геодонистік құндылықтар, прагматизм орын алған.

Экономикалық, рухани дағдарыс жастар арасында терең дүниетанымдық бағдардан жаңылу жағдайын туғызды және қалыптасқан жағдай өздігінен шешіледі деп ойлау қателік болып табылады. Бұл жағдайда Қазақстан жастарын қоғам өміріне тарту қажет, себебі, қоғам жаңа идеяларға, өмірлік күштерге қажеттілік танытады. Қазақстан қоғамында заманауи жастар тұлғасында алдыңғы ұрпақтан айтарлықтай өзгешеліктері бар, жаңа мәдени түр қалыптасқан: жаңа бағдарға, табысқа жетудің құндылықты бағдарларына ие,

рационалды экономикалық іс-әрекетті жастар тобы (қабаты) қалыптасқан. Бұл ретте, Н.Ә.Назарбаев Қазақстан жастарымен көптеген кездесулер барысында «Әрбір адамға іске асыру, білім алу, өмір сүру, қазіргі қоғамдағы бірлесе өмір сүру дағдысын дарыту керек» екендігін атап өтуде [4].

Қазіргі қазақстандық жастардың мәдениеті мен ойлау қалпы біздің бірнеше жылдан кейінгі әлеуметтік-мәдени шындығымызға тән болады. Табиғаты бойынша жастар қоғам үшін маңызды, адами капитал, қоғамның инновациялық, стратегиялық ресурсы. Жастар қазірдің өзінде өз дамуының әрбір келесі сатысында өзін-өзі жаңғыртатын, екінші рөлі жоқ, керісінше мәртебелік позициясы артып келе жатқан тарих субъектісі ретінде қабылданады. Прогрессивті өзгерістерге байланыстыра отырып, оңтайлы рөлді тағайындау барысында, ол әлеуметтік тұрақсыздықтың бастамашысы болып табылатынына, оның әлеуетінің жағымды-жасампаздық, конструктивтіктен экстремистік-революциялық сипатқа дейінгі бағдарларға ие болуы мүмкін екендігіне назар аудармауға болмайды. Осы ретте, жас ұрпаққа үйренуге болатын пайдалы нәрселерді игеру, қалыптастыру, тәжірибелік қызметте жүзеге асыру, денсаулыққа, жалпы алғанда өмірге зиян келтіретін өмірдің жағымсыз аспектілерін көрсету, жеке іс-қимылдарға қатысуға тыйым салу туралы дүниетанымдық көзқарастарды түсінуге көмектесу керек. Қоғамның жоғары қарқындылығы, ақпараттың үлкен ағыны, адамдар арасындағы күрделі қарым-қатынастар, қазіргі заманғы жастармен игерілуі тиіс білім беру процесіндегі құзыреттілік мәселесін қалыптастыруды талап етеді.

XXI ғасырдағы жас адам өзіне басымдықты құндылықтарды, тұлғалық жүзеге асырылуға көмек беретін трендтерді, өзінің құндылықты деңгейін, артықшылықтардың иерархиялық баспалдағын құруға көмектесетін үрдістерді нақты анықтауы керек. Әр адам өз әлеуетін, қолда бар қабілеттерін, қоғамның толық мүшесі болуға әрекет жасау керек, сонда жас адам өзін қоғамның бір бөлігі ретінде сезінеді.

Батыстың алғашқы әлеуметтік үрдісі, көптеген музыкалық стильдер мен бағыттар бойынша анықталған қосалқы мәдениет (субкультуралар) институты болды.

Болашақта жастар ортасында жаңа сәнді тұжырымдама, ол «кулхантг» деп аталды - шығармашылық трендтер мен стильдерді көрсететін, жастардың талғамына сәйкес келетін жаңа түпнұсқа пайда болды. Қазіргі заманғы кулхантерлер жаңа құбылыстардың ағысын, массалардан туындайтын ағымдарды анықтайды.

Әлеуметтік-экономикалық өзгерістердің басталуымен қазақстандық жастар үшін жаңа міндеттер пайда болды, оның шешімі әрбір жас адамнан әлемді жеке түсінуді және оның өмірін ұстануды талап етеді.

1. Тренд **«Айқын, сапалы білім»** - қазақ қоғамының ұлттық жобасы. Білім беру - бұл жас ұрпақтың дүниетанымының басымдылығы, қоғамның мотивациялық және мәдени құраушысы, адам капиталы, қаржы және рухани дағдарысты еңсеру жолы.

2. Тренд **«Креативті, мобильді тұлға»** - Қазақстанның табысты, динамикалық, инновациялық экономикасы адамның ішкі ресурстарын шығармашылық іске асыруға, олардың өмірде жүзеге асырылуына ұмтылатын стандартты емес шешімдерді табуға және қабылдауға қабілетті жаңа құзыреттілік идеяларын құруға және іске асыруға қабілетті шығармашылық, мобильді тұлғаларды оқыту негізінде құрылады.

3. Тренд **«Бәсекеге қабілетті, кәсіби тұлға»** - мемлекеттің стратегиялық міндеті. Бұл үрдіс адамдарға жаңа жетістіктерге жетуге бағытталған білім беруді қамтиды. Нарық қатынастары жағдайында - кәсіптік және өмірлік мансапты дамытуға ықпал ететін ең ұтымды және моральдық-әділ жолды таңдай алатын нұсқаларды болжай алатын, белгілі бір саладағы кәсіпқой, жоғары бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру.

4. Тренд **«Жоғары ақпараттық мәдениет»** - ХХІ ғасырдағы адамға қол жетімді үлкен ақпараттық базаны жүйелеуге, талдауға, өңдеуге қабілетті, жеке және кәсіби өсудің моральдық-этикалық аспектілерін пайдаланудың жаңа ақпараттық технологияларын меңгерудің заманауи деңгейі.

5. Тренд **«Өмірдің айқын стратегиясы»** - жеке тұлғаның дүниетанымдық бағыттылығын теңестіруде қажетті компоненттерді біртұтас және көп аспектілі білім қалыптастыру, олар мыналарды қамтиды: негізгі мақсаттарды белгілеу, адам өмірінің белгілі бір тұжырымдамасын құру, құндылық бағдарларының бар болуы, өмірдегі қақтығыстар мен қиындықтарды еңсеруге дайындық, уақытша сәтсіздіктерден үйрену және бастамашылық көрсету, нәтижелерді барабар бағалау және т.б.

6. Тренд **«Жоғары құзыреттілік»**: осы үрдістің мазмұны келесі аспектілерді қамтиды: проблемалық-практикалық - әрбір адамның жағдайын барабар түсіну, нақты кәсіптік саладағы мақсаттарды, міндеттерді, нормаларды белгілеу және іске асыру; мағынасы мазмұнды - адам өмірінің маңызды стратегиясын жүзеге асыру қабілеті, жеке өсуіне шексіз мүмкіндіктерін үздіксіз ашуға ұмтылу; аксиологиялық - адам өмірінің жағдайын өзінің жеке және жалпы маңызды құндылықтар тұрғысынан дұрыс бағалау қабілеті.

7. Тренд **«Тұлғалық өсу»** - ішкі өзгерістер, өзін-өзі жетілдіру, қақтығыстарды жеңу (сыртқы, ішкі), логикалық қорытынды жоқ жеке әлеуетін анықтау, көрсетілген тапсырмаларды жүзеге асыру.

Мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігі негізінен басқа мемлекеттермен салыстырғанда оның қабілеттері және мүмкіншіліктері анықталады: жастар

арасында өмірдің өмірлік стратегиясын, өзін-өзі жетілдіруді және өзін-өзі басқаруды дамыту үшін прогрессивті, әлеуметтік маңызы бар құндылықтарды және құндылық бағдарларының басым бағыттарын қалыптастыру.

Осыған байланысты қазіргі заманғы жастар саясатының негізгі міндеті жас ұрпақтың қоғам өміріне қатысуына және Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігінің тиісті деңгейін қамтамасыз ете отырып, Қазақстанның жастар әлеуетін дамытуға жағдай жасау болып табылады. Қазіргі жастардың прагматикасы жастар жұмысына инновациялық тәсілдерді қажет етеді. Жастардың мансаптық тұтынушысынан өзіндік және қоғамға деген шығармашылық және шығармашылық қарым-қатынастарына қайта бағдарлауды болжайтын әдістерді әзірлеу қажеттілігі бар.

Жастар, өмірге бастау алған ұрпақ ретінде, өз болашағына ерекше қызығушылық танытады. Жас ұрпақ өздерінің қабілеттеріне сенеді, болашақта қандай білім мен дағдыларды пайдалы болатынын анық біледі.

Қазақстанның қазіргі заманғы жастары қазақ қоғамы оны өзіндік әлеуметтік құндылық ретінде тапқан тарих субъектісі болып табылады. Қазіргі жастар өзгерудің айрықша және маңызды факторы, жаңа идеялардың тасымалдаушысы іспеттес. Осыған байланысты ХХІ ғасырдың талаптарын қанағаттандыратын заманауи мемлекеттік жастар саясаты қажет.

Қазақстанның жастар саясатын қалыптастырудың жаңа философиясы заманауи шындыққа негізделген. Қазақстан жастарының мемлекеттік саясатының басымдылығы: әлеуметтік маңызы бар әлеуметтік рөлдерді орындауға жастардың жеке қабілеттерін ашу; жастардың некеге тұруына оң көзқарасты дамыту, жастарды отбасылық өмірге, ана болуға дайындау; қазіргі заманғы жастардың интеллектуалдық және моральдық әл-ауқатына әсер ететін жаңа бос уақыттағы практиканы дамыту болып табылады.

Прагматизм енді олардың ұлттық және жеке ресурстарын, олардың экономикалық шығындарын, болашағын жоспарлау қабілетін дәл білуді білдіреді.

Ғасырлар бойы біздің ата-бабаларымыз *Ұлы Даладағы экологиялық дәстүрлерді* сақтап, өз ресурстарын прагматикалық және экономикалық жағынан жұмсады.

Өткен ғасырдың ортасында ғана бірнеше жыл ішінде ресурстардың ұтымсыз пайдаланылуы Арал теңізінің жоғалуына, мыңдаған гектар құнарлы жерлерді экологиялық апат аймағына айналдырды.

Бұрынғы ұлттық *прагматизм* кең тараған.

Прагматизм - бұл менмендік, бейберекеттікке қарсы, өмір көрінісі. Қазіргі қоғамның мәдениеті - бұл ұстамдылық мәдениеті, мәдениеттің жеткіліктілігі,

даңғаза емес, бұл түйткіл мәдениеттің болуы. Бұл қазіргі әлемдегі *тұрақты дамудың* жалғыз табысты моделі.

Мұнда ең алдымен, бюджетке және отбасының экологиясына әсер ететін көптеген әдеттер мен стереотиптердегі өзгерістер өте маңызды.

3. Ұлттық бірегейлікті сақтау.

Жаһандану қазіргі әлемдегі ең қуатты және елеулі үдеріс. Қазақстан Республикасы әлемдік қоғамдастыққа кіріп, онда өз орнын табатындықтан, ұлттық ерекшеліктерді қоса алғанда, жаһандану жағдайында барған сайын күшейе түседі [5]

Кез-келген ұлттық қоғамдастықтың ұлттық ерекшелігі тарихи, саяси, мәдени, лингвистикалық, аумақтық, өркениеттік және басқа факторлармен анықталады. Анықтау және оның мүшелерінің өзін-өзі анықтау проблемасы қоғам дамуындағы өзекті және күрделі болып табылады. Өйткені бұл адамның өзімен қандай адам екенін анықтауы немесе қоғаммен бөліспеуін білдіреді. Оған өздерінің нормалары мен құндылықтарын табысты меңгеруге көмектесетін, оның сыртқы ортасының ерекшеліктері мен сапасы жеке адамға беруіне септігін тигізетін жеке тұлғаның кез келген адаммен (топ, ұжыммен) анықтауға тиесілі сезім. Бірегейлік ол өз қалауымен керек қасиеттерді, дағдыларды және құндылықтарды еркін таңдауы, еліктеу процесінің негізі болып табылады. Әр адамның осы немесе басқа этникалық топқа тиесілі екенін білу керек. Этникалық бірегейлік этносаяси жұмылдырудың психологиялық негізі болып табылады, ол этникалық топтардың этникалық мүдделерді жүзеге асыруға бағытталған іс-әрекеттерге біріккен адамдар ретінде қарастырылуы керек. [6]

Бірегейлік ұлттық парадигма, ұлттық тарихи, әлеуметтік-психологиялық, әлеуметтік-мәдени, саяси-мәдени және басқа салалардың қиылысында қалыптасады. Оның мазмұны ұлттық мәдениеттің, этникалық сипаттамалардың, әдет-ғұрыптардың, сенімдерінің, мифтерінің, моральдық императивтерінің және т.б. белгіленген ерекшеліктерін қамтиды. Бұл «ұлттық сипат» ұғымымен тығыз байланысты. Мұнда адамдар туралы өздерінің идеялары, әлемдегі орны туралы айтады. Ұлттық сәйкестік ішкі және сыртқы компоненттерді біріктіреді. Ол үшін сыртқы және ішкі сәйкестік, формасы мен мазмұны, көрінісі мен маңызы өте маңызды. Ішкі сәйкестілік сезімі маңызды бірегейлік, ортақ негіз, бірыңғай бастаманы білдіреді [12]

Этникалық өзін-өзі сәйкестендіру - этникалық өзін-өзі анықтаудың белгілі бір этникалық қауымдастыққа жүгінудің саналы әрекеті. Ұлттық

бірегейлік - бұл кез келген қоғамның ішкі интеграциясының шарты. Ұлттық бірегейлік - бұл мемлекеттің негізі, оның айрықша ерекшелігі [7]

Томас Магстадтың айтуынша, кез-келген елдегі саяси жүйенің төрт маңызды элементі бар: тарих, тіл, мәдениет және дін, күшті сезім тудыратын және елдің немесе ұлттың жеке басының сәйкестігі болып табылады.[8]

Қазақстан Республикасында соңғы жылдарда ұлттық-мемлекеттік құрылыстың екі негізгі стратегиясы пайда болды, тиісінше, ұлттық сәйкестігінің басым моделі. Бірінші стратегия азаматтық қоғамдастыққа негізделген көпұлтты қоғамнан бірыңғай қазақ ұлтының қалыптасуына бағытталған, екінші стратегиясы қазақтардың өздерінің ұлттық бірегейлігіне байланысты болуы керек. [9]

Бұл жағдайда бірқатар елдердің қазіргі заманғы қоғамында жана біріктіретін құндылықтарды қамтитын ұлттық бірегейлікке ізденіс жүріп жатыр. Патриотизм сапасына, ұлттың, адамгершіліктің (дәстүрлі) осы қасиеттеріне не жатады? Бірегейлікке ізденіс қазір уақытта ыңғайлы ма? Мұнда басты мәселе - дәстүрлі өзіндік нысандарын бұзатын жаһандану, ескі салт-дәстүрлер, адамның құрылымдық элементтері негізінде қалыптасқан адам мен этностың өзін-өзі танудың субъективті сезіміне күмән тудырады, яғни ділдік, тарихи-ұжымдық жады, рухани мұра, тіл және т.б. сәйкестіктің құрылымдық элементтері болып табылады. Жеке басын жеке адамға тән қасиет ретінде емес, әлеуметтік өзара әрекеттесу барысында қалыптасқан қарым-қатынас ретінде қарастырған жөн. Көптеген зерттеушілердің пікіріне сүйенетін болсақ, сөздің қатаң мағынасында жеке тұлға тек жеке тұлғаларға жатқызылуы мүмкін, өйткені тек субъектілер субъективтіліктің сапасына ие және тиісінше белгілі бір сипаттамаларды өздеріне жатқызуға немесе белгілеуге қабілетсіз деп есептейді.[5]

Мемлекеттік, ұлттық, азаматтық бірегейлік, оның сақталуы және оның тұтастығын бұзбай одан әрі дамыту проблемалары Қазақстанды әлемдік қауымдастыққа ең тиімді түрде кіргізу және жаһандану проблемаларын анықтау үшін қажет болатын басты мәселелердің бірі болып табылады.

Ұлттық бірегейліктің әр түрлі аспектілері бар: саяси, мемлекеттік-құқықтық, әлеуметтік-экономикалық, идеологиялық, идеологиялық, мәдени, өркениеттік, тарихи және т.б. онда философияға орын табу қажет болуы мүмкін. Бұл бірегейлік қазақ халқының тарихы мен мәдениетіне негізделген Қазақстанның өзекті мазмұнын, өз жерінде ұлттық, шын мәнісінде қазақ тілін қалыптастыруға және оның мазмұнын, оның мемлекеттік сана-сезімін тудыратын түпкілікті құқықтарына негізделеді. Бұл мәлімдемеде мағынасында ешқандай теріс ұлтшылдық жоқ. Сонымен қатар, ол тек нақты заттардың жай-күйін, яғни тиісті, негізгіні білдіреді.

Шындығында, этнос үшін күрделі сәттерде ұлттық бірегейлік байқалады, онда импульс ұлттық сәйкестікті нығайтудың немесе қалпына келтірудің негіздері мен тәсілдерін табуға, бізді біріктіретінді табуға, өмір сүруге немесе өлуге тұрарлық құндылықтарды тұжырымдайды. Ұлттық сәйкестік халықтың санасын қалыптастыратын қоректік орта болып табылады, әр халықтың өзінің «Мен» туралы хабардар болуы өткен тәжірибе мен болашақ мүдделердің негізінде және өз тарихынан, оның ерлік немесе қайғылы оқиғаларынан тәуелсіз, мүмкін емес.

Ұлттық құрылымның тәжірибесі көрсеткендей, бұл қайшылықты шешуде әртүрлі мемлекеттерде «және-және» емес, «немесе-немесе» принципі басым. Қазақстанның ұлттық идеясын дамытуда ұлттық-азаматтық және этномәдени концепцияны қолдана отырып, олардың біреуіне сүйеніп, екіншісін тастау керек. Энтони Смит әлемдегі ең кең тарағандардың бірі - «үстем этнос» үлгісін құруға бағытталған әдіс деп атайды. [5]

Бүгінгі әлемде байқалып отырған жаһандану және трансформация процестері дәстүрлі өзіндік нысандарын бұзады, ескі дәстүрлер шеңберінде қалыптасқан адам мен этносдың өзін-өзі тануының субъективті сезіміне күмән келтіреді.

Бірқатар жаһандану үдерістері жеке-жеке дағдарыстың өршуіне тікелей әсер етеді.

Бұл үдерістер - демократияландыру, үнемдеу, ақпараттандыру, мәдени стандарттау, құндылықтарды әмбебаптау және т.б. - ұлттық дамудың өзіндік дамуына кедергі келтіретіні сөзсіз, ол мыңдаған жылдар бойы жинақталған, әртүрлі этносаралық қауымдастықтар туралы ұсынымдар[10].

Ақпараттық қоғамның пайда болуы әдеттегі нұсқаулықтарды ғана емес, сонымен бірге жеке басын сақтаудың әлеуметтік және мәдени механизмдерін де өзгертеді. Әлеуметтік және жеке тұлғаның қалыптасу шекаралары кеңейе түсуде.

Әлемдік экономика, қарым-қатыныстың кеңейуі, бұқаралық мәдениет күші батыстықтардың көптеген мінез-құлық үлгілерін сіңіріп, бағалау және идеялар ауқымын кеңейтіп, сәйкестендірудің өзгермелілігі үшін негіз құруға әкеледі. Осыдан, жаһандану дәуірінің жеке бірегейліктің ерекше белгілері динамизм, аморфизм және тұрақсыздық көрінеді.

Жаһандану дәуірінде этникалық бірегейлікке қауіп төндіретін тағы бір құбылыс ретінде жаппай көші-қон мәселесін атауға болады. Өткен ғасырдың соңында саяси шындықтың сапалы өзгеруіне және ксенофобияны, нәсілшілдікті және сепаратизмді еңсеру үшін ғаламданушы әлемнің саяси, экономикалық және мәдени әлеуетін тиімді пайдалану мүмкіндігіне сенімділік кең болды. Бірақ Батыс елдеріне шексіз көші-қон көптеген күтпеген қиындықтарды

тудырды. Бұл міндеттер мигранттар үшін де, қабылдаушы қоғамдар үшін де пайда болды. Басқа өркениет дәстүріне жататын адамдардың батыстық қоғамдарға интеграциялану перспективалары туралы мәселе қазір саяси күн тәртібіндегі негізгі мәселелердің бірі болды.[6]

Бір жағынан, қазіргі уақытта этникалық қозғалыстар мен көңіл-күйлердің тез жаңғыруы байқалады. Жаһандану, тек қана мәдениетті бір ізге салушы, гомгендеуші ғана емес, сондай-ақ, адамдардың жергілікті және этникалық сана сезімін оятып, ынталандырады.

Екінші жағынан, ішкі және сыртқы жаһандану үдерістері сәйкестік дағдарысының шиеленісуіне тікелей әсер етеді. Нәтижесінде, халықтың жеке басының жойылуы оның «жеке» бастамасының төмендеуіне, оның тарихи өмірін жоғалтуына өзін-өзі тану және оның тарихи тағдырымен халықты құру, өзінің терең тамырларына: мәдени, тарихи, геосаяси және рухани-дініне негізделеді [11].

Осылайша, ұлттық бірегейлік тұтастай ұлттың лайықты өмір сүруі үшін және оның әрбір өкілі үшін қажетті шарт болып табылады. Жаһандану тұрғысынан бірегейлік күші объективті (ұлттық сипат) және субъективті (діліне) компоненттерге байланысты. Ұлттық бірегейлікті нығайтудың ең тиімді жолы - ұлттық сана, жеке тұлғаның өзін-өзі анықтауы және өзін-өзі бағыттау [13].

– Бүгінгі күні әлемде мәдени жаһанданудың екі қаіупті сценарийі бар:

– олардың алғашқысы мәдениеттердің жаһандық тоғысу бейнесіне ұшырауы;

Екіншіден, әлем мәдениеттердің жаһандық қарсылығын болжайды.

Бірақ үшінші сценарий - әр ел мен аймақ үшін өздерінің даму модельдеріне негізделген мәдениеттердің жаһандық диалогы.

Мәдениеттер диалогының тұжырымдамасы адамның жаңа мәдени жағдайға жатпайтынын сезінбеуіне, басқа мәдени топтармен өзара қарым-қатынаста жаңа өзін-өзі бағалауды табуына мүмкіндік береді. Бірақ мәдени айырмашылықтарды сақтау керек.

Бұл біздің ұлттық рухымыз, біздің ерекше мәдениетіміз бізбен мәңгі қалуы керек дегенді білдіреді.

Бірақ жаңғыру жаһандану әлеміне жатпайтын көптеген архаикалық әдеттер мен тәуелділіктерді өткенге қалдырумен сипатталады.

Міндет - екі өзгермейтін ережені түсіну.

Біріншіден. Ұлттық мәдениетті сақтамай жаңғырту мүмкін емес.

Екіншіден. Алға жылжу үшін, біз ұлттың дамуына мүмкіндік бермейтін өткеннің элементтерінен бас тартуымыз керек.

4. Білімнің салтанат құруы.

Біздің білім беру жүйеміз бұрынғыдай түпкілікті мақсат, нәтиже ретінде білім, білік және дағдыларға бағдарланған. Білім деңгейі - мектепті бітіру, жоғары оқу орны және басқа оқу орындарына түсудің негізгі критерийіне қызмет етеді. «Білімнің салтанат құруы» - бұл мектеп іздейтін идеал, оған мектептер жету үшін талпынады. Тіпті ертедегілердің айтуынша, білімнің көптігі ақылға үйретпейді. Біздің мектеп оқушылары, соңғы ЮНЕСКО-ның деректерімен расталғандай, пәндік білім мен білік бойынша екінші ондықтың соңғы орындарында. Біз бұл жағынан Оңтүстік Корея, Тайвань, Швейцария, Венгриядан және басқа да бірқатар елдерден артта қаламыз, бірақта АҚШ, Ұлыбритания, Франция, Германия және басқа да дамыған елдерден айтарлықтай алдамыз. Бұл соншалықты жаман емес көрінеді. Алайда, сарапшылар шығармашылық зияткерлікті дамыту бойынша бізге әлдеқайда қарапайым орын береді. Бұл парадокс сияқты көрінеді. Бірақ шын мәнінде бәрі түсінікті. Білім өз бетімен дамуды, тіпті зияткерлікті қамтамасыз ете алмайды. Бірақ заманауи оқыту мақсаттары интеллекттің дамуын ғана емес, эмоциялардың дамуын, қажеттіліктер, идеалдардың қалыптасуын, мінез-құлық ерекшеліктер мен қызығушылықтарды қалыптастыруды қамтиды. Білім - бұл аралық дамыта оқытудың негізі, бірақ оның соңғы нәтижесі емес. Оқыту толығымен тұлғаны және өскелең адамның даралығын дамытуға, ондағы мүмкіндіктерді іске асыруға бағытталуы керек. Біздегі білім беру білімнен, адами құндылықтарды, әрбір тәрбиеленушінің жеке тұлғасын дамытуға көшуі қажет [14].

Өз мүмкіндіктерін іске асыруға қабілетті, дені сау, әлеуметтік тұрақты және мобилді, бейімделгіш, өмірдің өзгеріп жатқан жағдайларында өз стратегиясын жасап, өзгерте алатын және бақытты сезіне алатын жеке тұлғаны қалыптастыру - бұл қазіргі заманғы білімнің табыстылығының шынайы мақсаты мен өлшемі, оның гуманистік-жеке бағдары мен заманауи қоғамдық бағдарларына сәйкес келеді. Осыған байланысты, білім берудің стратегиялық мақсаттары, бір жағынан әлеуметтік (қоғамдық, мемлекеттік, жалпы адамзаттық) құндылықтардың үйлесімді келуімен, ал екінші жағынан жеке дара құндылықтарға бағытталған әлеуметтік-тұлғалық ретінде айқындалады. Тікелей педагогикалық процеске байланысты, балалардың ұжымдағы, педагогпен оқушы арасындағы байланыс мазмұны, сондай-ақ тұлғалық бағдарлы оқытуды дамытуға басымдылық жасалады, яғни мұнда психологиялық білімдер мен тәсілдер ерекше рөл атқарады.

Білім мазмұны оның мәдени негізі өзгереді және бұл өзгеріс бірнеше бағытта жүреді:

- білім берудің мазмұны бүкіл әлемге және отандық мәдениетке негізделген білім берудің мәдени қарқындылығын едәуір арттыру, яғни оның «мақұлданған» бөлігін идеологиялық түрде сүзгілеу емес, басқаша айтқанда, білім мазмұны тек алынған білімге ғана емес, сондай-ақ ғылым шеңберінен тыс алыс адамзат жетістіктерінің ауқымына айналады: өнер, дәстүрлер, шығармашылық қызметтің тәжірибесі, дін, жалпы толыққанды жетістіктер;
- тұлғаның маңызды «ядрасы» дамытудың негізі ретінде гуманитарлық білімнің рөлін арттыру;
- баршаға бірдей міндетті мазмұннан вариативті және сараланған мазмұнға ауысу, ал шамадан тыс жағдайларда - дараланған; бірыңғай мемлекеттік ресми бекітілген мазмұннан авторлық түпнұсқа (мемлекеттік стандарттармен анықталған бірыңғай білім беру негізі жүйесінің сақталуымен) бағдарламалар, курстар мен оқулықтарға біртіндеп көшу.

Білім алушыларда әлемнің лайықты ғылыми көрінісін, азаматтық санасын қалыптастыруды, адамдар арасындағы өзара түсініктік пен келісімге әсер ете алатын тұлғаның әлемдік және ұлттық мәдениеттер жүйесіне интеграциялануын қамтамасыз етуге қабілетті білім берушілік және дамытушылық әлеуеті тұрғысынан мазмұнды таңдауға және бағалауға бағытталған тәсілдер бекітіледі. Оқушының бойында әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыру, жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде оған зерделеген материалдағы жеке мағынасын анықтауына көмектесу, осы дәстүрлерді дамытуға үшін жас ұрпаққа шығармашылық қабілеттер, үздік дәстүрлерді беру міндеттері қойылуда. [14].

Білім беру ұйымдарының бірыңғай нысандарынан (жалпы орта мектеп, мектеп) білім беру нысандарының алуан түрлері мен білім беру мекемелерінің түрлері бойынша қозғалысы анық көрсетілген: гимназия, лицей, колледждер, жеке мектептер, жоғары колледждер, балабақша-мектеп, лицей—колледж –жоо және т.б. кешенді білім беру мекемелері.

Жалпы мектептерді жаңарту мен жетілдіру саласындағы ізденіс оның әр түрлі санаттағы оқушылардың даму мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне бейімделген болуы, сонымен қатар, әр түрлі бейіндегі оңалту, оқыту-сауықтыру және арнайы мекемелерді дамытумен байланысты болуы да ерекше өзекті болуда

Мектепте оқытуды ұйымдастырудың нысаны ретінде сабақтың абсолютизациясын еңсеру басталады. Сабақтармен қатар семинарлар, лекциялар, дебаттар және оқу ойындары қатар өткізіледі.

Бірте-бірте жаппай білім беруден кіріктірілген саралап оқытуға көшу – яғни ұжымдық жұмыс түрлерін жоққа шығаруға емес, сонымен қатар әрбір тыңдаушының қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып,

бағдарламаларды және әдістер мен әр білімалушы деңгейін саралау тұрғысынан қажеттілікті түсіну керек. Сондай-ақ, кешеуілдеген білімнен ілгерлете оқытуға көшу қажеттілігі байқалады, бірақ бұл мәселені жеке мектеп шеңберінде шешу мүмкін емес. Бұл тұтастай алғанда әлеуметтік сала және оның әрқайсысы - білім беруді ұйымдастыру сияқты көп функционалдылығын жоғарылатуымен байланысты болып келеді. Жетекші дәстүрлі функциялар - білім беру, тәрбиелеу және дамыту - білім берумен қатар оның институттарына мәдени сабақтастықты, мәдени-шығармашалықты және педагогтер мен тәрбиеленушілердің әлеуметтік қорғалуын толығымен алуға, әлеуметтік-экономикалық дамудың тұрақтандырғышы және катализаторы рөлін орындауға тура келеді. Сонымен соңғы жылдары іздену-зерттеушілік қызмет үлкен рөл атқарады.

Білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің пайда болуына ықпал ететін білім беру мен тәрбиені диагностикалық негізге кезең-кезеңмен көшіру басталады.

Білім беру стандартының жаңа түсінігі қойылатын талаптарды міндетті түрде біріздендіру емес, білімнің міндетті минимумы, ең төменгі талаптардың деңгейі және оқу жүктемесі бойынша шектеулердің бірыңғай базасы ретінде бекітіледі.

Білім беруде аймақтық және жергілікті (муниципалдық, қауымдық) факторлардың рөлін арттыру тенденциясына жол ашылады. Көптеген өркениетті елдердің тәжірибесі және отандық дәстүрлерге сәйкес, қауымдастық - тұрғылықты жердегі адамдардың (одақтастық принцип бойынша) бірлестігі - мектепке дейінгі білім беру ұйымының, мектептің, шағын ауданның әлеуметтік орталығының ең мүдделі және қамқор иесі. Әрине, мемлекет пен жалпыға ортақ құндылықтардың басымдылығы ескеріле отырып, жалпы адам, қазақстандық (мемлекеттік), аймақтық және жергілікті құндылықтарды, өңірдің көзқарастары мен мүдделерін теңгеру қажет.

Мардымсыз өмірден біртіндеп реттелетін қарқынды түрге көшу, авторитарлық тәрбиені гуманистік, зорлық-зомбылықсыз, еркін тәрбиелеуге, қызмет түрлерін ерікті түрде таңдауға, тәрбиешілер мен тәрбиеленушілердің бастамаларына және өзара сеніміне негізделген. Білім беру жалпыға ортақ құндылықтарға, гуманизм мен қайырымдылық идеяларына бағдарланған. Бұл идеяларды діни түрде көрсету міндетті емес. Бала коммунистік сияқты діни идеологияны қолданудан қорғалуы керек. Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде шағын ауданның өміріне белсене қатысып, оның педагогикалық және материалдық ресурстарын қолдана отырып, мектептің әлеуметтік ортасына өздігінен кірмейтін, түсініксіз идеялар барған сайын өсіп келеді. Мектептегі білім беру және тәрбиелеу жүйесі қосымша (мектептен тыс) білім беру,

отбасылық бағдарлы, адамға, гуманитарлық құндылықтармен белсенді өзара іс-қимыл жасайды.

Қазіргі заманғы жастардың негізгі құзыреттілігі: өмір бойы оқу қабілеті:

- «Үздіксіз білім беру моделі», «өмір бойы білім беру»;
- тұлғалық өсу: өздігінен білім алу, ішкі ресурстарды жандандыру, өмірлік стратегия құру;
- жоғары коммуникативтік деңгейді дамыту: әртүрлі мәдениеттер, діндер, кәсіптер және т.б. өкілдеріне құрметпен қарау
- ана тілі мен шетел тілдерін жетік меңгеру;
- ақпараттық технологиялардың дағдыларын: жаңа ақпараттық технологияларды қолдану, құжаттамамен жұмыс істеу, оларды ұйымдастыру мен жіктеу, модельдеу және есептегіш құралдарды қолдана білу керек.

Білімнің салтанат құруы, білімге ұмтылу қазіргі заманғы жас адам құндылықтарының иерархиясындағы жоғарғы саты. Білім қазіргі заманғы қоғамда негізгі құндылықтардың бірі ретінде көрінеді, уақыттың стандарты жоғары білімді, бәсекеге қабілетті тұлға болып табылады. Мұнда жастардың және мемлекет мүдделерінің сәйкес келуі байқалады, себебі тек білімді ұлт болашақта қоғамның проблемаларын табысты шешеді. Бұл Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың әл-Фараби Қазақ ұлттық университетіндегі дәрісінде тұжырымдамалық түрде баяндалған. «Қазақстан постиндустриалды әлемде: болашаққа интеллектуалды серпіліс»: «Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты міндеті - сыни ойлау қабілеті бар және ақпараттық ағындарға бейімделуге қабілетті адамдарды дайындау» [4]. Қазіргі кезде Қазақстанның білім беру саласында «Зияткерлік мектептер», «Балапан» бағдарламасы, «Ауыл жастары» жобаларына айрықша басымдық беріледі. «Н.Ә.Назарбаев атындағы Халықаралық Университеттің» инновациялық жобасын іске асыру, елдегі білім, ғылым және өндірісті интеграциялаудың қазіргі заманғы моделін қалыптастыруға, тиімді академиялық ортаны құруға үлес қосады.

5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы

Неліктен кейбір қоғамдарда прогрессивті өзгерістер жылдам қарқынмен өсуде, ал басқалары сол экономикалық, саяси және рухани деңгейде тұрып қалды? Адамзат үнемі экономиканы және қоғамның дамуын тездетуге тырысты.

Бірақ оған әртүрлі елдерде әртүрлі тәсілдермен қол жеткізді, біреуі жаулап алу соғысы арқылы, басқалары қоғам мен шаруашылықты

қалыптастыруға бағытталған прогрессивті реформалар жүргізді. Адамзат дамуының тарихында қоғамның дамуының екі жолы анықталды: революциялық және эволюциялық.

Эволюциялық жол («эволюция» сөзі латын тілінен «өрістету» деген мағынаны білдіреді) – қоғам алдында бейбітшілік түрде күштеусіз қалыптасу жолы, «уақыт өткеннен кейін» серпіліссіз және талпыныссыз, яғни прогрестің негізгі бағыттарына қол жеткізу және оларды барынша қолдауға, басқа мемлекеттердің озық тәжірибесін тез қабылдауға көмектесу.

Революциялық жолдың жақтаушылары игілікті мақсатпен, «жарқын болашақ» (жер бетіндегі жұмақ) үшін барлық тәсілдер зорлық-зомбылықты қоса есептегенде жақсы деп санады. Сонымен бірге, олардың көзқарасы мен сенімі бойынша прогресс жолында тұрған барлық нәрсе дереу алынып, жойылуы керек болды. Революция жағдайында қоғамның үкіметтің табиғатындағы кез келген (әдетте, зорлық-зомбылық) өзгерістерді түсінуге болады.

Революция (кейінгі латын терминінен «бетбұрыс», «төңкеріс», «біртіндеп серпіліс» деген мағынаны білдіреді) - бұл жүйенің дамуындағы екі эволюциялық кезеңнің арасындағы байланыстырушы жүйенің ішкі құрылымындағы өзгеріс, бұл іргелі сапалық өзгерістер, яғни секіріс. Сонымен қатар, реформа эволюцияның бір бөлігі болып табылады. Осылайша, эволюция және революция әлеуметтік және тарихи дамудың қажетті компоненттері болып, қарама-қайшылық бірлігін қалыптастырады. Әдетте эволюция сандық, ал революция сапалы өзгерістер ретінде саналады.

Біз тарихтағы революциялық сабақтарды білеміз. XX ғасырдың басында Қазақстан аумағы Ресейдің отарларының бірі болып табылды. XX ғасырдың соңында Қазақстан өз тәуелсіздігін алды.

Осы ғасырдың тарихы ауыртпалығы бірнеше ғасырларға жететін қайғылы оқиғаларға толы. Адамның қанына, көз жасына және басына түскен азапқа қарамастан, Қазақстанның тәуелсіздігі (1991 жылдан бастап) отаршылдықтан және большевизмнің ауыр салмағын бастан өткерген адамдардың тағдырын кешті.

Бәрімізге мәлім, отаршылдық кезеңдегі этникалық дамудың табиғи жолы үзілді. Қазақтың саяси құрылымы жойылды, аумақтық бірлік бұзылды, ұлттың қалыптасуы мен мәдениетті дамыту қиын болды. Ортақ экономиканы құру мүмкін болмады, оның инфрақұрылымы мегаполис мүдделерін қанағаттандыру үшін құрылған еді. Отарлық үстемдік, этностың әлеуметтік дамуын уақытша тоқтатты, дәстүрлі әлеуметтік институттар нашарлады.

XIX ғасырдың басы мен XX ғасырда отаршылдыққа қарсы қозғалыстар зиялы қауымның кішігірім топтарын құрды, ұлттық дамудың ең үлкен

ынталандырушысы болды, ол қазақ этносының барлық әлеуметтік топтарын қамтыды. Ұлттық жаңғырту қажеттілігі мәдениет пен дін бостандығын қалпына келтіруге байланысты болды. Отаршыл шенеуніктердің озбырлығына және мемлекеттік қызметтегі қысым көрсетушілікке қарсы күрес күшейді.

Бұл қозғалыстың тармақтары жаңа әлеуметтік қарым-қатынастармен, саяси және мәдени өмірдің орталықтары ретінде қалалардың өсуімен, ұлттық зиялылар санының ұлғаюымен және өзін-өзі тануымен байланысты. Қазақстандықтардың ұлттық оянуы Қазан революциясымен үзілді, ол Қазақстанды хаос жағдайына айналдырды.

Содан кейін ондаған жылдар бойы террор және геноцид пайда болды, бұл қазақ этносының қайғылы оқиғаларына әкелді. Сонымен қатар, Қазақстан үлкен тұтқындарды бір жерге жинап ұстайтын лагерьге айналды, онда империяның әртүрлі бөліктерінен әлеуметтік жағынан ұнамсыз кінәлі адамдарды жіберді.

Қазақстан аумағы Кеңестік билік жылдарында ядролық полигонға айналды, жүйенің жалпы қамтылмаған жері жоқ. XX ғасырдағы Қазақстан тарихының басты бағдары КСРО-ның тоталитарлық империясына кірген басқа халықтардан ерекшеленбеді (одақ ұғымы тіпті тәуелсіздіктің кішкентай белгілерімен де бекітілмеген): 1916 жылғы ақпан көтерілісі, кейінірек Қазан төңкерісі, ұжымдастыру мен индустриаландыру, Ұлы Отан соғысы, тың игеру, онжылдықтарда «еріктілік», Брежневтің «тоқырауы», қайта құру, 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары, содан кейін тәуелсіздік.

Н.Назарбаев айтқандай: «Биылғы жылы 1917 жылдың қазан айында болған Еуразияның үлкен бөлігіндегі радикалды өзгерістердің басталуына 100 жыл толады. XX ғасырдың бәрі революциялық төңкерістер болды. Әрбір ұлт өз тарихын тарих сабақтарынан тартады. Бұл оның құқығы, және оның көзқарасын басқаларға жүктей алмайды. Бірақ ешкім де тарихтың субъективті көзқарастарын таңуға мәжбірлеуге құқылы емес».

Қазіргі уақытта Қазақстанда теңдестік жағдайында 130-дан астам ұлттар мен ұлыстар бар, сондықтан республикада өкінішке орай, көрші елдерде және бірқатар ТМД елдерінде байқалатын этникааралық жанжалдар мен шиеленістер жоқ. 90-шы жылдардың басында Қазақстанда ұлттық мәдени орталықтар құрылды және үйлесімді түрде жұмыс істеп келеді, бұл тек олардың салт-дәстүрлерін жандандырып қана қоймай, сонымен қатар республикадағы халықаралық бірлік пен келісімді, бейбітшілік пен өзара ықпалдастықты нығайтуға елеулі үлесін қосады. Бұған Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев бастаған Қазақстан халқы Ассамблеясының жұмысы айқын дәлел. Еліміздің Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстан халқы Ассамблеясын құру идеясын алғаш рет 1992 жылы Тәуелсіздіктің бірінші жылдығына арналған Қазақстан халықтарының форумында айтты. 1995 жылы

наурызда құрылған Ассамблеяда 33 ұлт өкілі болған 320 адамнан тұрды. Ассамблея мемлекет басшысының жанындағы кеңес беруші орган ретінде құрылды. Республикалық және жергілікті ұлттық-мәдени орталықтар Қазақстан халқы Ассамблеясының Стратегиясы туралы Жарлықта жарияланған ұлттық келісімді, қауіпсіздік пен азаматтық бейбітшілік идеяларын басшылыққа алады.

Қазақстандықтардың ортақ тарихы бар, онда көптеген қиындықпен өткізген кездерді және қуанышты күндерді ризашылықпен тарих беттерін еске түсіреді. Олар бірге Наурыз, Рождество және Ханукка мерекелерін атап өтеді және халықтың ең басты мақсаты - мемлекеттің алтын байлығы - өз халықтарының бірлігін сақтау және нығайтудан тұрады. Ол үшін көптеген іс-шаралар жасалады. Мысалы, ел Президентінің соңғы идеяларының бірі - «біздің ел халқының бірлігінің нышаны» үшін Астанада Бейбітшілік және келісім сарайын салуыды іске асырды. Бірегей құрылымға мешіт, шіркеу, синагога және буддистер храмы, сондай-ақ әрбір ұлттық мәдени орталықтар ғимараттары кіреді. Тағы бір бастама - Парламент Мәжілісі депутаттарының Ассамблеядан сайлануы - қазақстандықтардың өз отанының кең ауқымында өз отбасында өмір сүруін жалғастырудың тағы бір кепілі. Бүгінгі күні республикада 350-ден астам республикалық және жергілікті ұлттық мәдени орталық жұмыс істейді: республикалық «Қазақ тілі қоғамы», Дүниежүзілік қазақтар қауымдастығы, Орыс қоғамы, Орыс одағы, «Келісім» орыс ұлттық мәдени орталығы, «Исток» славян мәдени-ағартушылық қоғамы, Республикалық татар мәдени орталығы, Қазақстан немістері кеңесі, «Вайнах» шешен және ингуш халықтарының мәдениетін дамыту қауымдастығы, румын және молдовандар және т.б. қауымдастық. 1994 жылы 25 тамызда Алматыда неміс үйі ашылды. «Простор», «Нива», «Мысль», «Жұлдыз», «Ақиқат», «Тамыр», «Евразия», «Нұрбах», «Дидар» альманахы, «Әдеби Азия» журналдары, татар және орыс тілдеріндегі «Фикер» республикалық бюллетені, «Феникс» альманахы, «Deutsche Allgemeine Zeitung» газеті, «Ұйғыр авазы», «корей билбо» және басқалар басылып шығады.

Ұлттық масштаб бойынша құндылық бағыттарын анықтайтын негізгі құбылыстар - мәдениет, тарихи жады және руханилық. Олар ұлттық және мемлекеттік құндылықтарды қалыптастырып, қоғамды әрі қарай интеграциялауды анықтайды. Бағдарламаны іске асыру барысында «Жібек жолы тарихи орталықтарының жаңаруы» түркі тілдес мемлекеттердің мәдени мұрасын дамытудың сақталуы мен үздіксіздігі, туристік инфрақұрылымды құру, Жібек жолының тарихи орындарын әлеуметтік-экономикалық дамытудың перспективалы бағыттарын талдау және есепке алуға басты назар аударылады.

1998 жылы ел астанасын Астана қаласына көшіру саяси және экономикалық маңызды қадам болды, елдің географиялық жүрегінде

мемлекеттің терең басқаруына және өңірлік дамудағы бұрмалануларды түзетуге арналған алғышарттар жасауға мүмкіндік берді. Орталық Қазақстанның аймағы және республиканың солтүстігі елорданы ауыстыру арқылы екінші рет жаңғырды: облыс орталықтары өзгерді, қарқынды құрылыс жүріп жатыр, мыңдаған жаңа жұмыс орындары ашылып, көршілес өнеркәсіп салалары дамып келеді. Осылайша, Қазақстан Республикасы өзінің тәуелсіздігін, сапалы қайта қалыптасуын, сыртқы әлемнен оқшауланбағанын, керісінше, жаһандық әлеуметтік-мәдени процеске белсенді түрде араласқанын атап өтуге болады.

Әрине, тарихта тек қана ақ жол ғана емес қара жолдар да қатар жүреді. XX ғасыр Қазақстанға біршама жағымды әсер етті. Біз тәуелсіздігімізді алдық. Қазақстанның өркендеуінің символы – Астана болды. Біз қоғамда бірлік, бейбітшілік пен келісімді сақтай аламыз. XXI ғасырдың басындағы біздің жетістіктеріміз индустрияландыру, әлеуметтік және өндірістік инфрақұрылымды құру, жаңа зиялы қауымды қалыптастыру болып табылады. Біз әлемнің дамыған 50 елінің қатарына кірдік және біздің экономикалық, саяси және әлеуметтік бағдарламалар Қазақстанды 30 табысты дамыған елдердің қатарында алға жылжытуға бағытталған.

Ұлттың өркендеуіне эволюциялық даму мүмкіндік етеді. Бұл мәңгілік консервациялауды сақтауды білдірмейді, тарих сабақтарын, қазіргі заманның мысалдарын және болашақтың дабылы екенін түсіну маңызды [15].

6. Сананың ашықтығы

Ашықтық туралы айтқан кезде олар көбінесе ұйымдық ашықтықты, яғни еркін сөйлеу құқығы мен ашықтықты ескереді. Себеп - басқаруға қатысу идеологиясын таратуда, адамдарды шешімдер қабылдау процесіне тарту.

Санадағы ашықтық тек қана жақсы ниетті ғана емес, белгілі бір дағдыларды да талап етеді. Ойлау және зерттеу біліктерін қажет етеді. Диалог жүргізіп, қорғаныстық реакциялармен күресу керек. Тікелей бақылаудан алынған фактілерді жалпылаудан ажырата білу керек.

Сана ашықтығы көптеген дағдыларды меңгеруді қамтиды, бірақ бұл одан да көп зерттеу мен басқалар сияқты ұтымды дағдылардың жиынтығы. Ашықтық - бұл басқа адамдармен қарым-қатынас, сонымен қатар рухтың өзгеруімен байланысты әдістер мен дағдылар. Бұл жеке адамның ерекшелігі емес, өзара қарым-қатынастың сипатын білдіреді.

Қазіргі заманғы қазақстандық қоғам оны одан әрі дамыту үшін құндылықтарды және саяси-стратегиялық баламаларды таңдауды көздейді. Елдің үздік басшылары үнемі мемлекетті жаңғыртуды қажет екенін мәлімдейді. Осыған байланысты қоғамның саяси өміріндегі саяси сана рөлі артып келеді.

Әлеуметтік өзгеріс кезеңінде саяси сана трансформация процесінің маңызды бөлігі болып табылады және оның өзгеруі әлеуметтік өмірдің барлық салаларында өзгерістерге әкеледі. Бұл проблема әсіресе, дағдарыс жағдайында маңызды екенін байқаймыз.

Қазақстан қоғамы өз өмірінің барлық салаларын қамтитын модернизация үрдістеріне барған сайын көбірек ұшырайды. Нәтижесінде қоғамның іргелі, өркениеттік іргетасы үлкен жүктемені сезінеді. Қоғамдағы жаңғырту жағдайында, олардың дамуындағы келесі тарихи дәстүрлермен бірге, сырттан жаңғырту тәжірибесін қарастыруға қарсы өздерінің бағыттарын бекітеді.

Бұл жағдай болашақ дамудың стратегиялық векторы тәуелді болатын жастардың саяси сана-сезімін сақтау мәселесін және оны одан әрі реформалау бағытын дамыту мәселесін өзекті етеді. Бұл кезеңде қоғамымыз күрделі кезеңді бастан өткеруде, ол қоғамдық сипаттағы әлеуметтік өзгерістердің қайшылықты процестерімен ерекшеленеді, олар қоғамдық санада және ең алдымен жастардың саяси санасында көрініс табады.

Біздің елде болып жатқан саяси үдерістердің сипаты мен мазмұны жастардың болашақ азаматтық қоғамының белсенді құрамдас бөлігі ретінде болашақ әлеуметтік топ ретінде жастардың рөлі мен маңызын сапалы түрде өзгерткенін көрсетеді. Жастар қазақстандық қоғамды модернизациялау үдерісінің локомотиві болуға тиіс, оның алдында бүгінгі Қазақстан тұр. Осыған байланысты жастардың саяси санасын қалыптастыру үдерісіне саяси үдерістерді қабылдаудың негізі ретінде мақсатты мемлекеттік әсер ету маңызды.

Жастардың саяси сана-сезімін қалыптастыру процесі қазіргі қазақстандық қоғамды реформалау мен модернизациялаудың маңызды заңдылықтарының бірі болып табылады. Жастардың саяси санасын қалыптастыру негізінен оның объективті және субъективті алғышарттарына жетуіне, сондай-ақ демократиялық қоғамды дамыту мен жетілдіруге арналған ғылыми негізделген жоспарларды субъективті фактордың қызмет дәрежесіне байланысты жүзеге асыруда. Саяси сана - бұл бүкіл қоғамның рухани өмірінің негізі, әрбір адамның адамгершілік негізі. Саяси әлемді оның барлық алуан түрлілігімен, барлық күрделілігімен және қайшылықтарымен зерттеуге мүмкіндік береді, сондай-ақ әлеуметтік-саяси даму тенденцияларын дұрыс түсінуге, адамның қызметіне мақсаттылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Саяси сананы қалыптастыру қоғамның тарихи дамуының объективті үдерісі болып табылады. Бүгінде демократиялық, өркениетті және ашық қоғам құру жаңа саяси ойлауды дамыту үшін маңызды алғышарттар жасайды. Әлеуметтік-экономикалық, идеологиялық және саяси мәселелерді шешудің қосымша шешімі жастардың саяси санасын қалыптастыру үдерісінің тиімділігі

мен сапасын арттыруға үлкен ықпал етеді. Қоғамда салауатты моральдық-психологиялық ахуалды қалыптастыру жастардың саяси санасын одан әрі дамытудың іргелі факторы болып табылады.

Біздің қоғамның дамуындағы әр кезеңде өмір жаңа және күрделі міндеттерді жасайды, оның шешімі негізінен халықтың, әсіресе жастардың әлеуметтік шығармашылығын жандандыруына, олардың жоғары санасына және сенімділігіне байланысты. Демократиялық қоғамның құрылысы объективті түрде жастардың санасы мен психологиясын жетілдіруге жағдай жасайды, өзгерістердің мәнін түсінуге өз қажеттіліктерін дамытады және сананың, психологияның және дүниетанымның түбегейлі өзгеруінің міндеттерін алға тартады. Мұндай жағдайларда жастардың саяси санасы теріс құбылыстармен күресу процесінде қалыптасады, бұл демократиялық қоғамның антиподы деп аталады. Саяси бағдарлардың қалыптасуы саяси сананың маңызды бөлігі болып табылатын саяси стереотиптердің тұрақтылығымен немесе әлсіздігімен тікелей байланысты. Стереотиптердің дағдарыстық жағдайы саяси бағдарларды жоғалтуға әкеледі. Сонымен бірге саяси сананың идеологиялық позициялардың жарамдылығына және олардың қоғам деңгейі мен мазмұнына сәйкестігіне деген талаптары артып келеді. Мұндай жағдайларда саяси қайраткерлер, бірінші кезекте саяси көшбасшылар мен саяси элита, әлеуметтік қажеттіліктерге, қоғамның зияткерлік және саяси дамуына тек сенімді және саяси балама ғана жастардың саяси сана-сезімін дамытуға үлес қосуы мүмкін екенін ескеруі керек.

Біздің еліміздегі әлеуметтік-экономикалық және саяси өзгерістер жастардың саяси санасын қалыптастыруға түбегейлі әсер етеді.

Жастардың саяси санасын қалыптастыру үшін барлық мүмкін ресурстарды пайдалану керек. Кешенді талдау заманауи жастардың саяси сана мазмұнын оны одан әрі қалыптастырудың тиімді жолдарын айқындай алады, оның құнды құрылымын нығайтады:

біріншіден, қазақстандық жастардың саяси санасын қалыптастыру үдерісінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін рухани-идеологиялық институттардың (бұқаралық ақпарат құралдары, мәдени және білім беру мекемелері, сондай-ақ қоғамдық-саяси ұйымдар) практикалық қызметін күшейту қажет;

екіншіден, жастардың саяси санасын қалыптастыру процесі жағымсыз құбылыстарға қарсы күресте жүреді. Сондықтан теориялық және тәжірибелік конференцияларда, форумдарда, жастар деңгейінде кездесулерде және басқа да қоғамдық ұйымдардағы баяндамаларда мұғалімдер осы (бюрократиялық, догматизм, реакционизм, экстремизм, паракорлық, сыбайлас жемқорлық және басқа да антиподыларда жалпы адамазаттық моралдар) бұл жағымсыз

құбылыстардың сәйкессіздігі мен зияндылығын көрсету үшін талдауларды нақты қарастыру керек;

үшіншіден, жастардың саяси санасын қалыптастыру үдерісі барлық факторлардың өзара іс-қимылын, ең алдымен, тәрбие, білім беру және еңбекпен өзара байланысты қамтитын тұтас үдеріс болып табылады. Оларды отбасында, оқу орындарында және еңбек ұжымдарында жүзеге асыруға бағыттау керек.

Мұнда, біздің ойымызша, жастардың саяси санасын қалыптастыру процесінде жастардың әр адамның мақсаттары мен міндеттерінің жалпы қоғамның мақсаттары мен міндеттеріне қатынасына баса назарын аудару қажет;

төртіншіден, жастардың саяси санасын қалыптастыруға кешенді көзқарас енгізу кезінде келесі ұсыныстарға назар аударған дұрыс:

- саяси, теориялық және саяси-практикалық мәселелерді зерттеуде жастардың қажеттіліктерін ескеру;

- жастардың мәдени-ағартушылық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жүйені әртараптандыру және мақсатты түрде ұйымдастыру;

- білім беру ұйымдарында білім беру нысандары мен құралдарын үнемі жетілдіру;

- патриотизм, интернационализм, халықтар достығы мен болашаққа деген сенім рухында жастарды тәрбиелеу жолдарын, құралдарын және нысандарын жетілдіру.

бесіншіден, жастардың саяси санасын қалыптастыру үдерісінің тиімділігін арттыру үшін идеологиялық жұмыстың теориясы мен практикасындағы тоқырауды еңсеру, бірінші кезекте бүкіл қоғамның рухани өмірге қатысын қайта қарау, саяси шындықтың құбылыстарын түсіндіруде догматикалық тәсілден бас тарту және барлық прогрессивті күшті әрбір адамның саяси санасын қалыптастыруға бағыттау қажет;

алтыншыдан, догматизм көріністеріне, мещандық мораль, әлеуметтік тәуелділік және ресми теріс қылықтарға төзімсіз қарым-қатынасты, рухани және адамгершілік даму саласындағы гуманистік дәстүрлер мен критерийлерді жандандыру, саяси ойлаудың негізгі принциптерін шығармашылық пайдалану және дамыту.

Осы көрсетілген ұсынымдар мен ұсыныстар, әрине, жастардың саяси сана-сезімін тиімді қалыптастыру үшін барлық мүмкіндіктерді жоққа шығармайды.

Бұл олардың біліміне, кәсіптік даярлығына, моральдық құндылық бағдарларына және т.б. байланысты өмірдің, еңбегі мен тіршілігінің жалпы әлеуметтік және нақты жағдайларының әсерінен қалыптасады, тікелей бекімейді. Саяси сананың барлық компоненттері өздігінен емес, болжанатын заңды және табиғи процесс ретінде қалыптасуы маңызды. Мұның бәрі

қазақстандық қоғамды жаңғырту жағдайында жастардың саяси санасын қалыптастыру мәселелерін әрі қарай шешуге тиімді мүмкіндіктер береді.

Көптеген проблемалар ғаламдық әлемнің тез өзгеруі, ал жаппай сананың «үй шеңберінде» қалуынан туындайды

«Ашық сана» деген не? Сананың ашықтығы:

- бұл үлкен әлемде не болып жатқанын, сіздің еліңізде не болып жатқанын, ғаламшардың өзінде болып жатқан нәрсені түсіну;

- бұл өзгеруге дайындық, жаңа, ерекше, стандартты емес нәрсені қабылдау мүмкіндігі;

- бұл қызығушылық пен оқуға деген ұмтылыс;

- бұл яғни кәсіби тәжірибе мен білімнен жоғары болу;

- бұл дәстүрлі «дұрыс» деп саналатын әдеттегі стереотиптер мен санаттардан арылу мүмкіндігі;

- бұл басқалардан үйрену, жақсы тәжірибе қабылдау.

Әрине, байланыс соқыр кейіпке түспеуі, мағыналы болуы, жалған сенімге құрылмауы керек.

Сананың ашықтығы әрдайым руханилықпен түйіскен - адамгершілік дамудың ең жоғары сатысы. Руханият зияткерлік, этикалық, эстетикалық құндылықтармен анықталады, олар нақты мақсаттарға айналады. Бұл жерде тоқырау болмауы керек.

Осылайша сіз өзіңіздің туған жеріңізге деген сүйіспеншіліктің жоғары сезімін біле аласыз. Осы қағидаттарды сақтау арқылы біз аясы кеңіп «Туған елге» айналатын «Туған жер» бағдарламасын қабылдай аламыз [15].

3. Тұңғыш Президент күніне арналған рухани жаңғырудың негізгі бағыттарын түсіндіру бойынша интерактивті сабақ өткізуге әдістемелік ұсынымдамалар

Сабақтың тақырыбы: Туған жер – Туған ел.

Сабақтың идеясы (педагогикалық мақсат): Рухани жаңғыру құндылықтарын дамыту.

Сабақтың мақсаты: Әрбір қазақстандықтың тұлғалық дамуы үшін үшінші жаңғыру мүмкіндіктерін талқылау.

Күтілетін нәтижелер: Үшінші жаңғыру контекстінде тұлғалық даму идеялары мен жобаларын жасау.

Сабақтың құрылымы:

I. Бейнефильмді көру (15 мин).

II. Бейнефильм идеясы мен сюжетін талқылау (шағын топтарда 10 мин).

III. Талқылау нәтижелерін презентация жасау (20 мин).

Сабақтың барысы.

1) Мұғалімнің кіріспе сөзі.

Ұсынымдамалар: педагогтің (сынып жетекшісінің) кіріспе сөзі 1,5 минуттан көп болмауы тиіс. Ол үшінші жаңғыру (*ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтардағы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты жолдауы*), Қазақстанның рухани жаңғыруы туралы қысқаша ақпаратты қамтуы қажет.

Интерактивті сабақ Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында көрсетілген ел дамуының негізгі бағыттарын ашады.

Мақалада елдің дамуының жаңа идеологиялық тұғырнамасы болып табылатын бағдарлама ұсынылған. Рухани жаңғырудың алты бағытының барлығы алдыңғы қабылданған ұзақмерзімді, әлеуметтік-экономикалық бағдарламаларды қолдауға және табысты жүзеге асыруға бағытталған. Қазақстанның келешектегі даму бағыттары мен негізгі басымдығы ретінде білім беруді жаңғырту және мәдени-адамгершілік құндылықтарды сақтауға баса назар аударылған.

Сондықтан жаңа дәуірдің бар жақсылығын өзіне ала отырып, жаңа жағдайға кірігу және бейімделу маңызды. Елбасы атап көрсеткендей, экономиканың алдына қойылған міндеттерге қол жеткізу және дамыту, ең бастысы қазіргі әлемдегі жоғары дамыған алдыңғы қатарлы елдердің қатарына кіру маңызды болып табылады. Ал бұл тек рухани құндылықтар мен басымдықтар дұрыс және нақты қойылған қоғамда ғана мүмкін болады.

Әрі қарай педагог сабақтың құрылымын баяндауы және бұл сабақтың

әрбір білім алушының (жоғары сынып оқушылары, студенттер) тұлғалық өсуінің нақты жоспарын құру үшін өзіндік бастама болып табылатынын түсіндіруі тиіс.

Кіріспе сөзде фильмнің негізгі идеясы оны көріп болғаннан кейін, сыныпта бірден талқыланатыны туралы айтылады. Ол үшін келесі сұрақтарды жариялау немесе тақтаға жазу қажет:

1. *XXI ғасырда бәсекеге қабілетті болу үшін маған қандай қасиеттер қажет?*

2. *«Бәрі сияқты» немесе «басқалардан кем емес» стереотипі және шығынды ісшараларға сенің көзқарасың (бітіру кештері, қонақ күту, үйлену тойлар және т.б.)*

3. *XXI ғасырда табысты ілгерілеу үшін менің халқымның мәдениетінде нені сақтау және дамыту керек?*

4. *Мен үшін не маңызды – диплом немесе білім, және менің білімім менің еліме қандай көмегін тигізеді?*

5. *Қазақстанды дамыған «30» елдің қатарына енгізу үшін менің қосқан жеке үлесім қандай болмақ?*

6. *Қазақстанда мерекелер неге ауысып отырады?(мысалы, неліктен жас антифашисттер күні немесе пионерлер күні атап өтілмейді, неге қасиетті Валентин күні немесе хэллоуин тойлана бастады)?*

2) Бейнефильмді көру.

Бейнефильмнің әрқайсысы «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақалада көрсетілген алты принципті ашатын алты сюжеттік желіде құрылған.

Сонымен, **1-ші сюжеттік желі.** Интеллектуалдық өнімді өңірлік және жаһандық нарықта ұсыну: әрбір қазақстандықтың білімділік көрсеткішінен бәсекеге қабілеттіліктің жаһандық индексіне.

Аталған сюжет рухани жаңғырудың бірінші – **Бәсекелік қабілет** принципін ашып көрсетеді.

2-ші сюжеттік желі. Адам өміріндегі, отбасындағы, қоғамдастықтағы экология: ысырапшылықтан ұқыптылыққа, өркениет пен мәдениетті сақтау.

Бұл сюжет екінші принцип – **Прагматизмді** ашады.

3-ші сюжеттік желі. Өткеннің, қазіргінің және болашақтың бірлігі.

Үшінші сюжет **«Ұлттық бірегейлікті сақтау»** принципін ашып көрсетеді.

4-ші сюжеттік желі. Өмір бойы оқу – зияткер ұлт.

Осы сюжет төртінші – **Білімнің салтанат құруы** принципін ашады.

5-ші сюжеттік желі. XX ғасырдың ащы сабақтарынан («Кіші Қазан». Ұжымдастыру. Аштық. Саяси қуғын-сүргін. Семей ядролық полигоны. Арал тағдыры. Тың игеру) тұрақты дамуға (Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30

мемлекетінің қатарына кіруі).

Осы сюжет материалдары бесінші *«Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы»* принципін *ашуға бағытталған*.

6-шы сюжеттік желі. Әлемдегі өзгерістерді қабылдауға бейімділік пен ашықтық. Өзгелердің тәжірибесін сыни қабылдау.

Осы сюжет алтыншы – *«Сананың ашықтығы»* принципін ашып көрсетеді.

Ұсынымдамалар: фильм 15 минутқа созылады. Фильмді көру барысында қандайда бір түсініктемелер беруге, ортасынан өз пікірін білдіру үшін қосылып кетуге, шолу жасауға т.б. жол берілмеуі қажет. Сонымен қатар, рухани жаңғырудың жоғарыда көрсетілген сюжеттік желілері мен принциптері туралы алдын ала баяндалмауы тиіс. Бірақ осы принциптердің барлығын білім алушылар үшін әрдайым түсіну оңай еместігін мұғалімнің (оқытушының) сезінуі қажет. Сондықтан фильмді көрудің алдында кіріспе сөзде жоғарыда ұсынылған сұрақтар бойынша көрген сюжеттерін талқылауға нұсқау беру ұсынылады.

Фильмді көргеннен кейін мұғалім (оқытушы) білім алушыларды *«тамыр-таныстық», «парақорлық», «рушылдық», «шенге бас ұрушылық», «пара берушілік»* сөздерінің мағынасымен таныстырады.

Тамыр-таныстық (ағылш. perotism) – ауыспалы мағынада лауазымды тұлғаға әсіресе өз туыстарына, жақындарына немесе достарына қызмет мүддесіне зиян келтіру арқылы ұсынылатын қызметтік қолдаушылық.

Парақорлық – лауазымды тұлға алған материалдық құндылықтар (заттар немесе ақша) немесе бұл тұлға өзінің лауазымдық жағдайына байланысты пара берген адамның мүддесі үшін жасаған немесе жасай алатын заттай пайда көру түріндегі пара алу.

Рушылдық – бір жерде туған, бір жүзге жататын, бір мекемеде біріккен (жұмысқа зиян келтіретін) ағайындарға (бірнеше тұлғалар туралы) қатысты.

Шенге бас ұрушылық – қызметтік жағдайы бойынша, атағы бойынша жоғары тұрған қызметкерге табыну.

Пара берушілік — лауазымды тұлға алған материалдық құндылықтар (заттар, ақша және т.б.)

Сонымен қатар фильмнің кейбір эпизодтарын, мысалы, ауа райының қолайсыз кезінде орындалған жол жөндеу жұмыстарын, күйеу жігіт пен қалыңдықтың тікұшақпен ұшып келуі және т.б. талқылау ұсынылады.

3) Бейнефильмнің идеясы мен сюжетін талқылау (шағын топта 10 мин).

Ұсынымдамалар: фильмнің негізгі идеясын талқылау үшін сыныпта 6 шағын топ ұйымдастырылуы қажет. Әр шағын топқа талқылау үшін

жоғарыда көрсетілген сұрақтардың бірін таңдау ұсынылады. Сұрақтарды таңдау және шағын топтарды құруды бірнеше нұсқа бойынша жасауға болады:

1) жеребе бойынша;

2) білім алушылардың өз қалаулары бойынша;

3) таңдалған сұрақ бойынша, яғни білім алушыларға ұсынылған алты сұрақтың бірін таңдау, және осы сұрақты таңдаған қатарластарымен шағын топқа бірігуді ұсыну қажет.

Білім алушыларды шағын топқа біріктірудің басқа нұсқалары да болуы мүмкін. Мұғалім (сынып жетекшісі, оқытушы, куратор) өз сыныбының (студенттік топ) ерекшеліктеріне сүйене отырып және сыныпта (дәрісханада) топтық жұмысты ұйымдастыру бойынша өз тәжірибесін ескере келе ұйымдастыру мәселелерін шешеді.

Сонымен қатар, шағын топта жұмыс нәтижесіне презентация жасағаннан кейін сыныпқа таныстыру қажеттілігі туралы міндетті түрде нұсқау беру қажет. Білім алушылар презентация қандай формада әзірлейтінін өздері шешеді. Сыныптастары үшін презентация көрнекі (инфографика, суреттер, ауызша баяндама, жанды суреттер және т.б.) және қызықты болғаны дұрыс.

Талдау нәтижесінде тұлғалық өсудің жеке немесе топтық жоспарының жобасы, идеялар туындағаны маңызды. Бұл жоспарлар нақты мақсаттарымен бір-екі жылға есептелуі мүмкін (*мысалы, атаулары мен нақты мерзімін көрсетіп 20-25 кітап оқу; немесе нақты деңгейлерін TOEFL, IELTS, немесе Кембридж емтихандары: FCE, CAE (Certificate in Advanced English), CPE көрсетумен ағылшын тілінен білімі бойынша емтихан тапсыру немесе өзінің кітапханасын қазақ тіліндегі кітаптармен толықтыру, немесе мектепте өлкетану мұражайы, экологиялық зертхана, робототехника кабинетін, спорттық клуб құруға бағытталған қандай да бір топтық жоба әзірлеу және жүзеге асыру; немесе інісін шахмат ойнауға үйрету және т.б.*).

4. Талқылау қорытындыларының презентациясы (20 мин).

Өз сұрақтары бойынша талқылау нәтижесін кім презентация жасайтыны туралы әр шағын топ өздері шешеді: бір немесе бірнеше оқушы болуы да мүмкін. Презентация кезінде пікірталасқа қатысушы басқа білім алушылар таныстырушының сөзін бөлмеуі тиіс.

Жұмысқа бүкіл сыныпты (студенттік топты) тарту маңызды: сұрақ қою, өзінің жауап нұсқасын ұсыну. Сонымен бірге бір-бірінің пікіріне тілектестік білдіру, құрметпен қарау маңызды. Талқылау және шағын топтар презентациялары фильмді бағалау сияқты (ұнады/ұнамады) бағалаушылық сипатта болмауы тиіс.

Білім алушыларды маңызды әңгімеге және тапсырманы шығармашылықпен орындауға бейімдеу мұғалімге байланысты.

Ұсынымдамалар педагог білім алушылар ұсынған жобалар мен жоспарлар оқу жылы ішінде әрбірінің шығармашылық есебі түрінде талқыланатыны туралы (сынып жетекшісі, оқытушы, куратор) нұсқау беруі қажет. Мұны тек сынып сағаттарында (кураторлық сағатында) ғана емес, ата-аналарды, білім алушыларды (студенттерді), жұмыс берушілерді, жұртшылық өкілдерін және т.б. шақырумен шағын фестивальдер, идеялар калейдоскобын, қоғамдық байқаулар да ұйымдастыруға болады. Сондықтан жастардың жоспарлары мен жобаларының мақсаттары нақты және қолжетімді болуы маңызды.

Мұғалім (сынып жетекшісі, оқытушы, куратор) сабаққа өз әріптестерін, ата-аналарды, қоғам қайраткерлерін және т.б. шақыруға болады. Бірақ сабақтың басталуына дейін сабаққа шақырылған адамдармен кездесіп, олармен сұрақтарды талқылау стратегиясын, шақырылған қонақтардың (қонақтар сырттан бақылаушы емес, белсенді қатысушылар болуы тиіс). пікірталасқа қатысу тактикасын құру қажет.

Жалпы алғанда, сабақтың басталуына дейін, мектептің (колледж, ЖОО) педагогикалық ұжымы бейнефильмді көру, сабақты өткізудің мүмкін нұсқаларын талқылауы тиіс. Бірақ сабақ әр сыныпта (топта) жеке өткізілуі тиіс, сыныптарды параллелдермен біріктіруге болмайды.

Бұдан басқа, мұғалімге (сынып жетекшісіне) сабақтың басталуына дейін *ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың 2017 жылғы 31 қаңтардағы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Жолдауы және «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласын* тағы бір рет зерделеу ұсынылады.

Назар аударыңыз!

Мұғалім (сынып жетекшісі, оқытушы, тәлімгер) осы ұсынымдаманың басында көрсетілген сабақтың идеясы (педагогикалық мақсат) білім алушылармен талқылауға жатпайтынын есте сақтау керек: бұл мұғалімге арналған нұсқау. Сабақтың мақсатын жариялауға болады, ол мұғалім және білім алушылар үшін де ортақ болып табылады.

Талқылауға және сабаққа берілетін уақытты мұғалімнің (сынып жетекшісі, оқытушы, куратор) қалауы бойынша ұзартуға болады, бұған мүмкіндік беріледі.

4. Тұңғыш Президент күніне арналған рухани жаңғырудың негізгі бағыттарын түсіндіру бойынша интерактивті сабаққа арналған бейнефильм сценарийі

Бейнефильм композициясы: үш бөлімнен тұрады (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды бөлім).

Кіріспе.

Бейнеқатар: «Сұлтан Бейбарыс» фильмінен үзінді – Отанына оралуы, жусан иісі («Эпилог» кадрінен «себебі даланың бір кермек дәмді шөбінің иісін ұмыта алмады» сөзіне дейін).

Оның Отаны, кең байтақ қазақ даласында құлдыққа сатылып кеткен қыпшақ баласының Мысырдың әміршісі болғаны, және жат жердегі тақ пен даңқты тәрк етіп тастап, қазақ жеріне жаяу қайтып келгені, себебі оның өмір бойы есінен кетпей қойған даланың бір кермек дәмді шөбі туралы аңыз әлі күнге айтылып келеді.

Кәдуілгі сананың бұны түсінуі қиын, бірақ әр мінезге мүлде бағынышты. Осындай мінезді қандай принциптер қалыптастырады? Бұл принциптер өзінің мәні бойынша өзгермейді, бірақ әр дәуірде олар әр түрлі қасиетті жандандырады.

Негізгі бөлім.

XIII ғасырда Бейбарыс жауынгерлік принциптің басшылығымен Египетті қуатты ірі мемлекетке айналдырды. XXI ғасырда Нұрсұлтан Назарбаев Қазақстанның рухани жаңғыруының алты принципін тұжырымдады. Бұл:

1. Бәсекелік қабілет.
2. Прагматизм.
3. Ұлттық бірегейлікті сақтау.
4. Білімнің салтанат құруы.
5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы.
6. Сананың ашықтығы. (2 минут).

Бірінші принцип зияткерлік өнімді аймақтық және жаһандық нарықта ұсыну идеясымен байланысты. Бұл бәсекелік қабілеттің жаһандық индексімен – БЖИ анықталады. Бүгінгі күні ол 12 құраушыларға бөлінген 114 көрсеткіш бойынша қалыптасады. Қазақстанның бәсекелік қабілетінің жаһандық индексі – БЖИ 2012 жылдан бастап өркендеуімен ерекшеленеді.

Бұл сандардың барлығы алыстағы, түсініксіз бірдеңе болып көрінуі мүмкін. Бірақ олар біздің әрқайсымызға, әр қазақстандықтың білімділігіне және бәсекелік қабілетіне тәуелді. Ұлт табысының факторы дегеніміз осы.

Кез-келген қазақстандық, тұтас ұлт та ХХІ ғасырға лайықты қасиеттерге ие болуы керек. Сол себепті, «Цифрлы Қазақстан», «Үш тілде білім беру», «Мәдени және конфессияаралық келісім» сияқты бағдарламалар – ұлтымызды, яғни барша қазақстандықтарды ХХІ ғасырдың талаптарына дайындаудың қамы. Бұл біздің бәсекелік қабілетіміздің бір бөлігі.

Екінші принцип – Прагматизм.

Ол өзіңнің ұлттық және жеке байлығыңды нақты білу, оны үнемді пайдаланып, соған сәйкес болашағыңды жоспарлай алумен сипатталады.

Біздің ата-бабаларымыз ғасырлар бойы туған жердің табиғатын көздің қарашығындай сақтап, оның байлығын үнемді, әрі орынды жұмсайтын теңдесі жоқ *экологиялық өмір салтын* ұстанып келді.

Тек өткен ғасырдың ортасында, небәрі бірнеше жыл ішінде табиғи ресурстарды тиімсіз пайдалану салдарынан түгін тартсаң майы шығатын мыңдаған гектар миялы жерлеріміз экологиялық апат аймақтарына, Арал теңізі аңқасы кепкен қу медиен шөлге айналды.

Бұрынғы ұлттық прагматизм ысырапшылдыққа айналды.

Прагматизм ысырапшылдық, даңғойлық, өмірдегі жасандылықтың қарама-қарсылығы болып табылады. Қазіргі қоғамда шынайы мәдениеттің белгісі – бұл орынсыз сән-салтанат емес, ұстамдылық, қанағатшылдық пен қарапайымдылық, үнемшілдік және орынды пайдалану көргенділікті көрсетеді. Және бұл қазіргі әлемдегі *тұрақты дамудың* бірден бір табысты үлгісі.

Мұнда бірқатар әдеттер мен стереотиптерді, Ең алдымен отбасы бюджеті мен экологиясына әсер ететіндерді өзгерту өте маңызды.

Үшінші принцип – ұлттық бірегейлікті сақтау. Бұл өткеннің, қазіргінің және болашақтың бірлігі негізінде мүмкін болады.

Қазіргі уақытта әлемде мәдени жаһанданудың екі сценарийінің қаупі бар:

- оның біріншісі мәдениеттерді жаһандық біріктіру бейнесін көрсетеді;
- екіншісі әлемге мәдениеттердің жаһандық қарсыластығын болжайды.

Сонымен қатар, үшінші сценарий да бар, ол – әр елдің және аймақтың жеке даму үлгісінде құрылған мәдениеттердің жаһандық диалогы.

Мәдениеттер диалогы тұжырымдамасы жекелеген адамдарға өз мәдениеті аясынан шығуға, жаңа мәдени жағдайларда өзін бөтен сезінбеуге, басқа мәдени топтармен өзара байланыста өзін өзі жаңа тұрғыдан бағалауына көмектеседі. Бірақ, сонымен қатар, мәдени әралуандылық құқығы сақталуы қажет.

Бұл біздің ұлттық рухымыз, өзіндік мәдениетіміз бойымызда мәңгі қалуы тиіс дегенді білдіреді.

Бірақ жаңғыру жаһандық әлемге сай келмейтін көнерген әдеттер мен әуестіктерді өткенге қалдыруды қажет етуден де тұрады.

Негізгі міндет екі өзгермейтін ережелерін түсіну болып табылады.

Бірінші. Ұлттық мәдениет сақталмаса, ешқандай жаңғыру болмайды.

Екінші. Алға басу үшін ұлттың дамуына кедергі болатын өткеннің кертартпа тұстарынан бас тарту керек.

Төртінші принцип – білімнің салтанат құруы.

Қазіргі уақытта Қазақстанда білім берудің жаңа стандарты шықты. Ол білім беру жүйесімен қаруланған «білетін адамнан» «өмірлік іс әрекетке дайын адамға» және «Бүкіл өмірге білім алудан» өмір бойы оқуға ауысуға бағытталған.

Неге бұлай? Таяу онжылдық уақытта қазіргі кәсіптердің жартысы жойылып кетеді. Экономиканың кәсіптік сипаты бұрын-соңды ешбір дәуірде мұншама жедел өзгермеген. Біз жүрісі жылдам дәуірге аяқ бастық. Бұл жағдайда аса білімдар адамдар ғана жоғары деңгейдегі білімінің арқасында кәсібін неғұрлым қиналмай, жеңіл өзгертуге қабілетті болып, табысты өмір сүреді.

Бірақ, біз өз мамандығы бойынша болашақта жұмыс істеуді жоспарламай, зияткерлік күш-жігерін қолданбай-ақ, тек диплом алуды ғана қалайтындарды, әсіресе, студенттік ортада, жиі көреміз.

Табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсінуі және қабылдауы керек. Құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді.

Келесі принцип – Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы.

Күллі XX ғасыр революциялық сілкіністерге толы болды. Оның сабақтары біздің халқымыз үшін қасіретке толы: ұлттық дамудың көнеден жалғасып келе жатқан өзімізге ғана тән жолы біржола күйретіліп, қоғамдық құрылымның бізге жат үлгісі еріксіз таңылды, ұлтымызға адам айтқысыз демографиялық соққы жасалды, қазақтың тілі мен мәдениеті құрдымға кете жаздады, еліміздің көптеген өңірлері экологиялық апат аймақтарына айналды.

Әрине, тарих тек ақтаңдақтардан тұрмайды. XX ғасыр Қазақстанға бірқатар игіліктерін де берді. Тәуелсіз ел болдық. Астана Қазақстанның өркендеуінің символына айналды. Қоғамымызда бірлік, бейбітшілік пен келісім орнаған.

XXI ғасырдың басындағы біздің жетістіктер – бұл индустрияландыру, әлеуметтік және өндірістік инфрақұрылым құру, жаңа зиялыларды қалыптастыру. Біз әлемнің 50 дамыған елдерінің қатарына кірдік, ал біздің экономикалық, саяси және әлеуметтік бағдарламалар Қазақстанды әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына кіргізуге бағытталған.

Эволюциялық даму ұлттың өркендеуіне мүмкіндік береді. Қоғамның эволюциялық дамуы қағида ретінде мәңгі тұмшаланудың синонимі емес. Сол себепті, тарихтың ащы сабағын түсініп қана қоймай, өзіміз күнде көріп жүрген

қазіргі құбылыстардан ой түйіп, болашақтың беталысына қарап пайым жасай білу маңызды. Эволюциялық даму қағидасы әрбір қазақстандықтың жеке басының дербес бағдарына айналуға тиіс.

Алтыншы принцип – Сананың ашықтығы.

Сананың ашықтығы:

– ол дүйім дүниеде, Жер шарының өзіне қатысты аумағында және өз еліңнің айналасында не болып жатқанын түсіну;

– ол жаңа технологияның ағыны алып келетін өзгерістердің бәріне дайын болу, үйреншікті емес, жаңаны қабылдауға қабілетті болу;

– ол қызығушылық және оқуға ниеттену;

– ол кәсіби тәжірибе мен білімнен жоғары;

– ол дәстүрлі «дұрыс» деп саналатын әдеттегі стереотиптер мен санаттардан бас тарта білу;

– ол өзгелердің тәжірибесін алып, ең озық жетістіктерін бойға сіңіру мүмкіндігі.

Әрине, өзара алмасу мағыналы болуы қажет, ол соқыр еліктеуге айналмауы, қате түсінікке негізделмеуі тиіс.

Сананың ашықтығы әрқашан да адам дамуының жоғары сатысы – руханилықпен түйіндеседі. Руханилық нақты мақсаттарға айналатын зияткерлік, этикалық, эстетикалық құндылықтардан көрінеді. Мұнда ешқандай тоқырау болмауы тиіс.

Тек осылай ғана кіндік қаның тамған туған жеріңе деген жоғары сүйіспеншілікті аңғаруға болады. Осы принциптерді сақтай отырып қана біз, оның ауқымы ізінше оп-оңай кеңейіп «Туған елге» ұласатын «Туған жер» бағдарламасын қабылдай аламыз.

Қорытынды бөлім.

«Менің балалық шағымның аспаны» фильмінен үзінді (1:46:25 – 1:48:07).

«Көп уақытым көк жүзіндегі сапарларда өтеді. Әр жолы әуе кемесі шырқау биікке самғап шыққан сайын аспанға көз тігуді ұнатамын. Зеңгір көк әрқашан менің бала кезімде көрген қалпында сәбидің жанындай таза, жігіттің арманындай асқақ, бабалар өсиетіндей мәңгілік. Аспан бізге ел сенімін ақтап туған отанымызға қалтқысыз қызмет етуге үйретеді. (1,5 минут).

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

- 1 <http://ulttykmuragat.kz>(внешняя ссылка)
- 2 www.weforum.org(внешняя ссылка) - к 12 факторам конкурентоспособности относятся следующие: институты, инфраструктура, макроэкономическая среда, здоровье и начальное образование, высшее образование и профессиональная подготовка, эффективность рынка товаров и услуг, эффективность рынка труда, развитость финансового рынка, технологический уровень, размер рынка, конкурентоспособность компаний и инновации.
3. Назарбаев Н.А. Послание Президента Казахстана: Новое десятилетие - новый экономический подъем - новые возможности Казахстана // Казахстанская правда. - 2010. - 30 января.
4. Назарбаев Н.А. Актовая лекция Президента РК. Казахстан в посткризисном мире: интеллектуальный прорыв в будущее. - Алматы: Казак университеті, 2009. - С. 20.
5. Казахстан в глобальном мире: вызовы и сохранение идентичности. Институт философии и политологии КН МОН РК. Алматы, 2011.
6. С.В.Кортунов Глобализация и национальная идентичность. М., 2009.
7. Бадмаев В.Н. Феномен национальной идентичности: социально-философский анализ. Автореферат. дисс. д. ф. н. Волгоград 2011.
8. Семенов И.С. Глобальный кризис идентичности: личность, общество, культура /Глобализация и Россия. М., 2004.
9. Нысанбаева А., Малинин Г. Нурсултан Назарбаев: Казахстан - территория мира и согласия. Алматы, 2005.
10. Мухлынкина Ю.В. Этническая идентичность в эпоху глобализации/Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право, 2008. №4
11. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э, Перратон Д. Глобальные трансформации: Политика, экономика, культура /Пер. с англ. В. В. Сапова и др. Москва, 2004.
12. Гаджиев К.С. Национальная идентичность: концептуальный аспект//Вопросы философии 2011. №10
13. Т.Т. Оспанов. Вестник КазНПУ, 2013 г., Алматы
14. Загвязинский В. И., Атаханов Р.. Методология и методы психолого-педагогического исследования: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. -2-е изд., стер. — М.: Издательский центр «Академия».. 2005
15. Н. Назарбаев, статья «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»

Ұсынбалы сипатта

Мұғалімнің кіріспе сөзі

Интерактивті сабақ - Қазақстан Республикасы Президенті Н.Назарбаевтың «Болашаққа көзқарас: қоғамдық сананы жаңғырту» атты жаңа бағдарламалық мақаласында талқыланған еліміздің негізгі даму бағыттарын ашып көрсетеді.

Қазақстан көшбасшысы әр түрлі кездесулерде сөйлеген сөздерінде, баяндамаларында, мақалаларында әрдайым қоғамдық сана мәселесіне, әсіресе оның тарихи маңыздылығына баса назар аударып келеді.

Педагогтардың алдында тұрған негізгі міндет - қазақстандық патриотизм мен тарихи сананы қалыптастыру болып табылады. Бұл бағыт Елбасының еңбектерінде, баяндамалары мен сұхбаттарында бірнеше рет тұжырымдалып, кеңінен баяндалған.

Әрине, біз бұл жерде Н.Ә.Назарбаевтың «Ұлытау етегіндегі ойлар» атты «Хабар» агенттігіне берген сұхбаты мен «Стратегия» Қазақстан-2050», «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына 20 қадам» атты бағдарламалық мақалаларын, Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын, Тәуелсіздік күніне арналған «Тәуелсіздік толғауы» атты баяндамасы мен Қазақ хандығының құрылғанына -550 жылдығына арналған салтанатты іс –шарада сөйлеген сөздерін ойға алуымыз керек. Сонымен қатар, Елбасының «Тарих толқынында» атты тарихи мазмұнға бай кітабын ерекше атап өтеміз. (оқуға ұсынылған).

Ал, ағымдағы жылдың сәуір айында «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласы жариялады,

Бұл мақаласында, Президент ХХІ ғасырдың қарқынды да, ауыр даму жолдарында Қазақстандықтарға ұлттық сананы жаңғырту туралы өзінің ойларымен бөлісіп, нақты ұсыныстарын алға тартады. Оның « Қоғамдық сана жаңғыртуды жүйелеп қана қоймай, ұлы дәстүрімізді жоғалтпай уақыт сынақтарына жауап беруді талап етеді» деген қанатты сөзімен келіспеуге болмайды.

Яғни, оның мақаласы – мәселелер туралы ойланып қана қоймай, өз кезегінде оны шешудің нақты жолдарын көрсететін бағдарлама.

Әрине, Президент ұсынған «Туған жер» бағдарламасы ерекше қығызушылық оятады.

Бұл бағдарлама, ең алдымен, тарихты зерделеу мен Қазақстан өңірлеріндегі мәдени-тарихи ескерткіштер мен мәдени орындардың қалпына келтірілуіне байланысты өлкетану жұмыстарына бағытталған. Аймақтық деңгейдегі тарихқа қол жеткізудің маңыздылығы өте маңызды, онсыз қазақстандық қоғамның тарихи эволюциясы, бүкіл мемлекеттің тарихы туралы тұтас көзқарас қалыптастыру мүмкін емес. «Туған жер» бағдарламасына сұраныстың тағы бір аспектісі бар. Атап айтқанда, «адам тек қана ұтымды, эмоциялық емес» екеніне назар аударады, Ал «өзінің туған жеріне, оның мәдениетіне, әдет-ғұрпына, дәстүріне ерекше көзқарас патриотизмнің ең маңызды ерекшелігі болып табылады. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүрлеріне айрықша іңкәрлікпен атсалысу – шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі. Бұл кез-келген ұлт жеке адам емес, ұлт жасайтын мәдени-генетикалық кодтың негізі»- деп Президенттің өзі сенімді түрде ашық айтқан.

«Қазақстандықтардың қоғамдық санасын жетілдіру бойынша нақты ұсыныстардың бірі болып табылатын «Туған жер» бағдарламасының басты мақсаты- жалпыұлттық, бүкіл қазақстандық патриотизм үшін берік негіз қалыптастыру екенін білеміз.

Елбасы мақаласындағы тағы бір негізгі тезистерінің бірі ««Болашаққа көзқарас: қоғамдық сананы модернизациялау» тарихи және мәдени өзін-өзі танудың тереңдігін сақтау және жүзеге асыру болып табылады.

Жаңа технологиялар әзірленетін болады, жаңалықтар ашылады, бірақ рухани құндылықтар мен іргелі білім базасы өзгеріссіз қалады, бұл Қазақстан халқына жаңа жетістіктер мен жеңістерге жету жолында барынша күш береді.

Қазақстан Республикасы Президентінің мақаласында Қазақстан халықтарының жарқын бейнесі көрінеді. Олардың ұлттық басымдықтарды ескеріліп, «ұлттың мәдени кодын» көрсетілген. Президент біздің негізгі рухани құндылықтарымыздың: ғылымның, мәдениеттің, білімнің даму бағыттарын айқындайды. Елдің әр азаматы үшін бағыт болып табылатын ұлттық сәйкестікті нығайту мен нығайтудың жаңа тұжырымдамасы ұсынылған.

Мемлекет басшысының мақаласында баяндалған бағдарламалық шаралар Қазақстан халқының бірлігін нығайтуға ықпал етіп, жастардың бойындағы патриотизм және азаматтық сана-сезімнің арттыра түсуіне әсері мол.

Патриотизм ортақ тарих пен мәдениеттен, тіл және отбасыдан бастау алады. Белсенді шығармашылық патриотизм, еліміздің жетістіктері үшін аянбай еңбек еткен біздің уақыттың батырларын қолдау керек.

Қазақстан Республикасы - мақала, ең маңызды, ең құнды және біздің еліміздің игілігі үшін жұмыс істейді, кім жақын көрініс. Белсенді шығармашылық патриотизм - еліміздің жетістіктері мен біздің заманымыздың кейіпкерлерінің нақты іс-әрекеттері қолдауы керек. Мақалада біздің Отанымыз - Қазақстан Республикасының игілігі үшін жұмыс істеу - адамдар үшін ең маңызды, ең құнды және жан қалауы екенін айқын көрінеді.

Мақаланың барлық ережелері ұлттық экономиканың дамуы мен Қазақстан халқының әл-ауқатына тікелей байланысты. Кең ауқымды бұл бағдарлама ұлтты біріктіретін, азаматтық сәйкестікті нығайтатын әлеуметтік негіз болады. Өйткені, Отан - бұл жер, аумақ ғана емес, ортақ дүниетанымның құндылықтарын, тілін, салт-дәстүрлерін, салт-дәстүрлерін тарататын бірыңғай әлеуметтік-мәдени қоғамдастық

Сондықтан Президенттің мақаласының мағынасы мен ережелері қоғамның барлық деңгейіне жетуі маңызды. Талқылау бүкіл азаматтық қоғам деңгейінде белсенді түрде жүргізілуі тиіс.

Біз жастардың өз мамандықтарында өз міндеттерін түсінуін және түсінуін білеміз. Әр жас жігіт еліміздің әлемнің ең дамыған 30 елдің қатарына табысты кіруі үшін негізгі оқиғалардың, жаңа үрдістердің және технологиялық үрдістің басында болуы керек.

Мемлекет басшысының мақаласының негізгі мәні - әрбір қазақстандықтың қатал бәсекелестікте үнемі алға қарқын алу, жылжу, қажеттілігі леп есептеймін.

Өз тарихымыздың өткеніне ой жүгіртсем халқымыз – жершілдік пен жалқаулықтан бас тартып, тамаша дәстүрлерін қолданған.

Заманауи болу бүгінгі күні оңай емес, бірақ ертеңгі заманға сай болуы үшін бәрін жасау керек.

Бәсекеге қабілеттілік принципі – елбасының қазақстандық қоғамның құрылымының болашақ негізін қалаған маңызды принцип.

Сондықтан халықаралық қарым-қатынас тілін білу, озық жоғары оқу орындарында білім алу, Қазақстанда сапалы білім беруді дамыту, жас ұрпақты тәрбиелеуге ерекше назар аудару өте маңызды.

Сондықтан халықаралық қарым-қатынас тілін білу, озық жоғары оқу орындарында білім алу, Қазақстанда сапалы білім беруді дамыту, жас ұрпақты тәрбиелеуге ерекше назар аудару өте маңызды.

Сондықтан Президент мақаласының мағынасы мен ережелері қоғамның барлық деңгейіне жетуі маңызды. Талқылау – барлық азаматтық қоғам деңгейінде белсенді түрде жүргізілуі тиіс.

Президенттің бағдарламалық мақаласындағы тапсырмалар жастарды ойланып, толғануға жетелейді.

Әр жас жігіт еліміздің әлемнің ең дамыған 30 елдің қатарына табысты кіруі үшін негізгі оқиғалардың, жаңа үрдістердің және технологиялық үрдістің басында болуы керек.

Мемлекет басшысының мақаласының негізгі мәні - әрбір қазақстандықтың қатал бәсекелестікте үнемі алға қарқын алу, жылжу, қажеттілігі леп есептеймін.

Өз тарихымыздың өткеніне ой жүгіртсем халқымыз – жершілдік пен жалқаулықтан бас тартып, тамаша дәстүрлерін қолданған.

Заманауи болу бүгінгі күні оңай емес, бірақ ертеңгі заманға сай болуы үшін бәрін жасау керек.

Бәсекеге қабілеттілік принципі – елбасының қазақстандық қоғамның құрылымының болашақ негізін қалаған маңызды принцип.

Сондықтан халықаралық қарым-қатынас тілін білу, озық жоғары оқу орындарында білім алу, Қазақстанда сапалы білім беруді дамыту, жас ұрпақты тәрбиелеуге ерекше назар аудару өте маңызды.

Президенттің бағдарламалық мақаласы бізге Қазақстандықтарға басқаша көзқараспен қарауды ұсынады.

Бүгінде, ол - адамзаттың дамуына кедергі келтіретін дәстүрлермен шырмалмаған, және жаһандану әлеміне бейімделуге бастаған заманауи адам.

Көптеген адамдар Интернет желісіне ие, олардың көптеген мәселелер бойынша нақты ұстанымы бар, олар өз халқының мәдениетінің иелері болып табылады және басқа елдердің халықтарының мәдениетіне құрметпен қарайды.

Әрине, біздің болашақ өркендеуімізді қамтамасыз ететін негізгі фактор - бұл халықтың дәстүрлі бірлігі. Толеранттылық - қазақстандық қоғамның негізі және Қазақстан болашағында рухани толеранттылықтың қалыптасу принципі болып табылатыны өте маңызды. Махаббат, бірлік, ынтымақ, талпыну, өз сенімдерін мойындау, өзгелерге өз діни сеніміне кедергі келтірмеуді - Қазақстандықтардың көздің қарашығындай сақтап ұрпақтан ұрпаққа

жеткізетін құндылығы болып табылады. Бұл қазақ халқының салт-дәстүріне тән және елімізде мемлекет басшысының басшылығымен жүзеге асырылуда.

Қазақстандық балалық шағынан бастап, әлемдегі үздік жетістіктердің белсенді қолданылатын ортада өмір сүретінін, оған білім алуда орасан зор мүмкіндік берілгендігін түсіне отырып, ол өзі идеяларды жарыққа шығара алады. Сондықтан ол тек қазақстандықтарды ғана емес, әлемдік техникалық, технологиялық және рухани салаларды байытады.

Сондықтан, жаңа дәуірдің жағдайларына бейімделу, ең жақсы қасиеттерін үйрену аса маңызды.

Президент бағдарламалық мақаласында - экономикадағы қойылған тапсырмалар бойынша даму және жету. Ең бастысы қазіргі әлемнің жоғары дамыған елдерінің бірі болу. Ал, бұл тек рухани құндылықтар мен басымдықтарды оңтайлы және дұрыс орналастырған қоғамда ғана мүмкін - дейді.

**Білім алушылардың жеке нәтижелерін қалыптастыру жүйесі
«Жеке ӨСІМ».**

**1. МЖМБС мақсатты бағытындағы білім алушылардың жеке
нәтижелерінің жүйесі.**

Қазіргі уақытта білім берудің нәтижесі білім алу ғана емес, сонымен қатар білім беру үдерісінде білім алушылардың танымдық және жеке дамуы болып табылады.

Жаңа мемлекеттік білім беру стандарты оқушыларды даралап, жасына байланысты, психологиялық, физиологиялық ерекшеліктері мен денсаулығын ескере отырып, білім беру үдерісін құруды қамтамасыз ететін жүйелік жұмыс әдісіне негізделген.

Стандарт баланың жеке тұлғасына бағытталған білім берудің жана мазмұнын негіздейді. Жеке нәтижелер стандарты - адамның шартты түрдегі сыртқы (мінез-құлық) және ішкі қасиеттері (құндылықтары, нанымдары, қағидалары) мен әлеуметтік және моральдық жағдайларын қарастырады.

МЖМБС-да көрсетілген жеке нәтижелерді психикалық өзгерістер ретінде анықтауға болады, яғни осы жас кезеңінде алғаш рет пайда болатын психиканың сапалық ерекшеліктері, баланың сана-сезімін, ішкі және сыртқы өмірге, қоршаған ортаға деген көзқарасын анықтайды.

Мектеп тәрбиесінің соңында мұндай тұлғалар дербес және кәсіби өзін-өзі анықтауға, яғни қалыптасқан дүниетанымға, өзіндік ерекшеліктерге ие болуға, өзін-өзі дамытуға дайын және қабілетті болуға, өзін-өзі тәрбиелеуге және өмір бойына өзін-өзі білім алуға, өмірлік мақсаттарды анықтауға және болашақ мамандықты тәуелсіз таңдауға айналады.

Оқудың жеке нәтижелері, пәні және мета-пәндік нәтижелерінің бір-бірінен ажыратылмайтындығы және қазіргі заманғы білімнің үш мақсатты міндеті болып табылатынын атап өткен жөн.

МЖМБС білім алушылардың жалпы орта білім берудің негізгі білім беру бағдарламаларын меңгерудің жеке нәтижелеріне қойылатын талаптарды белгілейді, оның ішінде:

- білім алушылардың өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі анықтауға дайындығы және қабілеті;

Олардың білім алуға және мақсатты танымдық әрекеттерін арттыруға деген мотивациясын қалыптастыру;

маңызды әлеуметтік және тұлғааралық қарым-қатынас жүйелерін;

- іс-әрекеттегі жеке және азаматтық ұстанымдарды, әлеуметтік құзыреттіліктерді, құқықтық танымды көрсететін мазмұнды – бағалы қондырғылар;
- мақсаттар қою және өмірлік жоспарларды құру мүмкіндігі;
- Саяси- мәдени қоғамдағы орыс сәйкестігінің өзіндік ерекшелігі түсіну қабілеті.

2. Жалпы білім берудің жеке нәтижелеріне қойылатын негізгі талаптар.

Негізгі жалпы білім берудің негізгі білім беру бағдарламасын игерудің жеке нәтижелері мыналарды көрсетуі керек:

1) Қазақстанның азаматтық сәйкестігін тәрбиелеу: патриотизм, Отанға құрмет, көпұлтты Қазақстан халқының өткені мен бүгіні; өз этносының, өз халқының тарихын, тілін, мәдениетін, жерін, Қазақстан халқының мәдени мұраларының негіздері білу; көпұлтты қазақстандық қоғамның гуманистік, демократиялық және дәстүрлі құндылықтарын игеру; жауапкершілік сезімі мен Отан алдындағы міндеттерін тәрбиелеу;

2) тұрақты танымдық қызығушылығы ескеріле отырып кәсіптік бағдарлау мен кәсіпті таңдауа жеке оқу траекториясын саналы түде таңдау, сондай-ақ жұмысқа құрметпен қарауды қалыптастыру, әлеуметтік маңызды жұмысқа қатысу тәжірибесін дамыту

3) қазіргі заманғы әлемнің әлеуметтік, мәдени, лингвистикалық, рухани әралуандығын есепке ала отырып, ғылым мен әлеуметтік практиканың дамуының заманауи деңгейіне сәйкес келетін интегралдық дүниетанымның қалыптасуы;

4) басқа адамға, оның пікіріне, дүниетанымына, мәдениетіне, тіліне, сеніміне, азаматтық көзқарасына, тарихына, мәдениетіне, дініне, дәстүріне, тіліне, Қазақстан халықтарының және әлем халықтарының құндылықтары, құрметтеу және мейірімділік қалыптастыру; басқа адамдармен үнқатысуды жүргізуге дайындықты және қабілетті болуға және өзара түсіністікке қол жеткізуге;

5) топтар мен қоғамдастықтардағы әлеуметтік нормаларды, мінез-құлық ережелерін, әлеуметтік өмірдің рөлдерін және нысандарын, соның ішінде ересектер мен әлеуметтік топтарды дамыту; аймақтық, этномәдени, әлеуметтік және экономикалық сипаттамаларын ескере отырып, жастардың құзыреті шегінде мектепгі өзін-өзі басқару мен қоғамдық өмірге қатысу;

6) адамгершілік сана мен жеке таңдау негізінде моральдық мәселелерді шешуде құзыреттілікті дамыту, адамгершілік сезімдер мен моральдық мінез-құлықты қалыптастыру, өз іс-әрекеттеріне саналы және жауапты қарау;

7) құрдастармен ынтымақтастық білім беру, әлеуметтік-пайдалы, ғылыми-зерттеу, шығармашылық және басқа да іс-әрекеттер барысында жасөспірімдермен, аға және кіші жастағы балалармен, ересектермен қарым-қатынаста коммуникативтік құзыреттілікті және қарым-қатынаста қалыптастыру;

8) салауатты және қауіпсіз өмірдің құндылықтарын қалыптастыру; адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайларда жеке және ұжымдық қауіпсіз мінез-құлық ережелерін игеру, көлік және жолдардағы мінез-құлық ережелері;

9) қазіргі заманғы экологиялық ойлау деңгейіне сәйкес келетін экологиялық мәдениеттің негіздерін қалыптастыру, өмір сүру жағдайында экологиялық бағыттағы рефлексиялық-бағалау және тәжірибелік қызметтің тәжірибесін дамыту;

10) отбасының жеке және қоғам өміріндегі маңыздылығын түсіну, отбасылық өмір құндылығын қабылдау, отбасының мүшелеріне құрметпен қарау және қамқорлық көрсету;

11) Қазақстан және әлем халықтарының көркем мұраларын меңгеру арқылы эстетикалық сана қалыптастыру, эстетикалық сипаттағы шығармашылық қызмет

Жеке нәтижелерді қалыптастыру барлық пәндер бойынша, мектептегі және отбасымен ұйымдастырылған сабақтан тыс іс-шараларда, өздігінен білім беру процесінде жүреді. Мектептің тәрбие жұмысының жүйесі білім берудің жеке нәтижелерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

3. Модель «Жеке өсім» «Жалпы орта білім деңгейіндегі білім алушылардың жеке нәтижелерінің жүйесін қалыптастыру»

Жалпы орта білім берудің мемлекеттік стандарттарының дидактикасының мәні барлық топтарының нәтижесі және терең өзара байланыстылығы болып табылады. Олар бір-бірінсіз жүзеге аспайды, сонымен бірге олар бір-бірін нығайтады және ынталандырады. Пәндік және мета-пәндік нәтижелерге білім берудің жеке нәтижелеріне қол жеткізбестен, баланың жеке басына әсер етпей қол жеткізуге болмайды. Мектептегі оқу үдерісінде қалыптасқан білім, дағдылар мен әдеттер баланың жеке тұлғаны қалыптастыратын құрылыс материалы болып табылады. Сонымен қатар, мета-тақырыптық нәтижелер осы терең жеке үдеріс үшін қажетті құрал болып көрінеді.

Бірақ, егер бұл топтар соншалықты терең өзара байланысты болса, онда олардың қалыптасуы жүйеде жалғасуы керек.

Модель Жалпы орта білім деңгейіндегі «Жек ӨСІМ» білім алушылардың жеке нәтижелерін қалыптастыру жүйесі кластер түрінде ұсынылған, оның негізгі бөліктері келесі блоктарды құрайды:

- өзін-өзі анықтау
- сезім қалыптастыру
- құндылық және моральдық-этикалық бағдарлау
- психологиялық-педагогикалық қолдау (диагностика, кеңес беру, түзету)
- білім алушының портфолиосы

Әрбір жеке нәтижеге қол жеткізу осы компоненттердің *белсенді әрекеттестігі* арқылы мүмкін болады.

Мұндай жеке нәтиже «Қазақстанның азаматтық сәйкестігін тәрбиелеуде: отансүйгіштікке, Отанға құрметпен қарауға, олардың этностықты білуіне, қазақстандық қоғамның гуманистік, демократиялық және дәстүрлі құндылықтарын игеруге мүмкіндік береді, өлкетануды, Қазақстан тарихын, әлемдік тарихты, географияны, әдебиетті зерттеумен айналысады.

Мұғалім мен білім оқушының бірлескен танымдық әрекеті барысында жаңа білім қалыптасады, сол себептен оқушылардың жеке ойларын толықтырады, олар өздігінен дамиды. Бұл процесте интеграцияланған сабақтар маңызды рөл атқарады. Сонымен бірге, оқыту әрекеттері сабақтан тыс біртұтас үрдіске айналады, жеке нәтижелерді қалыптастыру үйірмелер, элективалар, экскурсиялар, сынып сағаттары, жобалау және зерттеу жұмыстары сияқты формаларда жалғасады.

Осылайша, сабақтың негізі біртіндеп өзгеріп, кеңейе түсуде, оқушыларға әлемге деген өзінің жеке танымын жан жақты арттырып айқындайды.

Нақты нәтижелер жүйесі төмендегідей болуы мүмкін:

Жеке нәтижелер	Ұйымдастыру саласы	Жұмыс формалары
- Қазақстанның азаматтық сәйкестігін тәрбиелеу: патриотизм, Отанға құрмет, Қазақстанның көпұлтты халқының өткені мен бүгінгі күні; өз этносының, өз халқының тарихын, тілін, мәдениетін, жерін, Қазақстан халықтарының және адамзаттың мәдени мұрасының негіздерін білу; көпұлтты орыс қоғамының гуманистік, демократиялық және дәстүрлі құндылықтарын игеру; жауапкершілік сезімін және Отан алдындағы міндеттерді тәрбиелеу	Қазақстан тарихы, Әлемдік тарих, География, Өлкетану, Әдебиет, Сабақтан тыс іс-шаралар Адам.Қоғам.Құқық	Ой толғау «Патриот болу деген нені білдіреді?» (Өлеуметтік зерттеулер) Сабақтар «Біз - көпұлтты халықпыз» ойын сабағы, «Отанымыз - Қазақстан» интеграцияланған сабақ (Адам.Қоғам.Құқық, өлкетану - география), «Қазақстанның мемлекеттік рәміздері» викторина - сабақ (Адам.Қоғам.Құқық) «Қоғамдық емтихандар»

		бағдарламасы. (мәдениеттану тармағы) «Ежелгі Египет», «Антикалықтар», «Қайта өрлеу дәуірі», «Қазақ мәдениетінің бейнелері»
- Қазіргі әлемнің әлеуметтік, мәдени, лингвистикалық, рухани әртүрлілігін ескере отырып, ғылым мен әлеуметтік тәжірибенің қазіргі заманғы деңгейіне сәйкес келетін біртұтас дүниетанымның қалыптасуы	Барлық пәндер Сабақтан тыс іс-шаралар	Ғылыми және өлкетану мұражайларына экскурсия жасау және т.б.
- басқа адамдардың пікіріне, дүниетанымына, мәдениетіне, тіліне, сеніміне, азаматтық ұстанымына, тарихына, мәдениетіне, дініне, дәстүріне, тіліне, Қазақстан халқының құндылықтарына негізделген, құрметпен және мейірімді қарым-қатынас қалыптастыру және әлемнің халықтарына; басқа адамдармен үнқатысуды жүргізуге дайындықты және қабілетті болуды және өзара түсіністікке қол жеткізуге мүмкіндік береді	Қазақстан тарихы, Әлемдік тарих, География, Өлкетану, Әдебиет, Сабақтан тыс іс-шаралар Тілдік пәндер Адам.Қоғам.Құқық	«Қазақстан - көпұлтты мемлекет» ойын сабағы (Адам.Қоғам.Құқық) Толеранттылық аптасы Этнографиялық және өлкетану мұражайларына экскурсиялар.
- танымдық мүдделерді ескере отырып, кәсіптер әлемінде және кәсіби преференциялар негізінде оқытудың әрі танымына, саналы таңдауына және одан әрі жеке траекториясын құруға негізделген оқушылардың өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі дамытуға дайындыққа, және қабілетіне, сондай-ақ жұмысқа құрметпен қарауды қалыптастыру, әлеуметтік маңызды жұмысқа қатысу тәжірибесін дамыту	Барлық пәндер Сабақтан тыс іс-шаралар Еріктілік Тәрбие жұмысы	«Адам өміріндегі білім беру және өзін-өзі тану» саба «Жұмыс - өмірдің негізі» «Жұмыс және шығармашылық (Әлеуметтік зерттеулер) Пәнаралық зерттеу бағдарламасы «Әмбебапты дамыту оқыту іс-шаралары» Портфолиомен жұмыс істеу
- адамгершілік сана мен жеке таңдау	Сабақтан тыс іс-	Сынып сағаттары

негізінде моральдық мәселелерді шешуде құзыреттілікті дамыту, адамгершілік сезімдер мен моральдық мінез-құлықты қалыптастыру, өз іс-әрекеттеріне саналы және жауапкершілікпен қарау	шаралар Тәрбие жұмысы	Психологиялық әңгіме
- тәрбиелік, әлеуметтік-пайдалы, білім беру, ғылыми-зерттеу, шығармашылық және өзге де әрекеттер барысында үлкен және кіші жастағы құрбы-құрдастармен ынтамақтастық, әріптестерімен, ересектермен коммуникативтік құзыретті қарым-қатынаста қалыптастыру;	Барлық пәндер Сабақтан тыс іс-шаралар	Пәнаралық оқу жоспары «Оқу-зерттеу және жобалық қызмет негіздері» «Мемлекеттік емтихандар (зерттеу бөлімі) бағдарлама «Мен зерттеушімін» ғылыми-тәжірибелік конференциясы «Қазақстанның ғалым-педагогтары» оқушыларының аудандық ғылыми-практикалық конференциясы «Қазақстанның ағартушы ғалымдары» «Менің болашағым - ел болашағы» атты пікірсайыс клубы Баламалы оқыту күні жобалары «Таныс кітаптағы жаңалық» жобасы т.б.
- салауатты және қауіпсіз өмірдің құндылықтарын қалыптастыру; адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайларда жеке және ұжымдық қауіпсіз мінез-құлық ережелерін игеру, көлік және жолдардағы мінез-құлық ережелері;	Адам.Қоғам.Құқық Сабақтан тыс іс-шаралар Тәрбие жұмысы	«Бос уақыт» сабағы (Адам.Қоғам.Құқық.) Сынып сағаттары Өрт қауіпсіздігі, жол қозғалысы ережелері бойынша жарыстар, Баламалы оқыту күні жобалары
- Қазақстан және әлем халықтарының көркем мұраларын меңгеру арқылы эстетикалық сана дамыту, эстетикалық сипаттағы шығармашылық қызмет	Пәндер эстетикалық цикл (саз, сурет, әдебиет) Сабақтан тыс іс-шаралар	үйірмелер: театрландырылған би, «Кітап өнер туындысы»,
- топтар мен қоғамдастықтардағы әлеуметтік нормаларды, мінез-құлық	Тәрбие жұмысы Еріктілік	Сынып сағаттары Сыныптағы өзін –өзі

ережелерін, әлеуметтік өмірдің рөлдерін және нысандарын, соның ішінде ересектер мен әлеуметтік топтарды дамыту;		басқару жүйесі.
- аймақтық, этномәдени, әлеуметтік және экономикалық сипаттамаларын ескере отырып, жастардың құзыреті шегінде мектепті өзін-өзі басқару мен қоғамдық өмірге қатысу	Тәрбие жұмысы Еріктілік Тәрбие жұмысы Еріктілік	Мектептегі өзін –өзі басқару жүйесі. Жеке нәтижелерді қалыптастыру барлық пәндер бойынша, мектептегі және отбасымен ұйымдастырылған сабақтан тыс іс-шараларда, өздігінен білім беру процесінде жүреді. Мектептің тәрбие жұмысының жүйесі білім берудің жеке нәтижелерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.
- қазіргі заманғы экологиялық ойлау деңгейіне сәйкес келетін экологиялық мәдениеттің негіздерін қалыптастыру, өмір сүру жағдайында экологиялық бағыттағы рефлексиялық-бағалау және тәжірибелік қызметтің тәжірибесін дамыту;	Адам.Қоғам.Құқық, География, Өлкетану, Сабақтан тыс іс-шаралар	Экологиялық клуб Баламалы оқыту күні жобалары
- отбасының жеке және қоғам өміріндегі маңыздылығын түсіну, отбасылық өмір құндылығын қабылдау, отбасының мүшелеріне құрметпен қарау және қамқорлық көрсету;	Адам.Қоғам.Құқық, Әдебиет, тарих, Сабақтан тыс іс-шаралар	«Отбасы-отбасылық қатынастар», «Отбасылық шаруашылық», «Бос уақыт» (әлеуметтік зерттеулер) сабақтары «Менің отбасымның кітабы» жобасы

4. Жүйенің маңызды құрамдас бөлігі ретінде жобалық және оқу-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру.

Жеке нәтижелерді қалыптастырудағы негізгі қадам - жобалау мен ғылыми-зерттеу қызметін ұйымдастыру болып табылады, оның барысында оқушының өзін-өзі тәрбиелеуі жүріп отырады. Зерттеу жобалары бойынша жұмыс жүйесі «Мен зерттеушімін» бағдарламасында, мәдениеттанулық және

нақты зерттеу бөлімдерінен тұратын, оларды мектеп ғылыми-практикалық конференциясының форматтарында қоғамдық қорғау түрінде ұсынылған.

«Мен зерттеушім» форматындағы сабақтан тыс іс-шаралар білім алушылардың танымдық қызығушылықтарына сәйкес түрлі жобаларға қатысуды ұсынады. Жылдың бірінші жартысында құрылымның негізгі мәдени мазмұны анықталды. Жобалардың тақырыптары оқушылардың жасына және оқу жоспарының пәндік мазмұнына сәйкес қалыптастырылады.

Жобаларды қорғау әрқашан ашық түрде жүзеге асады. Бұл ретте біз ұлттық мектептің үздік дәстүрлерін жалғастыруға тырысамыз. Барлық жобалар мұғалімдер, ата-аналар, жоғары сынып оқушыларын, сарапшыларды қамтитын әділ қазылар алқасы алдында қорғалады. Үздік жұмыстар жыл сайын өтетін мектептің ғылыми-практикалық конференциясында таныстырылады.

5. Негізгі жалпы білім деңгейінде жеке нәтижелерді бағалау.

Ең күрделі сұрақтардың бірі - өлшеуге болмайтын нәрсені қалай бағалау керек. Соның ішінде жеке нәтижелер мен осы жүйенің қалыптасуы туралы. Баланың Отанға деген жауапкершілік пен борышын сезінуі немесе басқа адамға мейірімділікпен қарауы бағалау мүмкін бе? Бұл нәтижелерді өлшеу үшін ғана емес, кейде анықтау үшін де қиын, бірақ олар жеке тұлғаны дамыту мен қалыптастыру үшін өте маңызды.

Жеке нәтижелерді қадағалау мен бағалаудың бір жолы - жеке қасиеттерін қалыптастыру үдерісін көрсететін рефлексиялық портфель, ал содан кейін ғана нәтиже.

Онда білім алушылардың барлық маңызды оқиғаларын көрсетілген: оқу жетістіктері, сабақтан кейінгі іс-шараларға қатысу (үйірмелер, факультативтер, экскурсиялар), Еріктілік әлеуметтік пайдалы жұмыс. Портфолионың рефлексиялық сипатқа ие, ол да жеке нәтижелерді қалыптастыруға ықпал етеді. (олардың өсуін бағалау, олардың жетістіктері, болашақ жол бағытын анықтау).

Бұл процесте психологиялық-педагогикалық қолдау маңызды рөл атқарады. Мұнда бүкіл сынып командасының жұмысы өте зор, себебі жеке нәтижелер тек осы сыныппен және жеке оқушымен жұмыс істейтін барлық мұғалімдердің күш-жігерін біріктіру арқылы ғана қалыптастырылуы мүмкін.

Білім алушылардың оқудағы жеке нәтижесіне қол жеткізуін бағалау білім алушының оқу жетістіктерін мектепке дейінгі бақылауда жүзеге асырылады.

МЖМБС -ке сәйкес ағымдағы білім беру үрдісінде жеке тұлғалардың жеке нәтижелерін қалыптастыру деңгейі бағаланады, олар:

1. оқу орнында қабылданған нормалар мен ережелерді сақтау;
2. *оқу орнының қоғамдық өміріне және ең жақын әлеуметтік ортаға, әлеуметтік пайдалы қызметке қатысу;*

3. Оқуға және танымын арттыруға ынталандыру негізінде оқу нәтижелерін, дайындықты және өзін-өзі дамыту және өзін-өзі білімін арттыру қабілетінің бастамасы мен жауапкершілігі;
4. Саналы түрде білім беру траекториясын таңдауда, соның ішінде бейіндік білім беру бағытын таңдауды, жалпы білім берудің жоғарғы деңгейінде жеке оқу жоспарын құруға дайын және қабілетті болу;

5. Әр түрлі пәндер арқылы қалыптасқан білім алушылардың *құндылықтары мен семантикалық көзқарастары*: денсаулық және қауіпсіз салауатты өмір салтының маңызы, адамның және қоғам өміріндегі отбасының құндылығын, басқа адамға құрмет пен төзімділік, маңыздылығын оның көзқарасын, дүниетанымын, мәдениетін, сенімін және т.б. құндылығын құрметтеу.

Білім алушылардың жеке нәтижелерін қалыптастыру деңгейін бағалау барысында өзіндік бағалау қолданылады. Білім алушылар жылына екі рет «Жеке ӨСІМдегі 10 тармақ» өзін-өзі бағалау парағын толтырады. Өзін-өзі бағалау нәтижелерін сынып мұғалімі, мұғалімдер, психолог талдайды.

Тұңғыш Президент күніне арналған интерактивті сабақ тұжырымдамасы

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Сабақтың тақырыбы

Туған жер – Туған ел

Сабақтың идеясы
(педагогикалық
мақсат)

Рухани жаңғыру құндылықтарын дамыту

Сабақтың мақсаты

Әрбір қазақстандықтың тұлғалық дамуы үшін
үшінші жаңғыру мүмкіндіктерін талқылау

Күтілетін нәтижелер

Үшінші жаңғыру контекстінде тұлғалық даму
идеялары мен жобаларын жасау

Сабақтың
құрылымы

I. Бейнефильм көру (15 мин)
II. Бейнефильм идеясы мен сюжетін талқылау
(микротоптарда 10 мин)
III. Топта/сыныпта талқылау нәтижелерін
презентация түрінде ұсыну (20 мин)

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

I- бөлім. Бейнефильм көру (15 мин)

Бейнефильм композициясы

Кіріспе.

Бейнеқатар: «Сұлтан Бейбарыс» фильмінен үзінді- Отанына оралуы, жұсан иісі

Негізгі бөлім

Алты сюжеттік желі:

1. Бәсекелік қабілет
2. Прагматизм
3. Ұлттық бірегейлікті сақтау
4. Білімнің салтанат құруы
5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы
6. Сананың ашықтығы

Эпилог

Бейнеқатар: «Менің балалық шағымның аспаны» фильмінен үзінді – көктен әуе кемесі ұшып өтеді, бала оны көзімен шығарып салады

Бейнеқатар: кинофильм үзінділері инфографикамен, бейнетүсіріліммен ауыстырылады

Дыбысқатары: кадр сыртындағы дауыс фильм кейіпкерлерінің тірі дауысымен ауыстырылады

I- бөлім. Бейнефильм көру (15 мин)

Бейнефильм композициясы

Кіріспе.

Бейнеқатар: «Сұлтан Бейбарыс» фильмінен үзінді- Отанына оралуы, жұсан иісі

Негізгі бөлім

Алты сюжеттік желі:

1. Бәсекелік қабілет
2. Прагматизм
3. Ұлттық бірегейлікті сақтау
4. Білімнің салтанат құруы
5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы
6. Сананың ашықтығы

Эпилог

Бейнеқатар: «Менің балалық шағымның аспаны» фильмінен үзінді – көктен әуе кемесі ұшып өтеді, бала оны көзімен шығарып салады

Бейнеқатар: кинофильм үзінділері инфографикамен, бейнетүсіріліммен ауыстырылады

Дыбысқатары: кадр сыртындағы дауыс фильм кейіпкерлерінің тірі дауысымен ауыстырылады

1-сюжеттік желі. Зияткерлік өнімді аймақтық және жаһандық нарықта ұсыну: әрбір қазақстандықтың білімділік көрсеткішінен бәскеге қабілеттіліктің жаһандық индексіне

Бейнеқатар: инфографика (БЖИ, TIMS, PISA, ҰБТ, мектептік және студенттік олимпиадалар, зияткерлік конкурстары)

Талқылауға арналған сұрақтар:

XXI ғасырда бәскеге қабілетті болу үшін маған қандай қасиеттер қажет?

2- сюжеттік желі . Адам өміріндегі, отбасындағы, қауымдастықтағы экология: ысырапшылдықтан ұқыптылыққа, өркениет пен мәдениетті сақтау

Бейнеқатар

Инфографика: Қазақстан картасы; Ұлы Даланың экологиялық дәстүрін сақтау; Жасыл экономика (қалдықсыз өндіріс, қалдықтарды қайта өңдеу, жасыл дағдылар және т.б.), Жасыл көпір (Астана бастамасы); Болашақ энергиясы; Тұрақты даму тұжырымдамасы

Талқылауға арналған сұрақтар:

«Бәрі сияқты» немесе «басқалардан кем емес» стереотипі және шығынды іс-шараларға сенің көзқарасың (бітіру кештері, қонақ күту, үйлену тойлар және т.б.)

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

3- сюжеттік желі . Өткеннің, қазіргінің және болашақтың бірлігі

Бейнеқатар

ірі жоспар: жинақтама бейнелердің алмасуы

- Бесіктегі нәресте – анасы бесік жырын, әжесі ертегі айтады
- Бірінші сынып оқушысы – мұражайда сақ жауынгерін → “Алтын адам” суретін салады
- Ортаңғы сынып оқушысы – «Жеті ата» отбасы шежіресін тарқатады, мұғалім Қазақ хандығы туралы баяндайды
- Жоғары сынып оқушысы – ҰОС тарихын, Қазақстанға халықтардың қоныс аударуын, Тың игеруді зерделейді
- Студент – Елбасының Қазақстанның тәуелсіздігі, азаматтық бірегейлік туралы дәрісін тыңдайды

орта жоспар: кинофильмдер-эпопеялардан үзінділердің алмасуы – Қазақстан тарихының негізгі дәуірлері (сақтар, Түрік қағандығы, Қазақ хандығы, Кеңестік Қазақстан, Тәуелсіз Қазақстан, Ғаламдық Қазақстан)

Талқылауға арналған сұрақтар:

- 1) XXI ғасырда табысты ілгерілеу үшін менің халқымның мәдениетінде нені сақтау және дамыту керек?
- 2) Сіздер ұлттық бірегейлікті қалай түсінесіздер? (студенттер үшін қосымша)

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

4- сюжеттік желі . Өмір бойы оқу – зияткер ұлт

Бейнеқатар

ірі жоспар:

әрі қарай білім алу және мамандықты өзгерту мүмкіндіктері тақырыбында жоғары сынып оқушылары, студенттер және аға буынмен (оның ішінде үшінші жастағы) сұхбат үзінділері

орта жоспар:

“Олар әлемді өзгертті” тақырыбында үзінділер: Әбу Әли ибн-Сина, әл-Фараби, Коперник, Эйнштейн, Менделеев, Циолковский, Стив Джобс және т.б.

Талқылауға арналған сұрақтар

Мен үшін не маңызды – диплом немесе білім?

Менің білімім менің еліме қалай көмегін тигізеді?

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

5- сюжеттік желі . XX ғасырдың ащы сабақтарынан («Кіші Қазан». Ұжымдастыру. Аштық. Саяси қуғын-сүргін. Семей ядролық полигоны. Арал тағдыры. Тың игеру) тұрақты дамуға (Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына кіруі)

Бейнеқатар

Деректі фильмдерден үзінді:

- Қазақстандағы аштық, ядролық сынақ, экологиялық апат
- «Мәңгілік Ел» Патриоттық Актісін қабылдау туралы Қазақстан халықтарының Ассамблеясының 25 сессиясы, 2050 Стратегиясы, «Нұрлы жол» Бағдарламасы

Талдауға арналған сұрақтар:

- 1) Қазақстан территориясында болған жаһандық экологиялық апатты атаңыз. Себептері мен салдары.
- 2) Қазақстанды дамыған «30» елдің қатарына енгізу үшін менің қосқан үлесім.

6. Сюжеттік желі. Әлемдегі өзгерістерді қабылдауға бейімділік пен ашықтық . Өзгелердің тәжірибесін сыни қабылдау

Бейнеқатар

Деректі фильмдерден үзінді: Ұлы Жібек жолы, Қазақстан халықтарының Ассамблеясы, «Болашақ» Бағдарламасы, әлемдік дін басыларының съезі, Азиада, Универсиада, БҰҰ қатысушы елдердің Саммиті, ЭКСПО-2017 және т.б..

Талдауға арналған сұрақтар:

- 1) Шетелдік құрдасыңа қандай сұрақ қояр едің?
- 2) Қазақстанда мерекелер неге ауысып отырады? (мысалы, антифашистер күні, пионерлер күні, қасиетті Валентина күні, хэллоуин)?

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

II-бөлім. Бейнефильм идеясы мен сюжетін талқылау (10 мин)

Шағын топтарда талдау үшін бір немесе екі сұраққа таңдау жасау

III- бөлім. Идея, жобалар презентациясы (20 мин)

Осы сабақтың логикалық жалғасы болып табылатын студенттер мен жоғары сынып оқушыларының бастамаларымен, идеяларымен, жобаларымен танысу

Талдау қорытындысын шығару

Кураторлар мен сынып жетекшілеріне арналған әдістемелік нұсқаулықтар әзірлеу

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Мазмұны

Кіріспе	2
1. Тұңғыш Президент күніне арналған интерактивті сабақ тұжырымдамасы	4
2. Рухани жаңғырудың негізгі бағыттарына түсініктеме	9
3. Тұңғыш Президент күніне арналған интерактивті сабақты өткізу бойынша әдістемелік ұсынымдамалар	36
4. Сценарий	41
5. Пайдаланылған әдебиеттер	45
Қосымша	46

Введение

Парламент Казахстана принял закон, учреждающий государственный праздник - День первого президента 1 декабря. В этот день Нурсултан Назарбаев в результате первых всенародных выборов был объявлен президентом Казахстана.

Соответствующие поправки в закон сенат парламента Казахстана принял 10 декабря 2011 года: считать 1 декабря Днем первого президента. Именно в это день был установлен институт президентства Республики Казахстан.

На первых президентских выборах в Казахстане 1 декабря 1991 года действующий в тот момент президент Казахской ССР Нурсултан Назарбаев стал президентом на следующий пятилетний срок. Спустя 15 дней – 16 декабря 1991 года – Казахстан стал суверенным и независимым государством.

За Нурсултана Назарбаева тогда проголосовало 98,7 процента избирателей. С тех пор Нурсултан Назарбаев – бессменный президент Казахстана.

Президент Республики Казахстан – высшее должностное лицо и главнокомандующий. Его полномочия определяются специальным разделом Конституции Республики Казахстан.

Президент Республики Казахстан является главой государства, его высшим должностным лицом, определяющим основные направления внутренней и внешней политики государства и представляющим Казахстан внутри страны и в международных отношениях.

В одну из основных функций молодого государства Первым Президентом Республики - Лидером Нации Н.А. Назарбаевым выделена и активно проводится устойчивая и многоплановая политика в области межэтнических отношений.

Поиск вариантов представительства интересов этносов в государственных органах завершился созданием в 1995 году Ассамблеи народов Казахстана (с 21 мая 2007 г. – Ассамблея народа Казахстана), возглавляемая лично Н.А. Назарбаевым – Первым Президентом Республики - Лидером Нации.

Актами Президента Республики было учреждено *рождение новой столицы Казахстана – Астаны*. Историческая по своей значимости для судьбы страны инициатива по переносу столицы принадлежит Первому Президенту Республики-Лидеру Нации Н.А. Назарбаеву. «Астана – это символ обновления Казахстана, символ неиссякаемой созидательной энергии ее многонационального народа. Это символ веры народа, приступившего в далеко не самые лучшие времена к возведению новой столицы, в свои собственные силы. Это символ надежды и уверенности нации, обретшей свободу, в своем процветающем будущем, в будущем своих потомков» – пишет Н.А. Назарбаев.

Важным событием для казахстанского народа становятся выступления Елбасы, задающие курс развития всему Казахстану.

Стратегические инициативы – программы развития «Казахстан 2030», «Казахстан 2050», «Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда», Патриотический акт «Мәңгілік ел», Манифест «Мир. XXI век» и другие, а также исторические выступления связанные с объявлением независимости Казахстана, переносом столицы в Астану, инаугурационные речи Президента, выступления на форумах и конференциях мирового уровня – главные ориентиры в развитии казахстанского общества.

Одной из последних программных статей Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева является статья «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Для разъяснения статьи старшеклассникам, студентам колледжей и вузов 1 декабря 2017 года – в День первого президента – предлагается провести классный час.

Данное пособие разработано для оказания помощи классным руководителям старших классов и кураторам студенческих групп колледжей и вузов в разъяснении материалов программной статьи Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Вниманию педагогов предлагаются:

3. Концепция интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента.

4. Пояснения к основным направлениям модернизации общественного сознания.

5. Методические рекомендации по проведению интерактивного урока, посвященного статье Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

1. Концепция интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента

Тема урока: Туған жер – Туған ел.

Идея урока (педагогическая цель): продвижение ценностей духовного возрождения.

Цель урока: обсуждение возможностей третьей модернизации для личностного роста каждого казахстанца.

Третью модернизацию Президент Республики Казахстан Н.А.Назарбаев назвал надежным мостом в будущее, навстречу целям Стратегии-2050. И отметил, что она будет проводиться на базе Плана нации «100 конкретных шагов».

В результате Первой модернизации Казахстана был осуществлен переход от плановой экономики к рыночной. Это началось в сложный период развала Советского Союза, период потрясений, гражданских войн и экономической разрухи. Но именно тогда и родилось новое государство, которого не было на карте мира и которое вышло из того периода с минимальными потерями и наибольшими приобретениями.

Результаты Второй модернизации, которая началась с принятия Стратегии-2030 – это рождение новой столицы Астаны и вхождение Казахстана в число 50-ти конкурентоспособных экономик мира.

Если первые две модернизации Казахстана были связаны с политическим и экономическим обустройством молодого государства, то третья по своему замыслу и по своим масштабам представляет собой наиболее сложный вектор развития казахстанского общества. Она непосредственно касается каждого казахстанца, включая самых юных граждан страны. Речь идет о духовном возрождении нации.

Ожидаемые результаты урока: генерирование идей, проектов личностного роста в контексте третьей модернизации.

Основной принцип урока: данный урок является своеобразным стартом для составления старшеклассниками и студентами планов (проектов) личностного роста на весь учебный год, который завершится уже фестиваль-уроком. или уроком общественного смотра, или симпозиумом, или иной формой творческого отчета каждого старшеклассника/студента по выполнению собственного плана (проекта) личностного роста.

Структура урока:

I. Просмотр видеофильма (15 мин).

II. Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин в микрогруппах).

III. Презентация результатов обсуждения в группе/классе (20 мин).

Часть I. Просмотр видеофильма (15 мин.)

Композиция видеофильма: состоит из трех частей (пролог, основная часть, эпилог).

Пролог.

Видеоряд: фрагмент фильма «Султан Бейбарс» - возвращение на Родину, запах полыни.

Фильм создан режиссером Б.Мансуровым по мотивам повести Мориса Симашко «Емишан». Известный казахский поэт Олжас Сулейменов в книге «Аз и Я» отмечал, что именно по его совету Морис Симашко взялся за «мамлюкскую» тему. «Емишан» стал первым из произведений Мориса Симашко, в котором на первом плане – личность человека, облеченного властью, история возвышения раба-мамлюка до всемогущего султана. У Симашко власть не меняет человека к худшему - его герой поднимается на трон из невольничьего барака и корабельного трюма и приносит с собой свое мировоззрение и свои привычки, приобретенные им в рабстве.

Фильм посвящен событиям XIII века, теме завоеваний крестоносцев и вторжения татаро-монголов на Ближнем Востоке. Бейбарс – реальная личность. Он – султан Египта, кипчакского происхождения, который, будучи рабом, сумел достичь вершин власти, вспоминает весь свой жизненный путь. Только сейчас, находясь в зените своей славы, он понимает, что какой бы великой властью ни была, она тленна. Отказавшись от трона, Султан возвращается на свою родину, и только запах степной полыни помогает ему вспомнить значение слова «көке». Так он называл в детстве своего отца.

Данный фрагмент фильма наиболее ярко передает основную идею урока: высокие понятия Родины, Отечества в реальной жизни проявляются в чувствах и поступках человека, не всегда объяснимых и понятных, но удивительным образом характеризующих духовный мир человека.

Эти образы нашли свое великолепное воплощение в фильме благодаря мегаисполнению главной роли талантливого актера Н. Жантурина.

Основная часть.

Шесть сюжетных линий:

1. Конкуренция.
2. Прагматизм.
3. Сохранение национальной идентичности.
4. Культ знания.
5. Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана.
6. Открытость сознания.

Эпилог.

Видеоряд: фрагмент фильма «Небо моего детства» – в небе пролетают самолеты, ребенок провожает взглядом

«Небо моего детства» (каз. Балалық шағымның аспаны) – фильм режиссера Рустема Абдрашева о детстве Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева, снятый по мотивам его литературных воспоминаний «Без правых и левых», «Эпицентр мира», «В центре Евразии».

Данный фрагмент передает идею о том, что как бы высоко не поднялся человек, мечтать он не перестанет. Как сказал К.Паустовский «Если отнять у человека способность мечтать, то отпадет одна из самых мощных побудительных причин, рождающих культуру, искусство, науку и желание борьбы во имя прекрасного будущего». И еще, зрителям фильма – обучающимся, да и педагогам - важно понять и принять за истину слова Роберта Киосаки: «Различие между успешным человеком и очень успешным человеком – размер его мечты».

Именно этот фрагмент, взятый в качестве эпилога к видеофильму, может стать отправной точкой для составления планов личностного роста каждого школьника и педагога. В этом и заключаются основная цель и ожидаемый результат предлагаемого интерактивного урока.

Видеоряд: фрагменты кинофильмов сменяются инфографиками, видеосъемками.

Звукоряд: голос за кадром сменяется живыми голосами героев фильма.

Описание основных шести сюжетных линий.

Весь фильм сопровождается текстом. При этом содержание текста каждой сюжетной линии подводит к вопросу для размышления, напрямую обращенному к зрителям. Эти вопросы следует обсуждать после просмотра всего фильма.

Сюжетная линия 1. Продвижение интеллектуальных продуктов на региональных и глобальных рынках: от показателей образованности каждого казахстанца к глобальным индексам конкурентоспособности.

Видеоряд: инфографика (ГИК, TIMS, PISA, ЕНТ, школьные и студенческие олимпиады, интеллектуальные конкурсы)

Вопрос для обсуждения:

Какие качества необходимы для меня, чтобы быть конкурентоспособным в 21-м веке?

Сюжетная линия 2. Экология жизни человека, семьи, сообщества: от расточительности к рачительности, сохранение цивилизации и культур

Видеоряд: инфографика: (карта Казахстана; сохранение экологических традиций Великой Степи; Зеленая экономика (безотходное производство, переработка отходов, зеленые навыки и др.), Зеленый мост (инициатива Астаны); Энергии будущего; Концепция устойчивого развития).

Вопрос для обсуждения:

Стереотип «как все» или «не хуже других» и твое отношение к затратным мероприятиям (выпускные вечера, прием гостей, свадьбы и др.).

Сюжетная линия 3. Единство прошлого, настоящего и будущего.

Видеоряд:

А) крупный план: смена собирательных образов:

- Младенец в колыбели – мама поет колыбельную песню, бабушка рассказывает сказку.

- Первоклассник – рисует сакского воина → “Золотой человек” в музее.

- Ученик средних классов – составляет летопись семьи «Жеті ата», учитель рассказывает про Казахское ханство.

- Старшеклассник – изучает историю ВОВ, переселения народов в Казахстан, Целины.

- Студент – слушает лекцию Президента о Независимости Казахстана, гражданской идентичности.

Б) средний план: смена фрагментов из кинофильмов-эпопей – основные эпохи истории Казахстана (саки, Тюркский Каганат, Казахское Ханство, Советский Казахстан, Независимый Казахстан, Глобальный Казахстан).

Вопросы для обсуждения:

1) Что необходимо сохранить и развить в культуре моего народа для успешного продвижения в 21-м веке?

2) Как Вы понимаете национальную идентичность? (дополнительно для студентов).

Сюжетная линия 4. Обучение в течение всей жизни – интеллектуальная нация.

Видеоряд:

А) крупный план: фрагменты интервью со старшеклассниками и студентами, с людьми старшего поколения (в т.ч. третьего возраста) на тему дальнейшего обучения и возможной смены профессий;

Б) средний план: фрагменты на тему «Они изменили Мир»: Авиценна, Аль-Фараби, Коперник, Эйнштейн, Менделеев, Циолковский, Стив Джобс и др.

Вопросы для обсуждения:

Что важнее для меня – диплом или знания?

Как мои знания помогают моей стране?

Сюжетная линия 5. От трагических уроков XX века («Малый Октябрь». Коллективизация. Голодомор. Политические репрессии. Семипалатинский ядерный полигон. Трагедия Арала. Целина) к устойчивому развитию (вхождение Казахстана в число 30-ти наиболее развитых стран мира).

Видеоряд: фрагменты документальных фильмов (голод в Казахстане, ядерные испытания, экологические бедствия; 25 сессия АНК о принятии Патриотического Акта «Мәңгілік Ел», Стратегия 2050, Программа «Нұрлы жол»).

Вопросы для обсуждения:

1) Назовите глобальную экологическую катастрофу на территории Казахстана. Причины и последствия.

2) Мой вклад в продвижение Казахстана в «30-ку» наиболее развитых стран мира.

Сюжетная линия 6. Открытость и восприимчивость к переменам в мире. Критическое заимствование опыта других.

Видеоряд: фрагменты документальных фильмов: Великий Шелковый путь, Ассамблея народа Казахстана, Программа «Болашак», съезды лидеров мировых религий, Азиада, Универсиада, Саммит стран-участниц ОБСЕ, ЭКСПО-2017 и др.

Вопросы для обсуждения:

1) Какой вопрос ты задал бы своему зарубежному сверстнику?

2) Почему происходит смена праздников в Казахстане (к примеру, день юного антифашиста, день пионеров, день святого Валентина, хэллоуин)?

Часть II. Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин).

Выбор одного или двух вопросов для обсуждения в микрогруппах (по 6-8 человек в микрогруппе).

Часть III. Презентация идей, проектов (20 мин)

Знакомство с идеями, проектами, инициативами старшеклассников и студентов, которые представляют собой логическое продолжение данного урока.

Подведение итогов обсуждения

Примечание: для классных руководителей и кураторов, которые будут вести этот урок, предложены необходимые методические рекомендации.

2. Пояснения к основным направлениям модернизации общественного сознания.

1. Конкурентоспособность.

25 лет назад Казахстан объявил мировому сообществу о своей независимости. За 25 лет независимого развития Казахстан вошел в число 50-ти самых развитых стран мира, досрочно реализовал Стратегию-2030, начал реализацию Стратегии-2050, План Нации «100 конкретных шагов: современное государство для всех».

Сегодня, перед Казахстаном стоит уже новая задача – войти в 30-ку конкурентоспособных стран мира. Для этого у Казахстана есть все возможности: большая территория, ресурсы, полезные ископаемые, которые привлекают инвесторов, законодательство, обеспечивающее защиту прав и свобод субъектов бизнеса Казахстана, и интересы иностранного капитала.

Впервые подобный целевой индикатор Глава государства применил в послании, озвученном в 2006 году «Стратегия вхождения Казахстана в число 50-ти самых конкурентоспособных стран мира. Казахстан на пороге нового рывка вперед в своем развитии».

Оценкой конкурентоспособности разных стран мира на протяжении многих лет занимаются такие организации, как Всемирный экономический форум (WEF/ВЭФ), Международный институт развития менеджмента (IMD), Всемирный банк (World Bank).

Ведущим мировым рейтингом конкурентоспособности стран мира является ежегодный доклад ВЭФ «Индекс глобальной конкурентоспособности» (GCI/ГИК).

На протяжении более 35 лет Всемирный экономический форум составляет ежегодный рейтинг конкурентоспособности стран, который публикуется в ежегодном Отчете о глобальной конкурентоспособности.

Глобальный индекс конкурентоспособности Всемирного экономического форума (ГИК ВЭФ) является одним из авторитетных международных рейтингов и участие в нем является весьма важным, так как он представляет собой независимую оценку экономического развития государств мира.

Следует отметить, что количество стран из года в год варьируется. Так в ГИК 2016-2017 количество оцениваемых стран составило 138 (в рейтинге прошлого года 140 стран) [1]. При этом критериями участия в рейтинге являются наличие результатов опросных данных и их репрезентативность, а также немаловажным фактором является участие респондентов, представляющих частный сектор.

ТОП – 10 стран с конкурентоспособной экономикой [1].

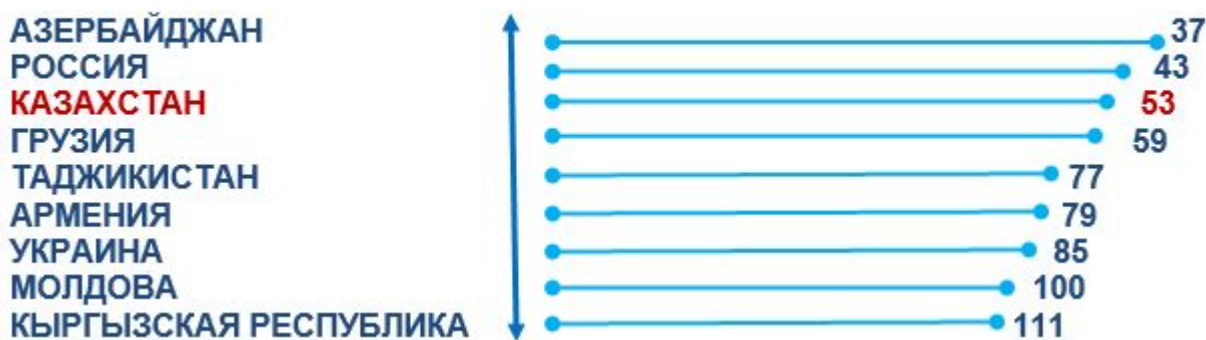
ГИК 2016-2017	Страны/экономики	ГИК 2015-2016	Значение
1	Швейцария	1	→
2	Сингапур	2	→
3	США	3	→
4	Нидерланды	5	→
5	Германия	4	↓
6	Швеция	9	↑
7	Великобритания	10	↑
8	Япония	6	↓
9	Гонконг	7	↓
10	Финляндия	8	↓

Казахстан участвует в рейтинге ГИК ВЭФ с 2006 года. За последние пять лет наиболее слабые позиции страны наблюдались в рейтинге ВЭФ 2010, 2011 годов – 72 место. В последующие три года позиции Казахстана улучшились и оставались относительно стабильными – на уровне 50 места. По результатам рейтинга 2015 года Казахстан совершил рывок и занял высокое 42 место, повысив свой рейтинг на 8 пунктов по сравнению с 2014 годом.

Однако, 28 сентября 2016 года был опубликован очередной ежегодный отчет о глобальной конкурентоспособности на 2016-2017 годы, согласно которому Казахстан по результатам рейтинга ГИК ВЭФ 2016-2017 занял 53 место, опустившись в рейтинге на 11 пунктов [1].

При этом в рейтинге среди стран СНГ Казахстан пропустив Азербайджан (37-ое место) и Россию (43-е место) оказался на третьем месте. Остальные страны расположились в следующем порядке:

Рейтинг ГИК среди стран Евразии

Так, за последние 3 года позиция Казахстана в рейтинге ГИК ВЭФ не была статична:

- в 2014 году – 50 место;
- в 2015 году – 42 место (улучшение на 8 мест);
- в 2016 году – 53 место (ухудшение на 11 мест) [2].

Таким образом, в 2016 году из 12 факторов конкурентоспособности по 5 факторам наблюдается улучшение позиций Казахстана, по 7 - ухудшение.

При этом, лидирующую позицию в рейтинге 2016 года вновь заняла Швейцария, которая удерживает стабильные позиции на протяжении последних 8 лет. В тройке лидеров также находятся Сингапур и США.

ГИК рассчитывается из 114 показателей, из которых 34 (1/3) рассчитываются на основе статистических данных, а остальные (2/3) – по оценкам руководителей средних и крупных предприятий [2].

Анализ Отчетов о глобальной конкурентоспособности ВЭФ по Казахстану показал, что в целом, проводимые меры положительно оцениваются Всемирным экономическим форумом.

Так, в настоящее время продолжается работа по реализации «Плана нации – 100 шагов по реализации пяти институциональных реформ» и Государственной программы инфраструктурного развития «Нұрлы Жол» на 2015 – 2020. Кроме того, для развития экономики уделяется внимание обеспечению благоприятными условиями для развития бизнеса и предпринимательских инициатив. Правительством принимаются все возможные меры, направленные на развитие современной инфраструктуры, снижение уровня коррупции в стране, совершенствованию судебной и правовой системы, обновлению содержания образования, а также на повышение эффективности государственного управления.

В результате Казахстан позиционируется в мире как страна с динамичной экономикой, где создаются самые благоприятные условия деятельности для инвесторов и привлечения инвестиций.

В то же время необходимо отметить, что дальнейшее продвижение Казахстана в рейтинге ГИК ВЭФ будет менее динамичным в связи с усилением конкуренции с развитыми странами, поскольку, чем выше мы в рейтинге, тем серьезней наши конкуренты.

Все эти цифры могут казаться чем-то далеким, непонятным. Но зависят они от каждого из нас, от образованности и конкурентоспособности каждого казахстанца. Это и есть фактор успеха нации.

Любому казахстанцу, как и нации в целом, необходимо обладать набором качеств, достойных XXI века. Поэтому и программа «Цифровой Казахстан», и программа трехязычия, и программа культурного и конфессионального согласия – это часть подготовки нации (всех казахстанцев) к жизни в XXI веке. Это часть нашей конкурентоспособности.

2. Прагматизм

В современном обществе проблема самоопределения и самоутверждения личности молодого человека является сверхактуальной и приоритетной задачей государства. Молодежи Казахстана необходимо помочь четко обозначить пространство для приложения своего интеллектуального и инновационного потенциала. В Послании Президента Казахстана Н.А. Назарбаева «Новое десятилетие - новый экономический подъем - новые возможности Казахстана» определено, «молодежь - основа будущего, получит новые возможности строить свое будущее» [3].

В настоящее время происходит расширение инвестиций в собственный человеческий капитал, вложение капитала в самого человека. Человеческий капитал определяется как образовательный, социальный ресурс человека, его культурный потенциал. В быстро меняющемся мире стратегические преимущества будут у тех обществ, которые смогут эффективно накапливать и продуктивно использовать человеческий капитал, а также инновационный потенциал развития, основным носителем которого является молодежь. Молодежь выступает как совокупность воплощенных в нем ценных ресурсов - знаний, способностей, мотиваций, навыков к восприятию и продуцированию информации, полученных в процессе образования, самообразования, практической деятельности.

Фундаментом миропорядка современного бытия в глобализирующемся мире является гуманистически-ориентированная культура. В современных условиях молодежь Казахстана отличается большей мобильностью и избирательностью в своем отношении к миру ценностей, поиском себя, своей индивидуальности. Современная шкала ценностей осложняется избытком выбора, в системе ценностных ориентаций проявляются ситуативные и долговременные представления молодежи. Молодежь восприняла ценности рынка, поставив популярность жизненных стратегий социального успеха на первые места: среди целеполагающих ценностей молодежи доминирует образование, которое оказывается на самых верхних ступенях иерархии, а также принцип индивидуального планирования собственной жизни самим человеком, личная инициатива, ценность свободы личности, ее суверенитет, свободная конкуренция, плюрализм, важность влиятельных друзей и знакомых, помощь «**нужных**» людей, гедонистические ценности, прагматизм. Экономический, духовный кризис породил ситуацию глубокой мировоззренческой дезориентации среди молодых людей, и не следует думать, что ситуация разрешится сама по себе, в этих реалиях необходимо вовлекать молодежь Казахстана в общественную жизнь социума, общество нуждается в жизненных силах, свежих идеях. В лице современной молодежи в казахстанском обществе сформировался абсолютно новый культурный тип, существенно отличающийся от прежних поколений:

сформировался слой молодежи с новыми ориентирами, ценностными установками на достижение успеха, рациональным экономическим поведением. В этом плане, на своих многочисленных встречах с молодежью Казахстана Н.А. Назарбаев подчеркивает: «Каждому человеку надо привить умение делать, умение учиться, умение жить, умение жить вместе в современном мире» [4].

Образ культуры и мышления современной казахстанской молодежи станет типичным для нашей социокультурной действительности уже через несколько лет. По природе своей молодежь значима для общества, это тот человеческий капитал, инновационный, стратегический ресурс общества. Молодежь в настоящее время воспринимается как субъект истории, в которой общество воспроизводит себя на каждом следующем этапе собственного развития, ей не отводится второстепенная роль, напротив, возросла ее статусная позиция. Отводя ей позитивную роль, связывая с ней прогрессивные перемены, нельзя не обращать внимания на то, что она является носителем социальной нестабильности, ее потенциал может иметь разную направленность: от позитивно-созидательной, конструктивной до экстремистско-революционной. В этом ключе необходимо помочь молодому поколению усвоить мировоззренческие представления о том, что полезно освоить, важно выработать, разрешено осуществлять в практической деятельности, показать негативные стороны жизни, что является вредным для здоровья, жизни в целом, запрещено претворять в личностных поступках.

Высокий динамизм общества, большой поток информации, сложные отношения между людьми требуют постановки вопроса о компетенции в образовательном процессе, которой должна овладеть современная молодежь.

Молодой человек XXI в. должен четко определить для себя приоритетные ценностные установки, тренды, которые помогут ему реализоваться в жизни, выстроить собственную ценностную планку, иерархическую лестницу предпочтений. Каждому необходимо реализовать личностный потенциал, имеющиеся способности, стать полноправным членом общества, здесь, не последнюю роль играет фактор, что, молодой человек ощущает себя частью социума.

Первыми социальными трендами, проникнувшими с Запада, были институты субкультур, в основном определявшимися многочисленными музыкальными стилями и направлениями.

В дальнейшем появилось новое модное понятие в молодежной среде, которое обозначалось «кулхантингом» - выявление новых, оригинальных, креативных трендов и стилей, соответствующих вкусам и предпочтениям молодежи. Современные кулхантеры выявляют, анализируют ростки новых явлений, течений, которые зарождаются в массах.

С началом социально-экономических преобразований перед казахстанской молодежью встали новые задачи, решение которых требует от каждого молодого человека личностного миропонимания и следование им в своей жизни.

1. Тренд **«Блестящее, качественное образование»** - национальный проект казахстанского общества. Образование - высшая ценность, приоритет мировоззренческих установок молодого поколения, это и мотивационная и культурная составляющая социума, человеческий капитал, путь преодоления финансового и духовного кризиса.

2. Тренд **«Креативная, мобильная личность»** - успешная, динамичная, инновационная экономика Казахстана будет создана на основе воспитания креативных, мобильных личностей, способных генерировать и реализовывать новые компетентностные идеи, умеющих находить и принимать нестандартные решения, имеющих желание к творческой самореализации внутренних ресурсов человека, воплощение их в жизнедеятельности.

3. Тренд **«Конкурентоспособная, профессиональная личность»** - стратегическая задача государства. Данный тренд предполагает воспитание людей новой формации нацеленных на достижение успеха. В условиях рыночных отношений - профессионал в определенной области, высококонкурентоспособная личность, четко определяющая цель деятельности, умеющая прогнозировать варианты, умеющая выбирать наиболее рациональный и нравственно оправданный путь, способствующий развитию профессиональной и жизненной карьеры.

4. Тренд **«Высокая информационная культура»** - современный уровень овладения новыми информационными технологиями, умение человека систематизировать, анализировать, перерабатывать колоссальную информационную базу, доступную человеку XXI века, использование ее данных в морально - этическом аспекте для личностного и профессионального роста.

5. Тренд **«Четкая жизненная стратегия»** - целостное и многоаспектное образование необходимых компонентов в выстраивании мировоззренческих ориентиров индивида, включающей в себя: жизненное целеполагание основных ориентиров, выстраивание определенной жизненной концепции человека, наличие конкретных ценностных ориентаций, готовность к преодолению жизненных коллизий и трудностей, желание извлекать уроки из временных неудач и проявлять инициативу, адекватно оценивать результаты и т.д.

6. Тренд **«Высокая компетентность»**: в содержание данного тренда включены следующие аспекты: проблемно-практический - адекватное понимание ситуации каждым человеком, постановка и выполнение целей,

задач, норм в определенной профессиональной области; смылосодержательный - способность индивида содержательно реализовать жизненную стратегию, желание к непрерывному выявлению своих неограниченных возможностей для личностного роста; аксиологический - способность личности адекватно оценивать жизненные ситуации с точки зрения собственных и общезначимых ценностей.

7. Тренд «**Личностный рост**» - процесс внутренних изменений, самосовершенствования, преодоления конфликтов (внешних, внутренних), выявление личностного потенциала, не имеющего логического завершения, реализация обозначенных задач.

Конкурентоспособность государства в значительной степени определяется его возможностью и способностью по сравнению с другими государствами: формировать у молодежи прогрессивные, общественно значимые ценности и доминирующие ценностные ориентации на самоконструирование жизненной стратегии жизни, самосовершенствование и самоменеджмент.

В связи с этим представляется, что главной задачей современной молодежной политики должно стать создание условий для расширения возможностей молодого поколения в участии жизни общества и направления молодежного потенциала на развитие Казахстана, обеспечения должного уровня ее конкурентоспособности. Прагматичность современной молодежи требует инновационных подходов к молодежной работе. Существует необходимость разработать методы, предполагающие переориентацию ценностных установок молодежи с карьерно-потребительского на творческо-созидательное отношение к самому себе и обществу.

Молодежь, как поколение, вступающее в жизнь, проявляет особый интерес к собственному будущему. Молодое поколение верит в свои возможности, четко знает, какие знания и умения могут стать ему полезными в будущем.

Современная молодежь Казахстана является субъектом истории, казахстанское общество открыло его для себя как социальную ценность особого рода. Нынешняя молодежь исключительный и важный фактор перемен, носитель новых идей. В связи с этим и необходима современная государственная молодежная политика, отвечающая запросам XXI века.

Новая философия формирования молодежной государственной политики Казахстана исходит из современных реалий. Приоритетными для молодежной государственной политики Казахстана должны стать: раскрытие индивидуальных способностей молодежи к выполнению общественно значимых социальных ролей; выработка позитивного отношения молодежи к

браку, подготовке молодежи к семейной жизни, материнству; развитие новых досуговых практик, влияющих на интеллектуальное, нравственное самочувствие современной молодежи.

Прагматизм в настоящее время означает точное знание своих национальных и личных ресурсов, их экономное расходование, умение планировать свое будущее.

На протяжении столетий наши предки сохранили *экологические традиции Великой Степи*, прагматично и экономно расходуя ее ресурсы.

И всего за несколько лет в середине прошлого века нерациональное использование ресурсов привело к исчезновению Аральского моря, превращению тысяч гектаров плодородных земель в зоны экологического бедствия.

Прежний национальный прагматизм обратился в расточительность.

Прагматизм есть противоположность расточительности, кичливости, жизни напоказ. Культура современного общества – это культура умеренности, культура достатка, а не роскоши, это культура рациональности. И это единственно успешная модель *устойчивого развития* в современном мире.

Здесь очень важны изменения ряда привычек и стереотипов. Прежде всего, тех, которые влияют на бюджет и экологию семьи.

3. Сохранение национальной идентичности.

Глобализация является общемировым процессом самым мощным и значительным на сегодня. Республика Казахстан по мере вхождения в мировое сообщество и обретения в нем своего места, во все большем объеме и глубине испытывает на себе воздействие глобализации по направлениям, в том числе национальной идентичности. [5]

Национальная идентичность любого национального сообщества определяется множеством факторов - исторических, политических, культурных, языковых территориальных, цивилизационных и иных. Сложным и актуальным в развитии общества является вопрос идентификации и самоидентификации его членов. Поскольку он означает, насколько человек себя отождествляет или не отождествляет с обществом. Это чувство принадлежности, отождествления индивида с кем-либо или чем либо (группой, коллективом), помогающее ему успешно усваивать свои нормы и ценности, перенесения индивидом на самого себя качеств и особенностей его внешнего окружения. Идентичность служит основой процесса подражания, т.е. не насильственного, а свободного выбора тех качеств, умений и ценностей, какими он хотел бы обладать. Общеизвестно, что каждый человек принадлежит

к той или этнической группе. Этническая идентичность выступает психологической основой этнополитической мобилизации, которую следует рассматривать как готовность людей, объединенных по этническому признаку, к групповым действиям по реализации этнических интересов.[6]

Идентичность формируется на основе соответствующей национальной парадигмы, на пересечении национально-исторической, социально-психологической, социокультурной, политико-культурной и др. сфер. В ее содержание входят установившиеся особенности национальной культуры, этнические характеристики, обычаи, верования, мифы, нравственные императивы и т.д. Она теснейшим образом связана с понятием «национальный характер». Здесь речь идет о представлениях людей о себе, о своем месте в мире. Национальная идентичность интегрирует в себя внутренние и внешние составляющие. Для нее особенно важно соответствие внешнего и внутреннего, формы и содержания, проявления и сущности. Внутреннее ощущение идентичности подразумевает сущностную тождественность, родственность, общую основу, единое начало.[12]

Этническая самоидентификация - сознательный акт этнического самоопределения человека, отнесения самого себя к определенной этнической общности. Немаловажен тот факт, что национальная идентичность является условием внутренней интегрированности любого общества. Национальная идентичность является опорой национального государства, его отличительным признаком в числе других. [7]

По мнению Томаса Магстада, существует четыре важных элемента политического устройства в любой стране: история, язык, культура и религия, которые вызывают сильные чувства и являются символами идентичности страны или нации.[8]

В Республике Казахстан в последние годы обозначились две основные стратегии национально - государственного строительства и соответственно им доминирующие модели национальной идентичности. Первая стратегия направлена на формирование единой казахстанской нации из полиэтнического по своему составу общества на основе общности гражданства, вторая стратегия должна быть связана с национальной идентичностью самих казахов. [9]

В данном случае в современном обществе ряда стран идут поиски национальной идентичности, куда входили бы новые консолидирующие ценности. Что можно отнести к данным качествам патриотизм, народность, мораль (традиционная)? Удобно ли то время что бы искать идентичность? Главным вызовом здесь выступает - глобализация, которая стирает традиционные формы идентичности, ставят под сомнение субъективные ощущения самоидентичности человека и этносов, сформированные в рамках

прежних традиций, структурных элементов идентичности т.к. ментальность, историческая коллективная память, духовное наследие, язык и др. Идентичность следует рассматривать не как свойство, изначально присущее индивиду, а как отношение, формирующееся в процессе социального взаимодействия. Как считают многие исследователи, идентичность в строгом смысле слова может быть атрибутирована только индивидами, поскольку только индивиды и обладают качеством субъектности и, соответственно, способны относить или не относить к себе определенные характеристики.[5]

Проблемы государственной, национальной, гражданской идентичности, ее сохранения и дальнейшее развитие, не разрушая ее целостность - один из основных вопросов, анализ которых необходим для выработки наиболее эффективного вхождения Казахстана в мировое сообщество и на вызовы глобализации.

Национальная идентичность имеет много различных аспектов - политический, государственно-правовой, социально-экономический, идейно-идеологический, культурно-цивилизационный, исторический и т.д. где можно и нужно найти место и для философии. Она, эта идентичность, предполагает собственно казахстанское содержание, базирующееся на истории и культуре казахского народа, на его неотъемлемых правах на создание на своей земле национальной, собственно казахской по сути и по содержанию, государственности со своими вытекающими отсюда последствиями. В этом утверждении нет ничего националистического в негативном смысле этого словоупотребления. Больше того оно лишь выражает действительное положение вещей, т.е. должное, закономерное.

По-видимому, национальная идентичность хорошо прослеживается в трудные минуты для этноса, где дается импульс к поиску оснований и способов укрепления или восстановлению национальной идентичности, найти то, что нас объединяет, сформулировать те ценности, ради которых стоит жить или умирать. Очевидно, национальная идентичность является питательной средой, формирующей сознание народа, осознание же собственного «Я» каждого народа невозможно вне и независимо от собственной истории, его героических или трагических событий, на основе и понимании опыта прошлого и интересов будущего.

Как показывает практика национального строительства, в различных государствах в решении этого противоречия доминирует принцип «и-и», а не «или - или». В разработке общенациональной идеи Казахстана необходимо использовать обе концепции нации - гражданскую и этнокультурную, а не опираться только на одну из них, отбрасывая другую. Энтони Смит называет этот способ построения нации одним из самых распространенных в мире - моделью «доминирующего этноса».[5]

Сегодняшние процессы глобализации и трансформации, наблюдающиеся в мире, нарушают традиционные формы идентичности, ставят под сомнение субъективные ощущения самоидентичности человека и этносов, сформированные в рамках прежних традиций.

Целый ряд процессов глобализации непосредственно влияют на обострение кризиса идентичности.

Эти процессы - демократизация, экономизация, информатизация, культурная стандартизация, ценностная универсализация и др. - неизбежно наталкиваются на национальную идентичность как на препятствие своему естественному развитию, как на центральное ядро, хранящее наиболее устоявшиеся, накапливающиеся порой тысячелетия, и потому наиболее прочные представления различных этнонациональных общностей о себе самих[10].

Наступление информационного общества меняет не только привычные ориентиры, но и социальные и культурные механизмы поддержания идентичности. Границы для формирования социальной и личностной идентичности расширяются. Глобальная экономика, развитие и расширение коммуникаций, власть массовой культуры приводят к тому, что западный человек впитывает в себя множество моделей поведения, расширяя тем самым диапазон оценок и идей, и создавая почву для вариативности идентификаций. Отсюда, отличительными чертами индивидуальной идентичности эпохи глобализации становятся динамизм, аморфность и неустойчивость.

Как еще одно явление эпохи глобализации, угрожающее этнической идентичности, можно назвать проблему массовой миграции. Еще в конце истекшего столетия широко бытовала уверенность в грядущем качественном изменении политической реальности и в возможности эффективно использовать для преодоления ксенофобии, расизма и сепаратизма политический, экономический и культурный потенциал глобализирующегося мира. Но нелимитированная миграция в страны запада породила во многом непредсказуемые по своим масштабам вызовы. Эти вызовы встали как перед мигрантами, так и перед принимающими их обществами. Вопрос о перспективах интеграции в западные общества людей, принадлежащих иной цивилизационной традиции, превратился сегодня в один из ключевых в политической повестке дня.[6]

С одной стороны в настоящее время отмечается бурное возрождение этнических движений и настроений. Глобализация, как оказывается, не только унифицирует и гомогенизирует культуры, сколько пробуждает и стимулирует локальное и этническое самосознание людей.

С другой же стороны целый ряд процессов глобализации как внутренних, так и внешних непосредственно влияют на обострение кризиса идентичности. В

конечном итоге — разрушение идентичности народа оборачивается истощением его «личностного» начала, утратой им своей исторической экзистенции как самоосуществления и созидания народом своей исторической судьбы, жизни, опирающейся на собственные глубинные основания: культурно-исторические, геополитические и духовно-религиозные [11].

Таким образом, национальная идентичность есть необходимое условие достойного существования нации в целом и каждого ее представителя в целом. Прочность идентичности в условиях глобализации зависит от объективной (национальный характер) и субъективной (менталитет) компонентов. Наиболее действенным способом упрочнения национальной идентичности следует считать прояснение национального сознания, самоопределения и самоориентации индивида [13].

Сегодня в мире есть угроза двух сценариев культурной глобализации:

- первый из них разыгрывает образ глобального слияния культур;
- второй предсказывает миру глобальное противостояние культур.

Но есть и третий сценарий – глобальный диалог культур, построенный на собственных моделях развития каждой страны и региона.

Концепция диалога культур может помочь отдельному человеку выйти за рамки своей культуры, не чувствовать себя чужим в новых культурных условиях, найти новую самооценку во взаимодействии с другими культурными группами. Но при этом право на культурные различия должно быть сохранено.

Это означает, что наш национальный дух, наша самобытная культура должны оставаться с нами вечно.

Но модернизация состоит и в том, что ряд архаических и не вписывающихся в глобальный мир привычек и пристрастий нужно оставить в прошлом.

Задача в том, чтобы понять два непреложных правила.

Первое. Никакая модернизация не может иметь место без сохранения национальной культуры.

Второе. Чтобы двигаться вперед, нужно отказаться от тех элементов прошлого, которые не дают развиваться нации.

4. Культ знания.

Наша образовательная система пока все еще ориентирована на знания, умения и навыки как конечную цель, как результат. Уровень знаний служит основным критерием при выпуске из школы, при поступлении в вуз и другие учебные заведения. «Культ знаний» нередко остается тем идеалом, к которому стремится школа. Это, однако, не совсем верно. Еще древние утверждали:

много-знание уму не научает. Наши школьники, о чем говорят последние данные ЮНЕСКО, занимают по предметным знаниям и умениям места где-то во в конце второго десятка. Мы отстаем в этом отношении от Южной Кореи, Тайваня, Швейцарии, Венгрии, ряда других стран, но заметно опережаем США, Англию, Францию, Германию и другие развитые страны. Казалось бы, не так уж плохо. Однако по развитию творческого интеллекта эксперты отводят нам куда более скромное место. Вроде бы парадокс. Но на деле все объяснимо. Знания сами по себе еще не обеспечивают развития, даже интеллектуального. А ведь современные цели обучения охватывают не только развитие интеллекта, но и развитие эмоций, воли, формирование потребностей, интересов, становление идеалов, черт характера. Знания — основа, плацдарм развивающего обучения, промежуточный, но не его итоговый результат. Все обучение должно быть ориентировано на развитие личности и индивидуальности растущего человека, на реализацию заложенных в нем возможностей. От знаниецентризма наше образование должно прийти к человекоцентризму, к приоритету развития, к «культу личности» каждого воспитанника [14].

Формирование личности, способной к реализации своих возможностей, здоровой, социально устойчивой и одновременно мобильной, адаптирующейся, способной вырабатывать и изменять собственную стратегию в меняющихся обстоятельствах жизни и быть счастливой — такова подлинная цель и критерии успешности современного образования, отвечающие его гуманно-личностной направленности и современным социальным ориентирам. В этом плане стратегические цели образования вернее определить как социально-личностные, ориентированные на гармоническое сочетание социальных (общественных, государственных, общечеловеческих) ценностей с одной стороны, и ценностей личностно-индивидуальных — с другой. Что же касается непосредственно педагогического процесса, учителей, содержания и способов общения педагога и учащихся, детей в коллективе, то тут приоритет отдается личностной ориентации, развивающему обучению, в котором особую роль играют психологические знания и подходы.

Изменяется содержание образования, его культурологическая база, причем это изменение происходит по нескольким направлениям:

- значительное увеличение культуроемкости образования, базой которого становится вся мировая и отечественная культура, а не идеологически профильтрованная, «одобренная» ее часть, иными словами, содержанием образования становится не только полученное знание, но и сферы достижений человечества, далеко выходящие за рамки науки: искусство, традиции, опыт творческой деятельности, религия, достижения здравого смысла;

- повышение роли гуманитарного знания как основы развития, как содержательного «ядра» личности;
- движение от обязательного, одинакового для всех содержания к вариативному и дифференцированному, а в предельном случае — индивидуализированному; от единого государственного, официально утверждаемого содержания к оригинальным авторским программам, курсам и учебникам (с обязательным сохранением единого образовательного ядра, определяемого обязательным минимумом и государственными стандартами).

Утверждается подход к отбору и оценке содержания с точки зрения его образовательного и развивающего потенциала, способного обеспечить формирование у обучающихся адекватной научной картины мира, гражданского сознания, интеграцию личности в систему мировой и национальной культур, содействие взаимопониманию и сотрудничеству между людьми. Ставится задача сформировать у ученика целостную картину мира, помочь ему на основе общечеловеческих и национальных ценностей выявить личностные смыслы в изучаемом материале, передать молодому поколению лучшие традиции, творческие способности, чтобы эти традиции развивать [14].

Совершенно ясно обозначилось также движение от унифицированных форм организации образования (средняя общеобразовательная школа, училище) к разнообразию форм образования и типов образовательных учреждений: гимназии, лицеи, колледжи, частные школы, высшие колледжи, комплексные образовательные учреждения типа сад—школа, лицей—колледж вуз и т. д. Особенно актуальными становятся поиски в области модернизации и обновления массовой школы с тем, чтобы она была адаптирована к возможностям развития и потребностям разных категорий учащихся, а также проблемы, связанные с развитием реабилитационных, образовательно-оздоровительных и специализированных учреждений разного профиля.

Начинает, хотя и очень робко, преодолеваться абсолютизация урока как формы организации обучения в школе. Наряду с уроками проводятся семинары, лекции, практикумы, диспуты, обучающие игры.

Постепенно осознается необходимость перехода от массового обучения к дифференцированному — не в смысле отказа от коллективных форм работы, а в смысле индивидуализации и уровневой дифференциации программ и методик, учета потребностей и возможностей каждого обучаемого. Осознается также необходимость перехода от запаздывающего образования к опережающему, хотя эту проблему решить в рамках отдельной школы невозможно. Она связана с возрастающей многофункциональностью образования в целом как социальной сферы и каждой его ячейки — организации образования. Наряду с ведущими традиционными функциями — образовательной, воспитывающей и развивающей — образованию и его

институтам приходится все более полно брать на себя функции культуропреимственности и культуро-творчества, социальной защиты педагогов и воспитанников, выполнять роль социального стабилизатора и катализатора социально-экономического развития. Наконец (о чем уже шла речь), все большую роль играет в последние годы поисково-исследовательская функция.

Начинается постепенный переход образования и воспитания на диагностическую основу, чему способствует становление психологической службы в организациях образования. Утверждается новое понимание стандарта в образовании не как обязательной унификации требований, а как единого базиса, обязательного минимума знаний, уровня минимальных требований и ограничителя учебной нагрузки.

Пробивает дорогу тенденция повышения роли регионального и местного (муниципального, общинного) факторов в образовании. Как показывает опыт многих цивилизованных стран, да и отечественные традиции, община — объединение людей по месту жительства (по принципу соседства) — является самым заинтересованным и заботливым хозяином дошкольной организации образования, школы, социального центра микрорайона. Конечно, всегда необходим баланс общечеловеческих, казахстанских (государственных), региональных и местных ценностей и установок и интересов региона при условии приоритета ценностей государственных и общечеловеческих.

Интенсивно происходит переход от разрушенного жизнью регламентированного, авторитарного воспитания к гуманистическому, ненасильственному, свободному воспитанию, основанному на добровольном выборе форм деятельности, инициативе и взаимном доверии воспитателей и воспитанников. Воспитание переориентируется на общечеловеческие ценности, на идеи и идеалы гуманизма и милосердия. Эти идеи вовсе не обязательно должны выражаться в религиозной форме. Ребенок должен быть огражден от навязывания любой идеологии, как коммунистической, так и религиозной. В современной образовательной системе все более пробиваются и прорастают идеи не замкнутой в себе, а открытой в социальную среду школы, активно участвующей в жизни микрорайона и использующей его педагогические и материальные ресурсы. Школьная образовательная и воспитательная система активно взаимодействует с дополнительным (внешкольным) образованием, ориентированным на семью, на человека, на гуманитарные ценности.

Ключевые компетенции современной молодежи: способность учиться всю жизнь:

- «непрерывная модель образования», «образование всю жизнь»;
- личностный рост: самообразование, активизация внутренних ресурсов, выстраивание жизненной стратегии;

- развивать в себе высокий коммуникативный уровень: партнерские отношения в команде, уважение к представителям различных культур, религий, профессий и т.д.;
- овладеть в совершенстве родным и иностранными языками;
- владеть навыками информационной технологии: уметь использовать новые технологии информации, работать с документацией, упорядочивать и классифицировать их, пользоваться моделирующими и вычислительными приборами.

Культ знания, стремление к знанию - верхняя ступень в иерархии ценностей современного молодого человека. Образование выступает в современном обществе как одна из главных ценностей, эталон времени - высокообразованная, конкурентоспособная личность. Здесь налицо совпадение интересов молодежи и государства, ведь только образованная нация в дальнейшем успешно будет решать задачи социума. Об этом концептуально изложено в актовой лекции, прочитанной Президентом Республики Казахстан Н.А. Назарбаевым в Казахском национальном университете им. аль-Фараби «Казахстан в постиндустриальном мире: интеллектуальный прорыв в будущее»: «Первостепенная задача современной системы образования - это подготовка людей, обладающих критическим мышлением и способных ориентироваться в информационных потоках» [4]. Особый приоритет в сфере образования в Казахстане в настоящее время отводится проектам «Интеллектуальные школы», программе «Балапан», «Ауыл жастары». Реализация инновационного проекта «Новый Международный университет имени Н.А. Назарбаева» будет способствовать формированию в стране современной модели интеграции образования, науки и производства, в создании эффективной академической среды.

5. Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана.

Почему в одних обществах прогрессивные изменения нарастают быстрыми темпами, а другие застыли на том же экономическом, политическом и духовном уровне? Человечеству всегда хотелось ускорить развитие экономики и общества в целом.

Но в разных странах добивались этого разными путями – одни путем ведения захватнических войн, другие путем проведения прогрессивных реформ, нацеленных на преобразование общества и хозяйства. В ходе истории развития человечества определились два пути развития общества – революционный и эволюционный.

Эволюционный путь (слово «эволюция» происходит от латинского слова, означающего «развертывание») – путь мирного ненасильственного

преобразования общества состоял в том, чтобы спокойно, без рывков и попыток «перепрыгнуть через время», помогать прогрессу, т. е. улавливать его основные направления и всемерно их поддерживать, быстро перенимать передовой опыт других государств.

Сторонники революционного пути считали, что ради благой цели, «светлого будущего» (рая на земле) хороши все средства, включая и насилие. При этом, по их мнению и убеждению, все, что стоит на пути прогресса, должно быть немедленно отброшено, уничтожено. Под революцией вообще понимают любое (как правило, насильственное) изменение характера правления обществом. Революция – это происходящее в течение определенного периода времени (обычно короткого) тотальное изменение всех сторон жизнедеятельности, коренной перелом в характере социальных отношений.

Революция (от позднелатинского термина, означающего «поворот», «переворот», «прорыв постепенности») – это изменение во внутренней структуре системы, которое становится связующим звеном между двумя эволюционными стадиями в развитии системы, это коренное качественное изменение, т. е. скачок. В то же время реформа является частью эволюции, ее разовым единовременным актом. А значит, эволюция и революция становятся необходимыми компонентами общественно—исторического развития, образуя противоречивое единство. Обычно эволюция понимается как количественные изменения, а революция – как качественные.

Мы помним революционные уроки истории! В начале XX в. территория Казахстана была одной из колоний России, в конце же XX в. Казахстан обретает независимость.

История этого столетия насыщена трагическими событиями, тягот пережитого хватило бы на несколько веков. На этом мрачном фоне, круто замешанном на людской крови, слезах и страданиях, независимость Казахстана подарок судьбы народу, пережившему тяжкое иго колониализма и большевизма. Как известно, естественное течение этнического развития в колониальный период было прервано. Политическое устройство казахов было уничтожено, территориальное единство нарушено, формирование нации и развитие культуры затруднено. Стало невозможным создание общей экономики, ее инфраструктура складывалась в угоду интересам метрополии. Колониальное господство, приостановило общественное развитие этноса, были деградированы традиционные социальные институты.

Антиколониальное движение конца XIX-начала XX вв., которое возглавили небольшие кружки интеллигентов, стало величайшим стимулом национального развития, оно охватило все социальные группы казахского

этноса. Необходимость национального возрождения связывалась с возрождением культуры и свободы вероисповедания. Ожесточилась борьба против произвола колониальных чиновников и ущемления в общественной службе.

Ростки этого движения связаны с новыми социальными отношениями, ростом городов как центров политической и культурной жизни, увеличением численности национальной интеллигенции и формированием самосознания. Национальное пробуждение казахского народа в зародышевом состоянии было прервано Октябрьской революцией, ввергнувшей Казахстан в состояние хаоса.

А затем наступили десятилетия террора и геноцида, приведшие к страшным трагедиям казахский этнос. Более того, Казахстан был превращен в огромный концентрационный лагерь, куда направляли провинившиеся народы, социально негодных людей из разных уголков империи.

Территория Казахстана за годы Советской власти становится ядерным полигоном, практически нет свободного уголка, не затронутого чудовищной системой. Основные вехи истории Казахстана XX в, не отличаются от таковых у других народов, вошедших в тоталитарную империю СССР: восстание 1916 года, Февральская, а затем и Октябрьская революции, коллективизация и индустриализация, Великая Отечественная война, целина, десятилетия «волюнтаризма», брежневский «застой», перестройка, декабрьские события 1986 года, а затем и обретение независимости.

Как пишет Н.Назарбаев: «В этом году исполнится 100 лет со дня тех радикальных перемен на огромной части Евразии, что произошли в октябре 1917 года. Весь XX век прошел под знаком революционных потрясений. Каждый народ извлекает свои уроки из истории. Это его право, и нельзя навязывать другим свою точку зрения. Но также никто не вправе навязывать нам свое субъективное видение истории»

В настоящее время в Казахстане на паритетных условиях проживает более 130 наций и народностей, поэтому в республике отсутствуют межнациональные конфликты и напряжение, которые, к сожалению, имеют место в соседних государствах и в ряде стран СНГ. В начале 90-х годов в Казахстане были созданы и гармонично действуют национальные культурные центры, которые не только возрождают свои обычаи и традиции, но и вносят свой весомый вклад в дело интернационального единства и согласия, укрепления мира и взаимной интеграции в республике. Ярким примером этого является работа Национальной Ассамблеи народов Казахстана, которую возглавляет Президент Казахстана Н.А. Назарбаев. Идея создания ее впервые была высказана Н.А. Назарбаевым в декабре 1992 года на Форуме народов Казахстана. Созданная в марте 1995 года Ассамблея включала в себя 320

человек, представляющих 33 национальности. Ассамблея была образована как консультативно-совещательный орган при главе государства. Республиканские и местные национальнокультурные центры руководствуются провозглашенными в Указе «О стратегии Ассамблеи народов Казахстана» идеями национального согласия, безопасности и гражданского мира.

У казахстанцев — общая история, где немало страниц, пронизанных болью и благодарной памятью. Здесь вместе отмечают Наурыз, Рождество и Хануку и понимают, что самое важное — это сохранить и укрепить золотое достояние государства — единство его народов. И для этого делается все. Например, осуществлена одна из идей Президента страны — строительство в Астане Дворца наций и Дворца культур и религий — «своеобразного символа единства народа нашей страны». Уникальное сооружение включает в себя мечеть, церковь, синагогу и буддистский храм, а также здания для размещения каждого национально-культурного центра. Другая инициатива — избрание депутатов Мажилиса Парламента от Ассамблеи — также послужит еще одной гарантией того, что казахстанцы будут и дальше жить в единой семье на бескрайних просторах своей Родины.

На сегодняшний день в республике действует более 350 республиканских и местных национально-культурных центров: республиканское общество «Қазақ тілі», Всемирная ассоциация казахов, Русская община, Русский союз, русский национально-культурный центр «Согласие», славянское культурно-просветительское общество «Истоки», Республиканский татарский культурный центр, Совет немцев Казахстана, Ассоциация развития культуры чеченского и ингушского народов «Вайнах», Ассоциация румын и молдаван и др. 25 августа 1994 года в Алматы был открыт Немецкий дом. Издаются журналы «Простор», «Нива», «Мысль», «Жулдыз», «Акикат», «Тамыр», «Евразия», «Нурбах», альманахи «Дидар», «Литературная Азия», книжное обозрение «Книголюб», республиканский бюллетень «Фикер» на татарском и русском языках, альманах «Феникс», газеты «Дойче альгемайне цайтунг», «Уйгур авази», «Коре ильбо» и другие.

Главными явлениями, которые определяют ценностные направления в общенациональном масштабе, стали культура, историческая память и духовность. Именно они формируют национальные и государственные ценности, направляют и определяют дальнейшую интеграцию общества. В ходе реализации программы «Возрождение исторических центров Шелкового пути» основное внимание уделяется сохранению и преемственности развития культурного наследия тюркоязычных государств, созданию инфраструктуры туризма, анализу и расчетам перспективных направлений социально-

экономического развития исторических городов и других поселений казахстанского участка Шелкового пути.

Перенос столицы в Астану в 1998 году явился крупным политико-экономическим шагом, позволившим создать в географическом сердце страны предпосылки для более глубокого управления государством и сглаживания перекосов в региональном развитии. Регион Центрального Казахстана и севера республики с переносом столицы переживает как бы второе рождение: изменились областные центры, идет интенсивное строительство в них, создаются тысячи новых рабочих мест, развиваются смежные производства. Таким образом, можно отметить, что Республика Казахстан, обретая свою независимость, качественно перерождаясь, не стала изолироваться от внешнего мира, а, наоборот, начала активно интегрироваться в общемировой социально-культурный процесс.

Конечно, в истории не бывает только черного и белого цвета. XX век принес немало позитивного Казахстану. Мы обрели свою Независимость. Символом процветания Казахстана стала Астана. Нам удастся сохранять единство, мир и согласие в нашем обществе. Наши достижения в начале 21 века - это индустриализация, создание социальной и производственной инфраструктуры, формирование новой интеллигенции. Мы вошли в число 50-ти развитых стран мира, а наши экономические, политические и социальные программы нацелены на дальнейшее продвижение Казахстана в число 30-ти наиболее успешных стран.

Шанс на процветание нации дает эволюционное развитие. Это не означает вечной консервации, важно понять и уроки истории, и примеры современности, и сигналы будущего. Эволюционное развитие должно быть одним из ориентиров для каждого казахстанца [15].

6. Открытость сознания

Когда говорят об открытости, чаще всего имеют в виду организационную открытость, т.е. право свободно высказываться. Причина – в распространении идеологии участия в управлении, привлечения людей к принятию решений.

Открытость сознания требует не только благих намерений, но и определенных умений. Нужны умения размышлять и исследовать. Нужно умение вести диалог и бороться с защитными реакциями. Нужно уметь отличать факты от обобщений, выводимых из прямых наблюдений.

Открытость сознания предполагает овладение многими умениями, но это нечто большее, чем набор рациональных умений, таких как размышлять, исследовать и пр. Открытость – это наши отношения с другими людьми, в

которых помимо приемов и навыков участвует изменение духа. Это свойство взаимоотношений, а не особенность личности.

Современное казахстанское общество стоит перед выбором ценностных и политико-стратегических альтернатив своего дальнейшего развития. Государство нуждается в модернизации, о чем постоянно заявляют высшие руководители страны. В связи с этим повышается роль политического сознания в политической жизни общества. В период социальных изменений политическое сознание становится важной частью процесса трансформации, а его изменение обуславливает перемены во всех сферах социального бытия. Особенно данная проблема приобретает огромное значение в кризисных ситуациях, что мы сейчас и можем наблюдать.

Казахстанское общество подвергается все большему воздействию модернизационных тенденций, которые охватывают все сферы его жизни. В результате большую нагрузку испытывают фундаментальные, цивилизационные основы общества. В условиях модернизации в обществе, наряду со следованием в своем развитии историческим традициям, заявляют о себе противоположные ориентации на заимствование модернизационных практик извне.

Это обстоятельство актуализирует проблему содержания политического сознания молодежи, от которого будет зависеть стратегический вектор будущего развития Казахстана и выработка курса ее дальнейшего реформирования. На данном этапе наше общество переживает сложный период с характерными для него противоречивыми процессами социальных изменений, специфическим образом отражающимися в общественном сознании и, прежде всего, в политическом сознании молодых людей.

Характер и содержание политических процессов, происходящих в нашей стране, свидетельствуют о качественном изменении роли и значения молодежи как наиболее перспективной социальной группы и активного компонента формирующегося гражданского общества. Молодежь должна стать локомотивом процесса модернизации казахстанского общества, на пороге которого стоит сегодня Казахстан. В этой связи принципиально важным является целенаправленное государственное воздействие на процесс формирования политического сознания молодых людей как основы восприятия ими политических процессов.

Процесс формирования политического сознания молодежи – это одна из важнейших закономерностей реформирования и модернизации современного казахстанского общества. Формирование политического сознания молодых людей зависит во многом от зрелости его объективных и субъективных предпосылок, а также от степени активности субъективного фактора в

реализации научно обоснованных планов развития и совершенствования демократического общества. Политическое сознание является стержнем духовной жизни всего общества, фундаментом нравственности каждого человека. Оно дает возможность познавать мир политический во всем его многообразии, во всей сложности и противоречивости, а также помогает правильно понять тенденции социально-политического развития, придает целеустремленность человеческой деятельности.

Формирование политического сознания является объективным процессом исторического развития общества. Сегодня построение демократического, цивилизованного и открытого общества создает серьезные предпосылки для развития нового политического мышления. Дальнейшее решение насущных социально-экономических и идейно-политических проблем будет во многом способствовать повышению эффективности и качества процесса формирования политического сознания молодежи. Создание здоровой морально-психологической атмосферы в обществе является основополагающим фактором дальнейшего формирования политического сознания молодых людей.

На каждом этапе развития нашего общества жизнь выдвигает все новые и более сложные задачи, решение которых во многом зависит от активизации социального творчества людей, особенно молодежи, их высокой сознательности и твердых убеждений. Строительство демократического общества объективно создает условия для обогащения сознания и психологии молодых людей, развивает у них потребности разобраться в сути происходящих перемен, выдвигает задачи коренного изменения сознания, психологии и мировоззрения. В этих условиях политическое сознание молодежи формируется в процессе борьбы с негативными явлениями, с тем, что называется антиподами демократического общества. Формирование политических ориентаций непосредственно связано с устойчивостью или слабостью политических стереотипов, которые являются важнейшей составной частью политического сознания. Кризисное состояние стереотипов мышления влечет за собой потерю политических ориентиров. При этом возрастает требовательность политического сознания к обоснованности идеологических положений и их соответствию уровню и содержанию общественных ожиданий. В этих условиях субъектам политики, прежде всего, политическим лидерам и политической элите, необходимо учесть, что содействовать развитию нового в политическом сознании молодежи может только убедительная и соответствующая имеющемуся уровню общественных потребностей, интеллектуальному и политическому развитию общества, политическая альтернатива.

Социально-экономические и политические преобразования, происходящие в нашей стране, кардинальным образом влияют на формирование политического сознания молодежи.

В данное время стремления среди молодежи позволяют сказать о том, что в процессе формирования политического сознания есть куда стремиться, необходимо только задействовать для этого все возможные ресурсы. Комплексный анализ содержания политического сознания современной молодежи позволяет определить эффективные пути его дальнейшего формирования, консолидирующие его ценностную структуру:

во-первых, с целью эффективности дальнейшего процесса формирования политического сознания казахстанской молодежи необходимо усилить практическую деятельность духовно-идеологических институтов (средства массовой информации, культурно-просветительские и образовательные учреждения, а также общественно-политические организации);

во-вторых, процесс формирования политического сознания молодых людей происходит в упорной борьбе с негативными явлениями. Поэтому педагогам в своих докладах и выступлениях на теоретических и практических конференциях, форумах, в беседах на уровне молодежных и других общественных организаций следует убедительно и наглядно показывать несостоятельность и вредность данных негативных явлений (бюрократизма, догматизма, реакционизма, экстремизма, взяточничества, коррупции и других антиподов общечеловеческой морали);

в-третьих, процесс формирования политического сознания молодых людей – во многом целостный процесс, предполагающий взаимодействие всех факторов, прежде всего, взаимосвязь воспитания, обучения и труда. Они должны быть направлены на осуществление их в семье, учебных заведениях и трудовых коллективах.

Здесь, на наш взгляд, следует учесть то обстоятельство, что в процессе формирования политического сознания молодежи надо нацеливать внимание молодых людей на взаимосвязь целей и задач каждого человека с целями и задачами всего общества в целом;

в-четвертых, при осуществлении комплексного подхода к формированию политического сознания молодежи целесообразно уделить внимание следующим предложениям:

- учесть потребности молодых людей в изучении политико-теоретических и политико-практических вопросов;

- разнообразить и целенаправленно организовать систему удовлетворения культурно-просветительских потребностей молодежи;

- постоянно совершенствовать формы и средства обучения в организациях образования;

- совершенствовать пути, средства и формы воспитания молодежи в духе патриотизма, интернационализма, дружбы народов и веры в будущее.

в-пятых, в целях повышения эффективности процесса формирования политического сознания молодых людей, в первую очередь необходимо преодолеть застой в теории и практике идеологической работы, пересмотреть отношения к духовной жизни всего общества, решительно отказаться от догматического подхода к объяснению явлений политической действительности и сосредоточить всю прогрессивную силу на формировании в политическом сознании каждой личности чувства остроты переживаемого момента, его переломного характера;

в-шестых, в области духовно-нравственного развития необходимо возрождение гуманистических традиций и критериев духовной жизни, творческое использование и развитие основных принципов политического мышления, нетерпимое отношение к проявлениям догматизма, мещанской морали, социального иждивенчества и служебных злоупотреблений.

Намеченные здесь рекомендации и предложения, разумеется, не могут исчерпать всего многообразия средств эффективного формирования политического сознания, открытого сознания молодых людей. Оно утверждается у них не непосредственно, а складывается под воздействием общих социальных и конкретных условий жизни, труда и быта каждого молодого человека, зависит от его образования, профессиональной подготовки, ценностных ориентаций нравственности и т.д. Важно, чтобы все компоненты политического сознания формировались как прогнозируемый закономерный и естественный процесс, а не стихийно. Все это предоставляет эффективные возможности для дальнейшего решения задач по формированию политического сознания молодежи в условиях модернизации казахстанского общества.

Многие проблемы возникают из-за того, что большой, глобальный мир стремительно меняется, а массовое сознание остается в «домашних рамках».

Что же такое «открытое сознание»? Открытость сознания:

– это понимание того, что творится в большом мире, что происходит вокруг твоей страны, что происходит в твоей части планеты;

– это готовность к переменам, способность принимать нечто новое, непривычное, нестандартное;

– это любознательность и стремление к обучению;

– это то, что выше профессионального опыта и знаний;

– это умение отказываться от привычных стереотипов и категорий, традиционно считающихся «правильными»;

– это способность учиться у других, перенимать лучший опыт.

Конечно же, заимствование должно быть осмысленным, оно не должно превращаться в слепое подражание, но и не должно строиться на предубеждениях.

Открытость сознания всегда сопряжена с духовностью – высшей ступенью развития человека. Духовность выражается в интеллектуальных, этических, эстетических ценностях, которые превращаются в определенные цели. И здесь не должно быть застоев.

Только так можно познать высокие чувства любви к своей земле, на которой родился. Только соблюдая эти принципы, мы сможем принять программу «Туған жер», которая легко перейдет в более широкую установку – «Туған ел» [15].

3. Методические рекомендации по проведению интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента, по разъяснению основных направлений модернизации общественного сознания

Тема урока: Туған жер – Туған ел.

Идея урока (педагогическая цель): Продвижение ценностей духовного возрождения.

Цель урока: Обсуждение возможностей третьей модернизации для личностного роста каждого казахстанца.

Ожидаемые результаты: Генерирование идей, проектов личностного роста в контексте третьей модернизации.

Структура урока:

I. Просмотр видеофильма (15 мин).

II. Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин в микрогруппах).

III. Презентация результатов обсуждения (20 мин).

Ход урока.

1) Вступительное слово учителя.

Рекомендации: вступительное слово педагога (классного руководителя, куратора, учителя) должно занять не более 1,5 минут. Содержать оно должно краткую информацию о третьей модернизации (*Послание Президента РК Н.А.Назарбаева от 31 января 2017 года «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность»*), о духовном возрождении Казахстана.

Интерактивный урок раскрывает основные направления развития страны, заданные в программной статье Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

В статье представлена программа, которая является новой идеологической платформой развития страны. Все шесть направлений духовной модернизации направлены на поддержку и успешную реализацию ранее принятых долгосрочных социально-экономических программ. Сделан акцент на модернизации образования и сохранении культурно-нравственных ценностей как основном приоритете и направлении перспективного развития Казахстана.

Поэтому важно сконцентрироваться и адаптироваться к новым условиям, взяв лучшее из того, что несет в себе новая эпоха. Развиваться и достигать тех поставленных задач в экономике, о которых пишет Президент, а самое главное, конечно же, войти в число высокоразвитых прогрессивных стран современного мира. А это возможно только в том обществе, где духовные ценности и приоритеты будут правильно и корректно расставлены.

Далее педагогу следует изложить структуру урока и пояснить, что данный урок является своеобразным стартом для составления конкретных планов личностного роста каждого учащегося (старшеклассника, студента).

Настоятельно рекомендуется **во вступительном слове** сказать о том, что основные идеи фильма будут обсуждаться в классе сразу же после его просмотра. Для этого следует озвучить или записать на доске следующие вопросы:

1. *Какие качества необходимы для меня, чтобы быть конкурентоспособным в 21-м веке?*

2. *Стереотип «как все» или «не хуже других» и твое отношение к затратным мероприятиям (выпускные вечера, прием гостей, свадьбы и др.).*

3. *Что необходимо сохранить и развить в культуре моего народа для успешного продвижения в 21-м веке?*

4. *Что важнее для меня – диплом или знания, и как мои знания помогают моей стране?*

5. *Каков мой личный вклад в продвижение Казахстана в «30-ку» наиболее развитых стран мира?*

6. *Почему происходит смена праздников в Казахстане (к примеру, почему перестали отмечать день юного антифашиста или день пионеров, и почему стали праздновать день святого Валентина или хэллоуин)?*

2) Просмотр видеofilmа.

Видеofilm построен на шести сюжетных линиях, каждая из которых раскрывает шесть принципов, озвученных в статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Итак, **сюжетная линия 1.** Продвижение интеллектуальных продуктов на региональных и глобальных рынках: от показателей образованности каждого казахстанца к глобальным индексам конкурентоспособности.

Данный сюжет раскрывает первый принцип духовной модернизации – **Конкурентоспособность.**

Сюжетная линия 2. Экология жизни человека, семьи, сообщества: от расточительности к рачительности, сохранение цивилизации и культур.

Этот сюжет раскрывает второй принцип – **Прагматизм.**

Сюжетная линия 3. Единство прошлого, настоящего и будущего.

Третий сюжет раскрывает принцип **«Сохранение национальной идентичности».**

Сюжетная линия 4. Обучение в течение всей жизни – интеллектуальная нация.

Этот сюжет раскрывает четвертый принцип – **Культ знания.**

Сюжетная линия 5. От трагических уроков XX века («Малый Октябрь». Коллективизация. Голодомор. Политические репрессии. Семипалатинский ядерный полигон. Трагедия Арала. Целина) к устойчивому развитию (вхождение Казахстана в число 30-ти наиболее развитых стран мира).

Материалы данного сюжета направлены на раскрытие пятого принципа **«Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана».**

Сюжетная линия 6. Открытость и восприимчивость к переменам в мире. Критическое заимствование опыта других

Этот сюжет раскрывает шестой принцип – «Открытость сознания».

Рекомендации: фильм длится 15 минут. Просмотр не предваряется какими-либо пояснениями, не должен прерываться на какие-либо реплики, комментарии и т.д. Не следует также предварительно рассказывать об указанных выше сюжетных линиях и принципах модернизации общественного сознания. Но учитель (преподаватель) должен осознавать, что все эти принципы не всегда легко доступны для понимания учащимися. Именно поэтому перед просмотром во вступительном слове рекомендуется дать установку на обсуждение увиденных сюжетов по вышепредложенным вопросам.

После просмотра фильма учитель (преподаватель) знакомит учащихся со значением слов **«кумовство», «мздоимство», «землячество», «чинопочитание», «взятничество».**

Кумовство (англ. nepotism) — в переносном смысле служебное покровительство, предоставляемое должностным лицом преимущественно своим родственникам, близким или друзьям в ущерб интересам службы.

Мздоимство - принимаемые должностным лицом материальные ценности (предметы или деньги) или какая-либо имущественная выгода за выполнение или невыполнение в интересах давшего взятку действия, которое это лицо должно было или могло совершить в силу своего служебного положения.

Землячество – принадлежность по рождению к одной местности, к одному роду, клану (о нескольких лицах), объединенных в одном учреждении (в ущерб делу).

Чинопочитание - почитание вышестоящих служащих по чину, по служебному положению.

Взятничество — принимаемые должностным лицом материальные ценности (предметы, деньги и т.д.)

Также рекомендуется обсудить некоторые эпизоды фильма например, дорожные работы, выполняющиеся в непогоду; прилет жениха и невесты на вертолете и т.д.

3) Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин в микрогруппах).

Рекомендации: для обсуждения основных идей фильма следует организовать в классе 6 микрогрупп. Каждой из микрогрупп предлагается выбрать для обсуждения один из указанных выше вопросов.

Выбор вопросов и создание микрогрупп можно сделать по нескольким вариантам:

- 1) по жеребьевке;
- 2) по желанию самих учащихся;

3) по выбранному вопросу, т.е. предложить учащимся выбрать один из предложенных шести вопросов, и объединиться в микрогруппу с теми, кто также выбрал этот вопрос (это наиболее приемлемый вариант).

Возможны и другие варианты объединения учащихся в микрогруппы. Учитель (классный руководитель, преподаватель, куратор) решает этот организационный вопрос, исходя из особенностей своего классного коллектива (студенческой группы) и с учетом собственного опыта организации групповой работы в классе (аудитории).

Также обязательно следует дать установку на то, что после обсуждения необходимо будет презентовать всему классу, группе результаты работы в микрогруппе. При этом учащиеся сами решают в какой форме они будут делать презентацию. Желательно, чтобы это было наглядно (инфографика, рисунки, устный доклад, живые картинки и др.) и интересно для обучающихся.

Важно, чтобы в результате обсуждения появились идеи, проекты индивидуальных или групповых планов личностного роста. Эти планы могут быть рассчитаны на один или два года с указанием конкретных целей (*к примеру, прочитать 20-25 книг с указанием их названий и определенных сроков; или сдать экзамен на знание английского языка с указанием конкретного уровня TOEFL, IELTS, или Кембриджских экзаменов: FCE, CAE (Certificate in Advanced English), CPE; или пополнить свою библиотеку книгами на казахском языке; или разработать и реализовать какой-либо групповой проект, направленный на создание в школе краеведческого музея, экологической лаборатории, кабинета робототехники, спортивного клуба; или научить младшего брата играть в шахматы и.т.д.*).

4. Презентация результатов обсуждения (20 мин).

Каждая микрогруппа решает, кто будет презентовать результаты обсуждения своих вопросов: это может быть один или несколько выступающих. Во время презентаций другие участники дискуссий не должны перебивать, прерывать выступающих.

Важно, чтобы весь класс (студенческая группа) был вовлечен в работу: задавать вопросы, предлагать свои варианты ответов. При этом важен

доброжелательный тон, уважительное отношение к мнению друг друга. Обсуждение не должно носить оценочный характер как самого фильма (понравился/не понравился), так и презентаций микрогрупп. От педагога зависит настрой учащихся на серьезный разговор и творческое решение заданий.

Рекомендации: учителю (классному руководителю, преподавателю, куратору) следует дать установку на то, что предлагаемые проекты и планы школьников (студентов) будут обсуждаться в течение учебного года в виде творческих отчетов каждого. Это можно будет делать не только на классных (кураторских) часах. Можно организовать микрофестивали, калейдоскопы идей, общественные смотры с приглашением родителей школьников (студентов), работодателей, представителей общественности и т.д. Поэтому очень важно, чтобы планы и проекты молодежи имели конкретные и достижимые цели.

Учитель (классный руководитель, преподаватель, куратор) может пригласить на урок своих коллег, родителей, общественных деятелей и т.д. Но при этом следует до начала интерактивного урока встретиться с теми, кого он приглашает на урок, выстроить с ними стратегию обсуждения вопросов, тактику участия приглашенных гостей в дискуссии (гости должны быть активными участниками, но не сторонними наблюдателями).

В целом, до начала интерактивного урока, желательно педагогическому коллективу школы (колледжа, вуза) просмотреть видеофильм, обсудить возможные варианты проведения урока. Но урок должен проходить отдельно в каждом классе (группе), не допускается объединение классов (групп) на параллели.

Кроме того, настоятельно рекомендуется учителю (классному руководителю, преподавателю, куратору) до начала урока еще раз изучить *Послание Президента РК Н.А.Назарбаева от 31 января 2017 года «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность»* и статью *«Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»*.

Внимание!

Учителю (классному руководителю, преподавателю, куратору) очень важно помнить, что указанная в начале данных рекомендаций идея интерактивного урока (педагогическая цель) не является предметом обсуждения с учащимися: это установка для педагога.

Озвучить можно и нужно цель интерактивного урока, она должна стать общей для педагога и учащихся.

Время на обсуждение и на интерактивный урок в целом можно продлить по усмотрению учителя (классного руководителя, преподавателя, куратора) – это допустимо.

4. Сценарий видеофильма для интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента, по разъяснению основных направлений модернизации общественного сознания

Композиция видеофильма: состоит из трех частей (пролог, основная часть, эпилог).

Пролог.

Видеоряд: фрагмент фильма «Султан Бейбарс» - возвращение на Родину, запах полыни (с кадра «Эпилог» до слов «*потому что не мог забыть запах степной травы*»).

На родине его, в большой казахской степи живет предание о том, как проданный в рабство кипчакский мальчик стал султаном страны Мысыр, и как оставил он султанский трон и вернулся пешком в казахскую степь, потому что не мог забыть запах степной травы.

Это трудно понять обыденному сознанию, но абсолютно подвластно сильному характеру. Какие же принципы формируют такой характер? Эти принципы по сути своей неизменны, но в разные эпохи они актуализируют разные качества.

В 13-м веке Бейбарс превратил Египет в могущественную державу, руководствуясь принципами воина. В 21-м веке Нурсултан Назарбаев сформулировал шесть принципов духовного возрождения Казахстана. Это:

7. Конкурентоспособность.
8. Прагматизм.
9. Сохранение национальной идентичности.
10. Культ знания.
11. Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана.
12. Открытость сознания. (2 минуты).

Первый принцип связан с идеей продвижения интеллектуальных продуктов на региональных и глобальных рынках. Это определяется глобальным индексом конкурентоспособности – ГИК. На сегодня он формируется по 114 показателям, распределенных на 12 составляющих. ГИК Казахстана отличается подъемами, начиная с 2012 года.

Все эти цифры могут казаться чем-то далеким, непонятным. Но зависят они от каждого из нас, от образованности и конкурентоспособности каждого казахстанца. Это и есть фактор успеха нации.

Любому казахстанцу, как и нации в целом, необходимо обладать набором качеств, достойных XXI века. Поэтому и программа «Цифровой Казахстан», и программа трехязычия, и программа культурного и конфессионального

согласия – это часть подготовки нации (всех казахстанцев) к жизни в XXI веке. Это часть нашей конкурентоспособности.

Второй принцип – Прагматизм.

Он означает точное знание своих национальных и личных ресурсов, их экономное расходование, умение планировать свое будущее.

На протяжении столетий наши предки сохранили *экологические традиции Великой Степи*, прагматично и экономно расходуя ее ресурсы.

И всего за несколько лет в середине прошлого века нерациональное использование ресурсов привело к исчезновению Аральского моря, превращению тысяч гектаров плодородных земель в зоны экологического бедствия.

Прежний национальный прагматизм обратился в расточительность.

Прагматизм есть противоположность расточительности, кичливости, жизни напоказ. Культура современного общества – это культура умеренности, культура достатка, а не роскоши, это культура рациональности. И это единственно успешная модель *устойчивого развития* в современном мире.

Здесь очень важны изменения ряда привычек и стереотипов. Прежде всего, тех, которые влияют на бюджет и экологию семьи.

Третий принцип – сохранение национальной идентичности. Это становится возможным при единстве прошлого, настоящего и будущего.

Сегодня в мире есть угроза двух сценариев культурной глобализации:

- первый из них разыгрывает образ глобального слияния культур;
- второй предсказывает миру глобальное противостояние культур.

Но есть и третий сценарий – глобальный диалог культур, построенный на собственных моделях развития каждой страны и региона.

Концепция диалога культур может помочь отдельному человеку выйти за рамки своей культуры, не чувствовать себя чужим в новых культурных условиях, найти новую самооценку во взаимодействии с другими культурными группами. Но при этом право на культурные различия должно быть сохранено.

Это означает, что наш национальный дух, наша самобытная культура должны оставаться с нами вечно.

Но модернизация состоит и в том, что ряд архаических и не вписывающихся в глобальный мир привычек и пристрастий нужно оставить в прошлом.

Задача в том, чтобы понять два непреложных правила.

Первое. Никакая модернизация не может иметь место без сохранения национальной культуры.

Второе. Чтобы двигаться вперед, нужно отказаться от тех элементов прошлого, которые не дают развиваться нации.

Четвертый принцип – культ знания.

Сегодня в Казахстане стартовал новый стандарт образования. Он нацелен на переход от «человека знающего», т.е. вооруженного системой знаний, к «человеку, подготовленному к жизнедеятельности», и от «хорошего образования на всю жизнь» к обучению в течение всей жизни. Почему так? Дело в том, что в ближайшие десятилетия половина существующих профессий исчезнет. Такой скорости изменения профессионального облика экономики не знала ни одна эпоха. И мы вступили в эту эпоху. В таких условиях успешно жить сможет только высокообразованный человек, который может относительно легко менять профессию именно благодаря высокому уровню образования.

Но нередко мы наблюдаем, особенно в студенческой среде, что немало желающих просто приобрести диплом, не прилагая интеллектуальных усилий, не планируя в дальнейшем работать по своей специальности.

Важно понять и принять каждому, что образование – это фундаментальный фактор успеха в будущем. Если в системе ценностей образованность станет главной ценностью, то нацию ждет успех.

Следующий принцип – эволюционное, а не революционное развитие Казахстана.

Весь XX век прошел под знаком революционных потрясений. Его уроки для нашего народа во многом трагические: был сломан естественный путь национального развития и навязаны чуждые формы общественного устройства, нанесен страшный демографический удар по нации, едва не были утрачены казахский язык и культура, территория Казахстана превратилась во многих регионах в территорию экологического бедствия.

Конечно, в истории не бывает только черного и белого цвета. XX век принес немало позитивного Казахстану. Мы обрели свою Независимость. Символом процветания Казахстана стала Астана. Нам удастся сохранять единство, мир и согласие в нашем обществе. Наши достижения в начале 21 века - это индустриализация, создание социальной и производственной инфраструктуры, формирование новой интеллигенции. Мы вошли в число 50-ти развитых стран мира, а наши экономические, политические и социальные программы нацелены на дальнейшее продвижение Казахстана в число 30-ти наиболее успешных стран.

Шанс на процветание нации дает эволюционное развитие. Это не означает вечной консервации, важно понять и уроки истории, и примеры современности, и сигналы будущего. Эволюционное развитие должно быть одним из ориентиров для каждого казахстанца.

Шестой принцип – открытость сознания.

Открытость сознания:

– это понимание того, что творится в большом мире, что происходит вокруг твоей страны, что происходит в твоей части планеты;

– это готовность к переменам, способность принимать нечто новое, непривычное, нестандартное;

– это любознательность и стремление к обучению;

– это то, что выше профессионального опыта и знаний;

– это умение отказываться от привычных стереотипов и категорий, традиционно считающихся «правильными»;

– это способность учиться у других, перенимать лучший опыт.

Конечно же, заимствование должно быть осмысленным, оно не должно превращаться в слепое подражание, но и не должно строиться на предубеждениях.

Открытость сознания всегда сопряжена с духовностью – высшей ступенью развития человека. Духовность выражается в интеллектуальных, этических, эстетических ценностях, которые превращаются в определенные цели. И здесь не должно быть застоев.

Только так можно познать высокие чувства любви к своей земле, на которой родился. Только соблюдая эти принципы, мы сможем принять программу «Туған жер», которая легко перейдет в более широкую установку – «Туған ел».

Эпилог. Кадры из к/фильма «Небо моего детства» (1:46:25 – 1:48:07).

«Я провожу много времени в полетах. Каждый раз, когда лайнер взмывает ввысь, я люблюсь небом. Для меня оно такое же, как и много лет назад. Чистое, как душа ребенка, высокое, как мечта юноши, и вечное, как заветы предков.

Небо учит нас дорожить доверием людей и служить отечеству. Такое оно – небо моего детства». (1,5 минуты).

Список использованной литературы:

1. <http://ulttykmuragat.kz>(внешняя ссылка)
2. www.weforum.org(внешняя ссылка) - к 12 факторам конкурентоспособности относятся следующие: институты, инфраструктура, макроэкономическая среда, здоровье и начальное образование, высшее образование и профессиональная подготовка, эффективность рынка товаров и услуг, эффективность рынка труда, развитость финансового рынка, технологический уровень, размер рынка, конкурентоспособность компаний и инновации.
3. Назарбаев Н.А. Послание Президента Казахстана: Новое десятилетие - новый экономический подъем - новые возможности Казахстана // Казахстанская правда. - 2010. - 30 января.
4. Назарбаев Н.А. Актовая лекция Президента РК. Казахстан в посткризисном мире: интеллектуальный прорыв в будущее. - Алматы: Казак, университеті, 2009. - С. 20.
5. Казахстан в глобальном мире: вызовы и сохранение идентичности. Институт философии и политологии КН МОН РК. Алматы, 2011.
6. С.В.Кортунов Глобализация и национальная идентичность. М., 2009.
7. Бадмаев В.Н. Феномен национальной идентичности: социально-философский анализ. Автореферат. дисс. д. ф. н. Волгоград 2011.
8. Семенов И.С. Глобальный кризис идентичности: личность, общество, культура /Глобализация и Россия. М., 2004.
9. Нысанбаева А., Малинин Г. Нурсултан Назарбаев: Казахстан - территория мира и согласия. Алматы, 2005.
10. Мухлынкина Ю.В. Этническая идентичность в эпоху глобализации/Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право, 2008 №4
11. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э, Перратон Д. Глобальные трансформации: Политика, экономика, культура /Пер. с англ. В. В. Сапова и др. Москва, 2004.
12. Гаджиев К.С. Национальная идентичность: концептуальный аспект//Вопросы философии 2011 №10
13. Т.Т. Оспанов. Вестник КазНПУ, 2013 г., Алматы
14. Загвязинский В. И., Атаханов Р.. Методология и методы психолого-педагогического исследования: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. -2-е изд., стер. — М.: Издательский центр «Академия».. 2005
15. Н.Назарбаев, статья «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»

Рекомендательный характер

Вступительное слово учителя.

Интерактивный урок раскрывает основные направления развития страны, заданные в новой программной статье Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Лидер Казахстана не единожды в той или иной степени в своих выступлениях, статьях, публикациях обращался к проблеме общественного сознания, особенно такой ее формы, как историческое сознание.

Основные задачи, стоящие перед нами педагогами, в том числе вопросы по формированию исторического сознания и казахстанского патриотизма, сформулированы в ряде выступлений, интервью, книг Главы государства. Здесь, конечно, нужно вспомнить программную статью Н. Назарбаева «Социальная модернизация Казахстана: двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» в «Стратегии «Казахстан 2050», интервью агентству «Хабар» «Размышления у подножия Улытау». А также ряд Посланий Президента народу Казахстана и выступление Главы государства на торжественном собрании, посвященном Дню Независимости «Тәуелсіздік толғауы», и обстоятельный доклад на торжественном собрании, посвященный 550-летию образования Казахского ханства. Особым историческим содержанием наполнена книга Президента «В потоке истории» (рекомендации к прочтению).

И вот в апреле текущего года вышла в свет программная статья «Взгляд в будущее: модернизация общественно сознания».

В своей статье Президент предлагает казахстанцам свои размышления о развитии национального сознания казахстанцев в условиях динамичного и непростого XXI века и выдвигает конкретные предложения, которые, на его взгляд, в практической области будут способствовать модернизации сознания. Трудно не согласиться с его оценкой: «Общественное сознание требует не только выработки принципов модернизации, но и конкретных проектов, которые могли бы позволить ответить на вызовы времени без утраты великой силы традиции».

То есть его статья - это не только размышления над проблемой, но и своего рода программа для ее преодоления, наполненная конкретным, практическим содержанием.

Особый интерес, конечно, вызывает предложенная Президентом программа «Туған жер». Данная программа - будет конкретно направлена на

серьезную краеведческую работу, в первую очередь на изучение истории и восстановление культурно-исторических памятников и культурных объектов в регионах Казахстана. Важность обращения к региональному уровню истории крайне важна, без нее невозможно составить целостное представление об исторической эволюции казахстанского общества, истории всего государства. Есть еще один аспект востребованности программы «Туған жер», который убедительно раскрывает сам Президент. В частности, он обращает внимание на то, что «Человек существо не только рациональное, но и эмоциональное», при этом «особое отношение к родной земле, ее культуре, обычаям, традициям - это важнейшая черта патриотизма. Это основа того культурно-генетического кода, который любую нацию делает нацией, а не собранием индивидов».

Мы видим, что главная цель программы «Туған жер», которая является одним из конкретных предложений по модернизации общественного осознания казахстанцев, формирование прочной базы для общенационального, всеказахстанского патриотизма.

Еще один из ключевых тезисов в статье Главы государства «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» заключается в сохранении и осознании глубины истории и культурных самоидентификации.

Будут разработаны новые технологии, сделаны открытия, но духовные ценности и фундаментальные знания, базис останутся неизменными, придавая народу Казахстана все новые силы для новых свершений и побед.

Статья Президента отражает характер народа Казахстан, выверенные национальные приоритеты, демонстрирует «культурный код нации». Президентом изложены направления развития наших базовых духовных ценностей: наука, культура, образование. Представлена новая концепция консолидации и укрепления общенациональной идентичности, которая выступает ориентиром для каждого гражданина страны.

Реализация программных установок, обозначенных в статье Главы государства еще более закрепит у молодежи чувство патриотизма и гражданской идентичности, будет способствовать укреплению общественного согласия и единства народа Казахстана. Патриотизм берет истоки из общей истории и культуры, языка, семьи. Активный созидательный патриотизм должен подкрепляться достижениями страны, реальными делами героев нашего времени. В статье нашло отражение самое важное, самое ценное и близкое для тех, кто работает на благо нашей Родины – Республики Казахстан.

Все положения статьи напрямую связаны с развитием национальной экономики и благосостоянии казахстанцев. Программа такого масштаба станет своеобразным социальным цементом, который сплачивает нацию, укрепляет гражданскую идентичность. Ведь Родина – это не только земля, территория, но

и единая социально-культурная общность из носителей общих мировоззренческих ценностей, языка, традиций, обычаев.

Поэтому важно чтобы смысл и положения статьи Президента дошли до всех слоев общества. Обсуждение должно активно вестись на уровне всего гражданского общества.

Уверены, что призвание молодежи – понять и осмыслить задачи Президента в его программной статье. Каждому молодому человеку нужно быть в тренде основных событий, новых веяний и технологического процесса для успешного вхождения нашей страны в 30-ку наиболее развитых стран мира.

Принципиально важным считаю главный месседж статьи Главы государства, который заключается в необходимости каждому казахстанцу в жесткой конкурентной борьбе постоянно прогрессировать, двигаться вперед. Оглядываясь назад, в свою историю, - отказываться от пережитков прошлого - кумовства, лени, других – и использовать лучшие традиции народа. Быть современным - не просто сегодня, но сделать все возможное, чтобы быть современным завтра. Принцип конкурентоспособности – это важнейший принцип, который Лидер нации заложил в основу будущего построения казахстанского общества.

Поэтому очень важно знать язык международного общения, учиться в передовых вузах, развивать качественное образование в Казахстане, уделять пристальное внимание воспитанию подрастающего поколения.

В своей программной статье Лидер нации предлагает нам по-новому посмотреть на казахстанца. Сегодня это человек, который современен, не обременен в той или иной мере традициями, которые сдерживали бы его человеческое развитие и его адаптацию в глобальной мире. Большинство людей владеют Интернетом, имеют четкую позицию по многим вопросам, являются носителями культуры собственного народа и с уважением относятся к культуре народов других стран.

Конечно, главный фактор, который обеспечит наше будущее процветание, - это прочные традиции единства народа. Толерантность – основа казахстанского общества, и очень важно, чтобы духовная толерантность стала принципом функционирования Казахстана в будущем. Миротлюбие, сплоченность, взаимодействие, стремление, исповедуя свою веру, не диктовать свои принципы вероисповедания другим, - это то, что нужно сохранить и пронести дальше поколениям казахстанцев. Это заложено в традициях казахского народа и реализуется сейчас в нашей стране под руководством Главы государства.

С самого детства казахстанец должен понимать, что он попадет в среду, где активно используются лучшие мировые достижения, ему задана высокая

планка в получении знаний, осмыслении действительности, благодаря чему он и сам сможет генерировать идеи, которые обогатят не только казахстанскую, но мировую техническую, технологическую, духовную сферы.

Поэтому важно сконцентрироваться и адаптироваться к новым условиям, взяв лучшее из того, что несет в себе новая эпоха. Развиваться и достигать тех поставленных задач в экономике, о которых пишет Президент, а самое главное, конечно же, войти в число высокоразвитых прогрессивных стран современного мира. А это возможно только в том обществе, где духовные ценности и приоритеты будут правильно и корректно расставлены.

Система формирования личностных результатов учащихся «Личностный РОСТ».

1. Формирование личностных результатов как целевой ориентир ГОСНО.

В настоящее время результатом образования является не просто получение знаний, а познавательное и личностное развитие учащихся в образовательном процессе. Новый государственный образовательный стандарт впервые основывается на *системно-деятельностном подходе*, обеспечивающем построение образовательного процесса с учетом индивидуальных, возрастных, психологических, физиологических особенностей и здоровья обучающихся.

Стандарт задает рамки нового содержания образования, которое ставит во главу угла ЛИЧНОСТЬ ребенка. Личностными результатами стандарт считает социально и нравственно обусловленные внешние (поведенческие) и внутренние качества человека (ценности, убеждения, принципы).

Обозначенные в ГОСО личностные результаты можно определить как психические новообразования, то есть *качественные особенности психики*, которые впервые появляются в данный возрастной период и определяют сознание ребенка, его отношение к среде, к внутренней и внешней жизни. К окончанию школьного обучения такими новообразованиями становятся личностное и профессиональное самоопределение, то есть сформированное мировоззрение, обретение личностной идентичности, готовность и способность к саморазвитию, самовоспитанию и самообразованию на протяжении всей жизни, самостоятельное и независимое определение жизненных целей и выбор будущей профессии.

Следует отметить, что личностные результаты, предметные и метапредметные результаты обучения не могут быть отделены друг от друга и представляют собой *триединую задачу* современного образования.

ГОСО устанавливает требования к **личностным** результатам освоения обучающимися основной образовательной программы общего среднего образования, включающим:

- готовность и способность обучающихся к саморазвитию и личностному самоопределению;
- сформированность их мотивации к обучению и целенаправленной познавательной деятельности;

- системы значимых социальных и межличностных отношений;
- ценностно-смысловых установок, отражающих личностные и гражданские позиции в деятельности, социальные компетенции, правосознание;
- способность ставить цели и строить жизненные планы;
- способность к осознанию российской идентичности в поликультурном социуме.

2. Основные требования к личностным результатам общего образования.

Личностные результаты освоения образовательной программы основного общего образования должны отражать:

- 1) воспитание казахстанской гражданской идентичности: патриотизма, уважения к Отечеству, прошлое и настоящее многонационального народа Казахстана; осознание своей этнической принадлежности, знание истории, языка, культуры своего народа, своего края, основ культурного наследия народов Казахстана и человечества; усвоение гуманистических, демократических и традиционных ценностей многонационального казахстанского общества; воспитание чувства ответственности и долга перед Родиной;
- 2) формирование ответственного отношения к учению, готовности и способности обучающихся к саморазвитию и самообразованию на основе мотивации к обучению и познанию, осознанному выбору и построению дальнейшей индивидуальной траектории образования на базе ориентировки в мире профессий и профессиональных предпочтений, с учетом устойчивых познавательных интересов, а также на основе формирования уважительного отношения к труду, развития опыта участия в социально значимом труде;
- 3) формирование целостного мировоззрения, соответствующего современному уровню развития науки и общественной практики, учитывающего социальное, культурное, языковое, духовное многообразие современного мира;
- 4) формирование осознанного, уважительного и доброжелательного отношения к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, вере, гражданской позиции, к истории, культуре, религии, традициям, языкам, ценностям народов Казахстана и народов мира; готовности и способности вести диалог с другими людьми и достигать в нем взаимопонимания;
- 5) освоение социальных норм, правил поведения, ролей и форм социальной жизни в группах и сообществах, включая взрослые и социальные сообщества; участие в школьном самоуправлении и общественной жизни в пределах

возрастных компетенций с учетом региональных, этнокультурных, социальных и экономических особенностей;

б) развитие морального сознания и компетентности в решении моральных проблем на основе личностного выбора, формирование нравственных чувств и нравственного поведения, осознанного и ответственного отношения к собственным поступкам;

7) формирование коммуникативной компетентности в общении и сотрудничестве со сверстниками, детьми старшего и младшего возраста, взрослыми в процессе образовательной, общественно полезной, учебно-исследовательской, творческой и других видов деятельности;

8) формирование ценности здорового и безопасного образа жизни; усвоение правил индивидуального и коллективного безопасного поведения в чрезвычайных ситуациях, угрожающих жизни и здоровью людей, правил поведения на транспорте и на дорогах;

9) формирование основ экологической культуры соответствующей современному уровню экологического мышления, развитие опыта экологически ориентированной рефлексивно-оценочной и практической деятельности в жизненных ситуациях;

10) осознание значения семьи в жизни человека и общества, принятие ценности семейной жизни, уважительное и заботливое отношение к членам своей семьи;

11) развитие эстетического сознания через освоение художественного наследия народов Казахстана и мира, творческой деятельности эстетического характера.

Формирование личностных результатов происходит на уроках по всем предметам, во внеурочной деятельности, которую организует школа и семья, в процессе самообразования. Значительную роль в формировании личностных результатов образования играет система воспитательной работы школы.

3. Модель «Система формирования личностных результатов учащихся на ступени общего среднего образования «Личностный РОСТ».

Суть дидактики государственного стандарта общего среднего образования заключается в глубокой взаимосвязи всех групп результатов. Друг без друга они не существуют, более того, они друг друга усиливают и мотивируют. Не могут быть достигнуты предметные и метапредметные результаты без их воздействия на личность ребенка, без достижения личностных результатов образования. Предметные знания, умения и навыки, которые формируются в процессе обучения в школе, являются тем строительным материалом, из которого образуется личность ребенка. При этом

метапредметные результаты представляются нам необходимыми инструментами этого глубоко индивидуального процесса.

Но, если эти группы результатов так глубоко связаны между собой, то и формирование их должно протекать в системе.

Модель Системы формирования личностных результатов учащихся на ступени общего среднего образования «Личностный РОСТ» представлена в виде кластера, ключевыми частями которого являются следующие блоки:

- самоопределение;
- смыслообразование;
- ценностная и морально-этическая ориентация;
- психолого-педагогическое сопровождение (диагностика, консультации, коррекция);
- портфолио учащегося.

Достижение каждого личностного результата возможно через *деятельностную интеграцию* указанных компонентов.

Такой личностный результат как «воспитание казахстанской гражданской идентичности: патриотизма, уважения к Отечеству, осознание своей этнической принадлежности, усвоение гуманистических, демократических и традиционных ценностей казахстанского общества» достигается в процессе изучения следующих предметов: история Казахстана, всемирная история, география, ЧОП, литература, краеведение.

На уроках в процессе совместной познавательной деятельности учителя и ученика создается новое знание, которое потому и наполнено для учащихся личностным смыслом, что оно выработано ими самостоятельно. Большую роль в этом процессе играют интегрированные уроки.

При этом урочная деятельность объединяется в единый процесс с внеурочной, формирование личностных результатов продолжается в таких формах, как кружки, факультативы, экскурсии, классные часы, проектная и исследовательская деятельность. Таким образом, рамки урока раздвигаются, становятся шире, открывая учащимся мир во всей его полноте и многообразии, наполняя его личностным смыслом.

Более подробно система формирования личностных результатов может быть представлена следующим образом:

<i>Личностные результаты</i>	<i>Сфера формирования</i>	<i>Формы работы</i>
- Воспитание казахстанской гражданской идентичности: патриотизма, уважения к Отечеству, прошлое и настоящее многонационального народа Казахстана; осознание своей этнической	История Казахстана, Всемирная история, география, краеведение, Литература, ЧОП	Сочинение-рассуждение «Что значит быть патриотом?» (обществознание) Уроки «Мы –

<p>принадлежности, знание истории, языка, культуры своего народа, своего края, основ культурного наследия народов Казахстана и человечества; усвоение гуманистических, демократических и традиционных ценностей многонационального российского общества; воспитание чувства ответственности и долга перед Родиной</p>	<p>Внеурочная деятельность</p>	<p>многонациональный народ» урок-игра, «Наша Родина – Казахстан» - интегрированный урок (ЧОП - краеведение – география), «Государственные символы Казахстана» - урок-викторина (ЧОП) Программа «Публичные экзамены» (культурологический блок) «Древний Египет», «Античность», «Эпоха Возрождения», «Образы казахской культуры»</p>
<p>- формирование целостного мировоззрения, соответствующего современному уровню развития науки и общественной практики, учитывающего социальное, культурное, языковое, духовное многообразие современного мира</p>	<p>Все предметы Внеурочная деятельность</p>	<p>Экскурсии в научные и краеведческие музеи и др.</p>
<p>- формирование осознанного, уважительного и доброжелательного отношения к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, языку, вере, гражданской позиции, к истории, культуре, религии, традициям, языкам, ценностям народов Казахстана и народов мира; готовности и способности вести диалог с другими людьми и достигать в нем взаимопонимания</p>	<p>История Казахстана, Всемирная история, география, краеведение, Литература, ЧОП Языковые предметы. Внеурочная деятельность</p>	<p>Урок-игра «Казахстан – многонациональное государство» (ЧОП) Неделя толерантности Экскурсии в краеведческие и этнографические музеи.</p>
<p>- формирование ответственного отношения к учению, готовности и способности обучающихся к саморазвитию и самообразованию на основе мотивации к обучению и познанию, осознанному выбору и построению дальнейшей индивидуальной траектории образования на базе ориентировки в мире профессий и профессиональных предпочтений, с учётом устойчивых познавательных интересов, а также на основе формирования уважительного отношения к труду, развития опыта участия в социально значимом труде</p>	<p>Все предметы Внеурочная деятельность Волонтерство Воспитательная работа</p>	<p>Уроки «Образование в жизни человека», «Образование и самообразование» «Труд – основа жизни», «Труд и творчество» (обществознание) Междисциплинарная учебная программа «Развитие универсальных учебных действий» Работа с портфолио</p>

<p>- развитие морального сознания и компетентности в решении моральных проблем на основе личного выбора, формирование нравственных чувств и нравственного поведения, осознанного и ответственного отношения к собственным поступкам</p>	<p>Внеурочная деятельность Воспитательная работа</p>	<p>Классные часы Психологические беседы</p>
<p>- формирование коммуникативной компетентности в общении и сотрудничестве со сверстниками, детьми старшего и младшего возраста, взрослыми в процессе образовательной, общественно полезной, учебно-исследовательской, творческой и других видов деятельности</p>	<p>Все предметы Внеурочная деятельность</p>	<p>Междисциплинарная учебная программа «Основы учебно-исследовательской и проектной деятельности» Программа «Публичные экзамены (исследовательский блок) Школьная научно-практическая конференция «Я исследователь» Районная научно-практическая конференция школьников «Ученые-просветители Казахстана» Школьный клуб дебатов «Мое будущее – будущее страны» Проекты Дня альтернативного обучения Проект «Новое в знакомой книге» и т.д.</p>
<p>- формирование ценности здорового и безопасного образа жизни; усвоение правил индивидуального и коллективного безопасного поведения в чрезвычайных ситуациях, угрожающих жизни и здоровью людей, правил поведения на транспорте и на дорогах</p>	<p>ЧОП Внеурочная деятельность Воспитательная работа</p>	<p>Урок «Свободное время» (ЧОП) Классные часы Конкурсы по противопожарной безопасности, правилам дорожного движения Проекты Дня альтернативного обучения</p>
<p>- развитие эстетического сознания через освоение художественного наследия народов Казахстана и мира, творческой деятельности эстетического характера</p>	<p>Предметы эстетического цикла (музыка, ИЗО, литература) Внеурочная деятельность</p>	<p>Кружки: танцевальный, «Книга как произведение искусства», театральный</p>
<p>- освоение социальных норм, правил поведения, ролей и форм социальной жизни в группах и сообществах, включая взрослые и социальные сообщества</p>	<p>Воспитательная работа Волонтерство</p>	<p>Классные часы Система самоуправления в классе</p>
<p>- участие в школьном самоуправлении</p>	<p>Воспитательная</p>	<p>Система школьного</p>

и общественной жизни в пределах возрастных компетенций с учётом региональных, этнокультурных, социальных и экономических особенностей	работа Волонтерство	самоуправления
- формирование основ экологической культуры соответствующей современному уровню экологического мышления, развитие опыта экологически ориентированной рефлексивно-оценочной и практической деятельности в жизненных ситуациях	ЧОП, География, краеведение Внеурочная деятельность	Экологический клуб Проекты Дня альтернативного обучения
- осознание значения семьи в жизни человека и общества, принятие ценности семейной жизни, уважительное и заботливое отношение к членам своей семьи	ЧОП, литература, история Внеурочная деятельность	Уроки «Семья и семейные отношения», «Семейное хозяйство», «Свободное время» (обществознание) Проект «Книжное дерево моей семьи»

4. Организация проектной и учебно-исследовательской деятельности как ключевой компонент системы.

Ключевым моментом в формировании личностных результатов является организация *проектной и учебно-исследовательской деятельности*, в процессе которой, в том числе, протекает *самообразование* учащегося. Система работы над исследовательскими проектами представлена в виде программы «Я – исследователь», состоящей из культурологического и собственно исследовательского блоков, их публичной защиты в форматах школьной научно-практической конференции.

Внеурочная деятельность в формате «Я - исследователь» предполагает работу над разнообразными проектами в соответствии с познавательными интересами учащихся. В качестве рамочной структуры в первом полугодии определено культурологическое содержание. Тематика проектов формулируется в соответствии с возрастом учащихся и предметным содержанием учебных программ.

Защита проектов всегда осуществляется публично. В этом мы стремимся продолжать лучшие традиции отечественной школы. Все проекты защищаются перед объективным жюри, в которое входят учителя, родители, старшеклассники, эксперты. Лучшие работы представляются на школьной научно-практической конференции, которая проходит ежегодно.

5. Оценка личностных результатов на ступени основного общего образования.

Один из самых серьезных вопросов: как оценить то, что невозможно измерить, т.е. личностные результаты, на формирование которых работает данная система. Можно ли оценить, насколько у ребенка сформировано чувство ответственности и долга перед Родиной или доброжелательное отношение к другому человеку? Эти результаты достаточно сложно не только измерить, но подчас и обнаружить, но они исключительно важны для развития и становления личности.

Одним из способов отслеживания и оценивания личностных результатов является рефлексивный портфолио, который, прежде всего, отражает процесс формирования личностных качеств, а уже потом результат. В нем отражены все значимые события для учащегося: учебные достижения, участие во внеурочной деятельности (кружки, факультативы, экскурсии), волонтерство, общественно-полезный труд. Портфолио имеет рефлексивный характер, что также способствует формированию личностных результатов (способность оценить свой рост, свои достижения, определить направление дальнейшего пути).

Психолого-педагогическое сопровождение также играет в этом процессе значительную роль. И здесь чрезвычайно велика работа целой команды класса, потому что личностные результаты могут быть сформированы только путем объединения усилий всех педагогов, работающих с данным классом и отдельным учащимся.

Оценка достижения учащимися *личностного результата образования* осуществляется в ходе внутришкольного мониторинга образовательных достижений обучающихся.

В соответствии с ГОСО в текущем образовательном процессе оценивается уровень сформированности отдельных личностных результатов, которые проявляются в:

5. *соблюдении норм и правил поведения*, принятых в образовательном учреждении;

6. *участии в общественной жизни* образовательного учреждения и ближайшего социального окружения, общественно-полезной деятельности;

7. *инициативе и ответственности* за результаты обучения, готовность и способность к саморазвитию и самообразованию на основе мотивации к обучению и познанию;

8. *готовности и способности* делать *осознанный выбор* своей образовательной траектории, в том числе выбор направления профильного

образования, проектирование индивидуального учебного плана на старшей ступени общего образования;

9. *ценностно-смысловых установках* обучающихся, формируемых средствами различных предметов: ценности здорового и безопасного образа жизни, осознание значения семьи в жизни человека и общества, ценности уважения и толерантного отношения к другому человеку, его мнению, мировоззрению, культуре, вере и т.д.

В ходе оценивания уровня сформированности личностных результатов учащихся используется самооценка. Учащиеся два раза в год заполняют Лист самооценки «10 пунктов в Личностном РОСТе». Результаты самооценки анализируются классным руководителем, учителями, психологом.

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Концепция интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента, по разъяснению основных направлений модернизации общественного сознания

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Тема урока	Туған жер – Туған ел
Идея урока (педагогическая цель)	Продвижение ценностей духовного возрождения
Цель урока	Обсуждение возможностей третьей модернизации для личностного роста каждого казахстанца
Ожидаемые результаты	Генерирование идей, проектов личностного роста в контексте третьей модернизации
Структура урока	I. Просмотр видеофильма (15 мин) II. Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин в микрогруппах) III. Презентация результатов обсуждения в группе/классе (20 мин)

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Композиция видеофильма

Пролог

Видеоряд: фрагмент фильма «Султан Бейбарс» - возвращение на Родину, запах полыни

Основная часть

Шесть сюжетных линий:

1. Конкурентоспособность
2. Прагматизм
3. Сохранение национальной идентичности
4. Культ знания
5. Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана
6. Открытость сознания

Эпилог

Видеоряд: фрагмент фильма «Небо моего детства» – в небе пролетают самолеты, ребенок провожает взглядом

Видеоряд: фрагменты кинофильмов сменяются инфографиками, видеосъемками

Звукоряд: голос за кадром сменяется живыми голосами героев фильма

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Сюжетная линия 1. Продвижение интеллектуальных продуктов на региональных и глобальных рынках: от показателей образованности каждого казахстанца к глобальным индексам конкурентоспособности

Видеоряд: инфографика (ГИК, TIMS, PISA, ЕНТ, школьные и студенческие олимпиады, интеллектуальные конкурсы)

Вопрос для обсуждения:

Какие качества необходимы для меня, чтобы быть конкурентоспособным в 21-м веке?

Сюжетная линия 2. Экология жизни человека, семьи, сообщества: от расточительности к рачительности, сохранение цивилизации и культур

Видеоряд

Инфографика: карта Казахстана; сохранение экологических традиций Великой Степи; Зеленая экономика (безотходное производство, переработка отходов, зеленые навыки и др.), Зеленый мост (инициатива Астаны); Энергии будущего; Концепция устойчивого развития

Вопрос для обсуждения:

Стереотип «как все» или «не хуже других» и твое отношение к затратным мероприятиям (выпускные вечера, прием гостей, свадьбы и др.)

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Сюжетная линия 3. Единство прошлого, настоящего и будущего

Видеоряд

крупный план: смена собирательных образов

•Младенец в колыбели – мама поет колыбельную песню, бабушка рассказывает сказку

•Первоклассник – рисует сакского воина → “Золотой человек” в музее

•Ученик средних классов – составляет летопись семьи «Жеті ата», учитель рассказывает про Казахское ханство

•Старшеклассник – изучает историю ВОВ, переселения народов в Казахстан, Целины

•Студент – слушает лекцию Президента о Независимости Казахстана, гражданской идентичности

средний план: смена фрагментов из кинофильмов-эпопей – основные эпохи истории Казахстана (саки, Тюркский Каганат, Казахское Ханство, Советский Казахстан, Независимый Казахстан, Глобальный Казахстан)

Вопрос для обсуждения:

1) Что необходимо сохранить и развить в культуре моего народа для успешного продвижения в 21-м веке?

2) Как Вы понимаете национальную идентичность? (дополнительно для студентов)

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Сюжетная линия 4. Обучение в течение всей жизни – интеллектуальная нация

Видеоряд

крупный план:

фрагменты интервью со старшеклассниками и студентами, с людьми старшего поколения (в т.ч. третьего возраста) на тему дальнейшего обучения и возможной смены профессий

средний план:

фрагменты на тему “Они изменили Мир”: Авиценна, Аль-Фараби, Коперник, Эйнштейн, Менделеев, Циолковский, Стив Джобс и др.

Вопрос для обсуждения:

Что важнее для меня – диплом или знания?

Как мои знания помогают моей стране?

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Сюжетная линия 5. От трагических уроков XX века («Малый Октябрь». Коллективизация. Голодомор. Политические репрессии. Семипалатинский ядерный полигон. Трагедия Арала. Целина) к устойчивому развитию (вхождение Казахстана в числе 30-ти наиболее развитых стран мира)

Видеоряд

Фрагменты документальных фильмов:

• голод в Казахстане, ядерные испытания, экологические бедствия

• 25 сессия АНК о принятии Патриотического Акта «Маңғілік Ел», Стратегия 2050, Программа «Нұрлы жол»

Вопросы для обсуждения:

1) Назовите глобальную экологическую катастрофу на территории Казахстана. Причины и последствия.

2) Мой вклад в продвижение Казахстана в «30-ку» наиболее развитых стран мира.

Сюжетная линия 6. Открытость и восприимчивость к переменам в мире. Критическое заимствование опыта других

Видеоряд

Фрагменты документальных фильмов: Великий Шелковый путь, Ассамблея народа Казахстана, Программа «Болашақ», съезды лидеров мировых религий, Азиада, Универсиада, Саммит стран-участниц ОБСЕ, ЭКСПО-2017 и др.

Вопросы для обсуждения:

1) Какой вопрос ты задал бы своему зарубежному сверстнику?

2) Почему происходит смена праздников в Казахстане (к примеру, день юного антифашиста, день пионеров, день святого Валентина, хэллоуин)?

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Часть II. Обсуждение идей и сюжета видеофильма (10 мин)

Выбор одного или двух вопросов для обсуждения в микрогруппах

Разработка методических рекомендаций для классных руководителей и кураторов

Часть III. Презентация идей, проектов (20 мин)

Знакомство с идеями, проектами, инициативами старшеклассников и студентов, которые представляют собой логическое продолжение данного урока

Подведение итогов обсуждения

Разработка методических рекомендаций для классных руководителей и кураторов

Национальная академия образования им. И.Алтынсарина

Содержание

Введение	67
1. Концепция интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента	69
2. Пояснения к основным направлениям модернизации общественного сознания	74
3. Методические рекомендации по проведению интерактивного урока, посвященного Дню Первого Президента	103
4. Сценарий	109
5. Список использованной литературы	113
Приложения	114

**Тұңғыш Президент күніне арналған
рухани жаңғырудың негізгі бағыттарын түсіндіру сабағын өткізу бойынша
әдістемелік ұсынымдамалар**

**Методические рекомендации
по проведению урока, посвященного Дню Первого Президента, по разъяснению
основных направлений модернизации общественного сознания**

Басуға 17.11.2017 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 4.

Подписано в печать 17.11.2017 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт TimesNewRoman. Усл. п.л.4.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Мәңгілік ел д-лы 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат.

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. Ы.Алтынсарина
010000, г. Астана, пр. Мәңгілік ел8, БЦ«Алтын Орда»